

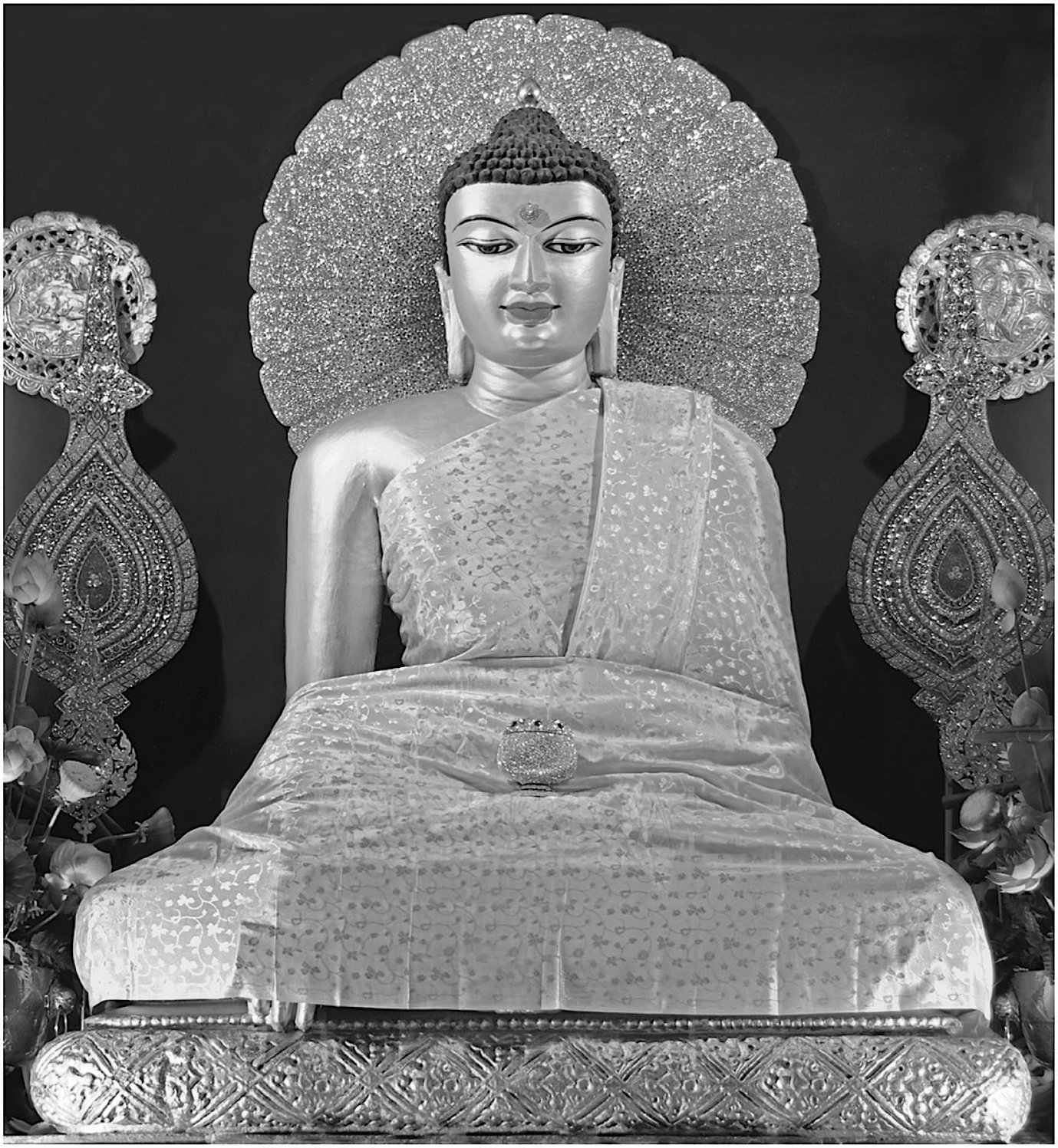

ทำวัตรสวดมนต์แปล

ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม

eBook 66

สถาบันบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก

ทำวัตรสวดมนต์แปล

ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม

ชื่อหนังสือ

ทำวัตรสวดมนต์แปล

ฉบับศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม

ISBN : 978-616-7514-03-1

ผู้แปลและเรียบเรียง

พระมหาสมปอง มุทิโต

ผู้อำนวยการสถาบันบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก
ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม วัดวิหารธรรม
เลขที่ 333 หมู่ 6 บ้านศรีวิราช ต.โสมเยี่ยม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี 41210

ตรวจทาน

คณะนักศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก

จัดพิมพ์

ครั้งที่ 1	15 มกราคม 2554	จำนวน	3,000	เล่ม
ครั้งที่ 2	20 มกราคม 2555	จำนวน	7,000	เล่ม
ครั้งที่ 3	15 ธันวาคม 2555	จำนวน	1,000	เล่ม
ครั้งที่ 4	16 ธันวาคม 2558	จำนวน	10,000	เล่ม
ครั้งที่ 5	16 ธันวาคม 2566	จำนวน	10,000	เล่ม

พิมพ์ที่

คำนำ

ในสมัยพุทธกาล ผู้ทำหน้าที่อุปัฏฐากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดีที่สุดคือท่านพระอานนท์ ผู้ได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ว่าเป็นผู้เลิศที่สุดในหมู่พระอริยสาวกด้านถวายอุปัฏฐาก ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์มากกว่าพระอริยสาวกองค์อื่น นับว่าเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ได้อยู่ใกล้ชิด ได้ฟังธรรม และได้เข้าถึงธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

แม้สมัยนี้ ผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระรัตนตรัย ขยันทำวัตรสวดมนต์ทั้งเช้าและเย็น เหมือนได้เข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อถวายอุปัฏฐาก ได้เปล่งวาจาสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า ของพระธรรม และของพระอริยสงฆ์ ด้วยภาษาบาลีและคำแปลที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อันใหญ่หลวง

เพื่ออำนวยความสะดวกให้สาธุชนทั้งหลาย ได้มีโอกาสเช่นเดียวกับพระอานนท์เถระ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ “**ทำวัตรสวดมนต์แปล**” ฉบับศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม เพื่อเป็นสื่อน้อมใจให้เข้าถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ แล้วน้อมมาไว้เป็นข้อปฏิบัติเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา นำพาให้พุทธศาสนิกชนได้อยู่ใกล้ชิดและถวายการอุปัฏฐากแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนกับพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่

เนื้อหาในหนังสือนี้ บางส่วนคัดมากจากหนังสือสวดมนต์แปลฉบับสวนโมกขพลาราม บางส่วนคัดมากจากหนังสือพระปริตรของพระคันธสาราภิวงศ์แห่งวัดท่ามะโอ บางส่วนก็แปลขึ้นใหม่เอง แล้วพยายามปรับปรุงสำนวนให้สวดง่าย ให้ได้ภาษาไพเราะสละสลวย เมื่อรวบรวมครบถ้วนตามต้องการแล้ว ก็ลองสวดแปลดู เห็นว่าคล่องปากไพเราะดี จึงได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ ในนามหนังสือทำวัตรสวดมนต์แปล ฉบับศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม

จึงชวนศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา ระดมทุนเพื่อจัดพิมพ์หนังสือ “**ทำวัตรสวดมนต์แปล**” เล่มนี้ ให้เพียงพอแก่การนำถวายวัดต่างๆ และแจกจ่ายเป็นธรรมทานแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป จะได้พากันใช้หนังสือเล่มนี้เป็นคู่มือทำวัตรสวดมนต์แปลให้เป็นสำนวนเดียวกัน

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของสาธุชนทั้งหลาย ที่ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ทุกท่าน ขอความเจริญทั้งในทางโลกและทางธรรม จงมีแก่ท่านทั้งหลาย พร้อมด้วยครอบครัว และญาติมิตร ขอความปรารถนาอันดีงามของทุกท่าน จงสำเร็จโดยเร็วพลัน เทอญ

พระมหาสมปอง มุทิโต

ผู้อำนวยการสถาบันบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก
ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม วัดวิหารธรรม

คำบาลีที่เห็น อ่านเป็นก็อ่านง่าย

สาธุชนจำนวนมาก อ่านคำสวดมนต์ที่เป็นภาษาบาลีไม่ค่อยถูก แม้จะพยายามอ่านก็ยังอ่านผิด หากอ่านผิดจะทำให้ความหมายนั้นผิดไปด้วย มนต์ที่เคยมีอานุภาพก็จะกลายเป็นมนต์ที่ไม่มีอานุภาพ จึงต้องอาศัยความรู้วิธีการอ่านคำภาษาบาลีให้ถูกต้องตามภาษาดั้งเดิม ขอแนะนำวิธีการอ่านคำที่ยากให้อ่านง่ายและถูกต้อง ดังนี้

คำที่มีเครื่องหมายนี้ ุ อยู่ข้างล่างอักษร ๒ ตัว ให้อ่านออกเสียง **กล้ำ** หรือ **สะกดควบกล้ำ** เช่น

อ่านกล้ำ

เทฺว	**ท-ว**	กล้ำกัน อ่านว่า	**เทฺว**
สฺวากขาโต	**ส-ว**	กล้ำกัน อ่านว่า	**สฺวาก-ขา-โต**
พฺระหฺมา	**พ-ร**	กล้ำกัน และ	
	ห-ม	กล้ำกัน อ่านว่า	**พฺระ-หฺมา**
สะพฺยัญชะนัง	**พ-ย**	กล้ำกัน อ่านว่า	**สะ-พฺยัญ-ชะ-นัง**
อะพฺยาปัชฌา	**พ-ย**	กล้ำกัน อ่านว่า	**อะ-พฺยา-ปัช-ฌา**
อะพฺระหฺมะจะริยา	**พ-ร**	กล้ำกัน และ	
	ห-ม	กล้ำกัน อ่านว่า	**อะ-พฺระ-หฺมะ-จะ-ริ-ยา**
ยาตฺรา	**ต-ร**	กล้ำกัน อ่านว่า	**ยา-ตฺรา**
พฺรูถะ	**พ-ร**	กล้ำกัน อ่านว่า	**พฺรู-ถะ**

อ่านสะกดควบกล้ำ

สุตฺวา	**ต**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**สุต-ตฺวา**
โอติณณามฺหะ	**ม**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**โอ-ติณ-ณาม-มฺหะ**
กัลฺยาณัง	**ล**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**กัล-ลฺยา-ณัง**
ตัสฺมิง	**ส**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**ตัส-สฺมิง**
ตัตฺระ	**ต**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**ตัต-ตฺระ**
อุณฺหัสสะ	**ณ**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**อุณ-ณฺหัส-สะ**
อัมฺเห	**ม**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**อัม-มฺเห**
โลกัมฺหิ	**ม**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**โล-กัม-มฺหิ**
พุทธัสสาหัสฺมิ	**ส**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**พุท-ธัส-สา-หัส-สฺมิ**
ปะฏิคคัณฺหาตุ	**ณ**	สะกดควบกล้ำ อ่านว่า	**ปะ-ฏิค-คัณ-ณฺหา-ตุ**

สารบัญ

หัวข้อสำคัญ **หน้า**

๑. ภาคต้น

กล่าวก่อนทำวัตรเช้า-เย็น

๑. **พุทธปูชาทานกถา** คำถวายเครื่องสักการบูชาแด่พระพุทธเจ้า ๑
๒. **รตนัตตยัปปณามกถา** คำบูชาพระรัตนตรัย ๑
๓. **ปุพพภาคพุทธนมการกถา** คำนอบน้อมพระพุทธเจ้าในเบื้องต้น ๒

๒. ภาคทำวัตรเช้า

๑. **พุทธาภิถุติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า ๓
๒. **ธัมมาภิถุติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระธรรม ๕
๓. **สังฆาภิถุติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์ ๖
๔. **รตนัตตยัปปณามสังเวคปริกิตตนปาฐะ** คำนอบน้อมพระรัตนตรัย... ๘
๕. **ตังขณิกปัจจเวกขณปาฐะ** คำพิจารณาเมื่อใช้สอยปัจจัย ๔ ๑๕
๖. **ปัตติทานคาถา** คำแบ่งส่วนบุญที่ทำแล้ว ๑๘
๗. **ปฏิปัตติปูชาธิฏฐานกถา** คำอธิษฐานปฏิบัติบูชาพระรัตนตรัย ๒๑
๘. **เมตตาสีสนกถา** คำแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ ๒๒

๓. ภาคทำวัตรเย็น

๑. **พุทธานุสสติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า ๒๓
๒. **พุทธาภิคีติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้าให้ยิ่งขึ้น ๒๕
๓. **ธัมมานุสสติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระธรรม ๒๗
๔. **ธัมมาภิคีติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระธรรมให้ยิ่งขึ้น ๒๘
๕. **สังฆานุสสติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์ ๓๑
๖. **สังฆาภิคีติกถา** คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์ให้ยิ่งขึ้น ๓๓
๗. **อตีตปัจจเวกขณปาฐะ** คำพิจารณาหลังจากใช้สอยปัจจัย ๔ ๓๕
๘. **อุททิสสนาธิฏฐานคาถา** คำตั้งจิตอุทิศส่วนกุศลแก่บุคคลต่างๆ ๓๙

๔. ภาคพระสูตร

๑. **ปริตตาราธนกถา** คำอาราธนาพระปริตร ๔๑
๒. **เทวตาอัชเฌสนกถา** คำชุมนุมเทวดาเพื่อฟังธรรม ๔๑
๓. **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** พระปฐมเทศนาธรรมจักร ๑๒ อาการ ๔๒
๔. **อริยมรรค ๘** ขยายอริยมรรคในธรรมจักร ๕๕
๕. **มังคลสูตร** มงคลชีวิต ๓๘ ประการ ๖๓
๖. **รตนสูตร** พรรณาคุณของพระรัตนตรัย (ย่อ) ๖๖
๗. **กรณียเมตตสูตร** วิธีเจริญเมตตาภาวนา ๖๙
๘. **โพชฌังคสูตร** องค์แห่งปัญญาเครื่องตรัสรู้ ๗ ๗๓
๙. **พุทธวิชยมังคลคาถา** ชัยชนะของพระพุทธเจ้าเป็นมงคล ๗๕
๑๐. **มารวิชยมังคลคาถา** พระพุทธเจ้าทรงชนะพญามาร ๗๘
๑๑. **เทวตาอุยโยชนคาถา** คำส่งเทวดากลับเทวโลก ๘๐
๑๒. **สัพพมังคลคาถา** ขอให้มีสวัสดีมงคลทุกประการ ๘๑

๕. ภาคพระอภิธรรม

๑. **พระธัมมสังคณี** รวมปรมัตถธรรม ๔ โดยย่อ ๘๒
๒. **พระวิภังค์** จำแนกปรมัตถธรรมโดยขันธ์ ๕ ๘๕
๓. **พระธาตุกถา** สงเคราะห์ปรมัตถธรรม ๘๗
๔. **พระปุคคลบัญญัติ** บัญญัติเรื่องบุคคล ๒๐ จำพวก ๘๘
๕. **พระกถาวัตถุ** คำถามตอบเรื่องปรมัตถธรรม ๙๑
๖. **พระยมก** แสดงปรมัตถธรรมเป็นคู่ๆ ๙๒
๗. **พระมหาปัฏฐาน** ขยายปรมัตถธรรมโดยปัจจัย ๒๔ ๙๓
๘. **พระธัมมสังคณีมาติกา** แบ่งหัวข้อปรมัตถธรรมเป็น ๒๒ หมวด ๙๖

๖. ภาคศีล

๑. **คำอาราธนาศีล ๕** ๑๐๓
คำกล่าวนำศีล ๕ ๑๐๓
๒. **อาราธนาศีล ๘** ๑๐๔
คำกล่าวนำศีล ๘ ๑๐๔
๓. **อาราธนาศีล ๘ อุโบสถ** ๑๐๕
คำกล่าวนำศีล ๘ อุโบสถ ๑๐๖
๔. **คำประกาศตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา** ๑๐๗
๕. **คำเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยแปล** ๑๐๘

๖. **คำสมาทานทบทวนศีล ๘** ๑๐๙
๗. **คำลากลับบ้าน** ๑๑๐

๗. ภาคถวายทาน

๑. **คำถวายวัตถุทานต่างๆ** ๑๑๑
๒. **คำถวายผ้ากฐินทาน** ๑๑๓
๓. **คำกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล** ๑๑๓
๔. **คำอธิษฐานจิตทำความดี** ๑๑๔
๔. **คำตั้งความปรารถนา** ๑๑๔

๘. ภาคอนุโมทนา

๑. **ปัตติทานานุโมทนา** ๑๑๕
๒. **อาสีสานุโมทนา** ๑๑๖
๓. **สัพพมังคลานุโมทนา** ๑๑๖

๙. ภาคแสดงธรรม

๑. **คำอาราธนาธรรม** ๑๑๗
๒. **ปราภวสูตร** พรรณนาเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญ ๑๑๘
๓. **คำสาธุการ** เมื่อฟังธรรมจบให้สาธุการ ๓ ครั้ง ๑๒๑

๑๐. ภาคเจริญภาวนา

๑. **มหาสติปัฏฐานสูตร** แนวปฏิบัติตามหลักมหาสติปัฏฐาน ๔ ๑๒๒
๑.๑. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๑๒๔
๑.๒. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๑๒๕
๑.๓. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๑๒๗
๑.๔. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๑๓๐
๒. **กายคตาสติกรรมฐาน** การเจริญกรรมฐานโดยตั้งสติไว้ในกาย ๑๓๓
๓. **อภิณหปัจจเวกขณะ** สิ่งที่ควรพิจารณาอยู่เนืองๆ ๑๓๖
๔. **ติลักขณาทิคาถา** พิจารณาเห็นไตรลักษณ์เป็นต้น ๑๓๘
๕. **ภารสุตตคาถา** ขันธ์ ๕ เป็นภาระที่สุด ๑๔๑
๖. **ภัทเทกรัตตคาถา** เพียงคืนเดียวก็ประเสริฐสุด ๑๔๒

๗. **ธัมมคารวาทิคาถา** แสดงความเคารพพระธรรม ๑๔๓
๘. **พุทธปฐมภาสิตคาถา** ภาษิตแรกของพระพุทธเจ้า ๑๔๕
๙. **ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ขั้น** เหตุเกิดผลก็เกิด เหตุดับผลก็ดับ ๑๔๖
๑๐. **โอวาทปาติโมกขปาฐะ** พระพุทธโอวาท ๑๒ ข้อ เพื่อกำจัดกิเลส ๑๔๙
๑๑. **ปัจฉิมโอวาท** พระพุทธโอวาทสุดท้าย ๑๕๑
๑๒. **สัพพปัตติทานคาถา** คำแบ่งส่วนบุญแก่สัตว์ทั้งปวง ๑๕๒
๑๓. **ติโรกุฑฑคาถา** คำอุทิศส่วนบุญให้ผู้มีอุปการคุณ ๕ จำพวก ๑๕๓

๑๑. ภาคพุทธาภิเษก

๑. **ตำนานพิธีมหาพุทธาภิเษก** ๑๕๕
๒. **พระพุทธปฏิญญา** ๑๕๗
๓. **มารวิชัย** : เหตุการณ์ตอนชนะพญามาร ๑๕๘
๔. **คาถาป้องกันอาวุธทั้ง ๙** ๑๕๙
๕. **พระคาถามหาพุทธาภิเษก** (ตอน ๑ แปล) ๑๖๐
๑. **พระพุทธเดชานุภาพ** ๑๖๐
๒. **พระพุทธเจ้าตัดกิเลส** ๑๖๐
๓. **ปฏิจจสมุปบาท** (รอบที่ ๑) ๑๖๑
๔. **พระพุทธอุทาน** (ครั้งที่ ๑) ๑๖๒
๕. **ปฏิจจสมุปบาท** (รอบที่ ๒) ๑๖๓
๖. **พระพุทธอุทาน** (ครั้งที่ ๒) ๑๖๓
๗. **ปฏิจจสมุปบาท** (รอบที่ ๓) ๑๖๓
๘. **พระพุทธอุทาน** (ครั้งที่ ๓) ๑๖๓
๙. **มหาปัฏฐาน** ปัจจัย ๒๔ (ยอดพระอภิธรรม) ๑๖๔
๑๐. **พุทธวิชยมงคลคาถา** ชัยชนะของพระพุทธเจ้าเป็นมงคล ๑๖๖
๑๑. **ชัยมงคลคาถา** พระพุทธเจ้าชนะพญามาร ๑๖๙
๑๒. **คำบูชาพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์** ๑๗๑
๑๓. **พุทธชัยมงคลคาถา** ๑๗๓
๖. **พระคาถามหาพุทธาภิเษก** (ตอน ๒ ไม่แปล) ๑๗๔
รายนามเจ้าภาพร่วมพิมพ์ ๑๘๐

๑. ภาคต้น
กล่าวก่อนทำวัตรเช้า-เย็น

๑. พุทธปูชาทานกถา
คำถวายเครื่องสักการบูชาแด่พระพุทธเจ้า (เช้า-เย็น)

อะระหะตาทีหิ, นะวะคุเณหิ, สะมันนาคะตัสสะ,
สัมมาสัมพุทธัสสะ, อิมัง ปานียัญเจวะ, มาลิกัญจะ เทมะ.

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, น้ำดื่มและดอกไม้นี้,
เป็นเครื่องสักการบูชา, แด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า,
ผู้ประกอบด้วยพระคุณ ๙ ประการ, มีอรหันตคุณเป็นต้น.

อิทัง โน ปุญญัง, นิพพานัสสะ, ปัจจะโย โหตุ.

ขอบุญนี้, จงเป็นปัจจัยแห่งพระนิพพาน, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายเทอญ

๒. รตนัตตยัปปณามกถา
คำบูชาพระรัตนตรัย (เช้า-เย็น)

(นำ) **หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามัง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา ทำความนอบน้อมแด่พระรัตนตรัย พร้อมกันเทอญ

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์,
ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ.

ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน *(กราบ)*

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรม, เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว,

ธัมมัง นะมัสสามิ.

ข้าพเจ้านมัสการพระธรรม *(กราบ)*

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว,

สังฆัง นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์ *(กราบ)*

๓. ปุพพภาคพุทธนมการกถา

คำนอบน้อมพระพุทธเจ้าในเบื้องต้น (เช้า-เย็น)

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต,**
ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส.

เชิญพวกเรา นอบน้อมพระผู้มีพระภาคในเบื้องต้น พร้อมกันเทอญ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต,

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น,

อะระหะโต,

ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง *(ว่า ๓ จบ)*

๒. ภาคทำวัตรเช้า

๑. พุทธาภิถุติกถา
คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เส.**
เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า พร้อมกันเทอญ

โย โส ตะถาคะโต,
พระตถาคตเจ้า พระองค์ใด,

อะระหัง,
เป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทโธ,
เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

วิชชาจะระณะสัมปันโน,
เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ,

สุคะโต,
เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี,

โลกะวิทู,
เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง,

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,
เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้, อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า,

สัตถา เทวะมะนุสสานัง,

เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย,

พุทโธ,

เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม,

ภะคะวา,

เป็นผู้มีความจำเริญ, จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์,

โย อิมัง โลกัง, สะเทวะกัง สะมาระกัง สะพ๎ระหมะกัง, สัสสะมะณะพ๎ราหมะณิง ปะชัง, สะเทวะมะนุสสัง, สะยัง อะภิญญา สัจฉิกัต๎วา ปะเวเทสิ,

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ได้ทรงทำความดับทุกข์ให้แจ้ง, ด้วยพระปัญญาอันยิ่งเองแล้ว, ทรงสอนโลกนี้, พร้อมทั้งเทวดา มาร พรหม, และหมู่สัตว์, พร้อมทั้งสมณะพราหมณ์, พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม,

โย ธัมมัง เทเสสิ,

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ทรงแสดงธรรมแล้ว,

อาทิกัล๎ยาณัง,

ไพเราะในเบื้องต้น,

มัชเฌกัล๎ยาณัง,

ไพเราะในท่ามกลาง,

ปะริโยสานะกัล๎ยาณัง,

ไพเราะในที่สุด,

สาตถัง สะพยัญชะนัง, เกวะละปะริปุณณัง ปะริสุทธัง, พรัะหมะจะริยัง ปะกาเสสิ,

ทรงประกาศพรหมจรรย์, คือแบบแห่งการปฏิบัติอันประเสริฐ, บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง, พร้อมทั้งอรรถะ, พร้อมทั้งพยัญชนะ,

ตะมะหัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง, เฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น,

ตะมะหัง ภะคะวันตัง สิระสา นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, ด้วยเศียรเกล้า.

(ระลึกถึงพระพุทธเจ้าและคุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๒. ธัมมาภิถุติกถา

คำสรรเสริญคุณของพระธรรม

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระธรรม พร้อมกันเทอญ

โย โส สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรมใด, เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว,

สันทิฏฐิโก,

เป็นธรรมที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ, พึงเห็นได้ด้วยตนเอง,

อะกาลิโก,

เป็นธรรมที่ปฏิบัติได้, และให้ผลได้, ไม่จำกัดกาล,

เอหิปัสสิโก,

เป็นธรรมที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า, ท่านจงมาดูเถิด,

โอปะเนยยิโก,

เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว,

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ,

เป็นธรรมที่ผู้รู้, ก็รู้ได้เฉพาะตน,

ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง, เฉพาะพระธรรมนั้น,

ตะมะหัง ธัมมัง สิระสา นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระธรรมนั้น, ด้วยเศียรเกล้า.

(ระลึกถึงพระธรรมและคุณของพระธรรม ๖ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๓. สังฆาภิถุติกถา

คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์

(นำ) **หันทะ มะยัง สังฆาภิถุติง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระสงฆ์ พร้อมกันเทอญ

โย โส สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติดีแล้ว,

อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติตรงแล้ว,

ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด,
ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว,

สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติสมควรแล้ว,

ยะทิทัง,

ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ,

จัตตาริ ปุริสะยุคานิ, อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,

คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษได้ ๘ บุรุษ,

เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

นั่นแหละ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า,

อาหุเนยโย,

เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา,

ปาหุเนยโย,

เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ,

ทักขิเณยโย,

เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน,

อัญชะลิกะระณีโย,

เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี,

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ,

เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า,

ตะมะหัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง, เฉพาะพระสงฆ์หมู่นั้น,

ตะมะหัง สังฆัง สิระสา นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์หมู่นั้น, ด้วยเศียรเกล้า.

(ระลึกถึงพระสงฆ์และคุณของพระสงฆ์ ๙ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๔. รตนัตตยัปปณามสังเวคปริกิตตนปาฐะ

คำนอบน้อมพระรัตนตรัยและคำพิจารณาให้เห็นสังเวช

(นำ) **หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ, สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐัญจะ ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดคาถานอบน้อมพระรัตนตรัย,
และบทพิจารณาให้เห็นสังเวช พร้อมกันเทอญ

พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัณณะโว,

พระพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์, มีพระกรุณาดุจห้วงมหรรณพ,

โยจจันตะสุทธัพพะระญาณะโลจะโน,

พระพุทธเจ้าพระองค์ใด, มีพระญาณอันประเสริฐหมดจดถึงที่สุด,

โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะฆาตะโก,

เป็นผู้ฆ่าเสียซึ่งบาป, และอุปกิเลสของโลก,

วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น, โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ,

ธัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน,

พระธรรมของพระศาสดา, สว่างรุ่งเรืองดุจดวงประทีป,

โย มัคคะปากามะตะเภทะภินนะโก,
พระธรรมใด, จำแนกประเภทคือ, มรรค ผล และนิพพาน,

โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตถะทีปะโน,
ซึ่งเป็นตัวโลกุตตระ, และส่วนใดที่ชี้แนวแห่งโลกุตตระนั้น,

วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น, โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ,

สังโฆ สุเขตตาภะยะติเขตตะสัญญิโต,
พระสงฆ์เป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่, กว่านาบุญอันดีทั้งหลาย,

โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพธะโก,
พระสงฆ์หมู่ใด, เป็นผู้เห็นพระนิพพาน, ตรัสรู้ตามพระสุคตเจ้า,

โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส,
เป็นผู้ละกิเลสเครื่องโลเล, เป็นพระอริยเจ้ามีปัญญาดี,

วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น, โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ,

อิจเจวะเมกันตะภิปูชะเนยยะกัง,
วัตถุตตะยัง วันทะยะตาภิสังขะตัง,
ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา,
มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา,
บุญใด, ที่ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งวัตถุสาม, คือพระรัตนตรัย,
อันควรบูชายิ่งโดยส่วนเดียว, ได้กระทำแล้วเป็นอย่างยิ่งเช่นนี้นี้,
ขออุปัทวะทั้งหลาย, จงอย่ามีแก่ข้าพเจ้าเลย,
ด้วยอำนาจความสำเร็จอันเกิดจากบุญนั้น,

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน,

พระตถาคตเจ้า, เกิดขึ้นแล้วในโลกนี้,

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก,

และพระธรรมที่ทรงแสดง, เป็นธรรมเครื่องออกจากทุกข์,

อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก,

เป็นเครื่องสงบกิเลส, เป็นไปเพื่อปรินิพพาน,

สัมโพธะคามี สุคะตัปปะเวทิโต,

เป็นไปเพื่อความรู้พร้อม, เป็นธรรมที่พระสุคตประกาศแล้ว,

มะยันตัง ธัมมัง สุตวา เอวัง ชานามะ,

พวกเราเมื่อได้ฟังธรรมนั้นแล้ว, จึงได้รู้อย่างนี้ว่า,

ชาติปิ ทุกขา,

แม้ความเกิด ก็เป็นทุกข์,

ชะราปิ ทุกขา,

แม้ความแก่ ก็เป็นทุกข์,

พยาธิปิ ทุกขา,

แม้ความเจ็บไข้ ก็เป็นทุกข์,

มะระณัมปิ ทุกขัง,

แม้ความตาย ก็เป็นทุกข์,

โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา,

แม้ความโศก, ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย,
ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์,

อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข,

ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์,

ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข,

ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์,

ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ, ตัมปิ ทุกขัง,

มีความปรารถนาสิ่งใด, ไม่ได้สิ่งนั้น ก็เป็นทุกข์,

สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา,

ว่าโดยย่อ, อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์,

เสยยะถิทัง,

ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ,

รูปูปาทานักขันโธ,

ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นคือรูป,

เวทะนูปาทานักขันโธ,

ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นคือเวทนา,

สัญญูปาทานักขันโธ,

ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นคือสัญญา,

สังขารูปาทานักขันโธ,

ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นคือสังขาร,

วิญญาณูปาทานักขันโธ,

ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นคือวิญญาณ,

เอสัง ปะริญญายะ,
เพื่อให้สาวกกำหนดรอบรู้อุปาทานขันธ์เหล่านี้เอง,

ธะระมาโน โส ภะคะวา,
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, เมื่อยังทรงพระชนม์อยู่,

เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ,
ทรงแนะนำสาวกทั้งหลาย, เช่นนี้เป็นส่วนมาก,

เอวัง ภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต,
สาวะเกสุ อะนุสาสะนี, พะหุลา ปะวัตตะติ,
อนึ่ง, คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ย่อมเป็นไป-
ในสาวกทั้งหลาย, ส่วนมาก มีส่วนคือการจำแนกอย่างนี้ว่า,

รูปัง อะนิจจัง, รูปไม่เที่ยง,
เวทะนา อะนิจจา, เวทนาไม่เที่ยง,
สัญญา อะนิจจา, สัญญาไม่เที่ยง,
สังขารา อะนิจจา, สังขารไม่เที่ยง,
วิญญาณัง อะนิจจัง, วิญญาณไม่เที่ยง,
รูปัง อะนัตตา, รูปไม่ใช่ตัวตน,
เวทะนา อะนัตตา, เวทนาไม่ใช่ตัวตน,
สัญญา อะนัตตา, สัญญาไม่ใช่ตัวตน,
สังขารา อะนัตตา, สังขารไม่ใช่ตัวตน,
วิญญาณัง อะนัตตา, วิญญาณไม่ใช่ตัวตน,
สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง,
สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ, ธรรมทั้งหลายทั้งปวง, ไม่ใช่ตัวตน ดังนี้,

เต (ตา) มะยัง โอติณณามูหะ,
เราทั้งหลาย, เป็นผู้ถูกครอบงำแล้ว,

ชาติยา, โดยความเกิด,

ชะรามะระเณนะ, โดยความแก่และความตาย,

โสเกหิ ปะริเทวหิ, ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,
โดยความโศก, ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย,
ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย,

ทุกโขติณณา,
เป็นผู้ถูกความทุกข์หยั่งเอาแล้ว,

ทุกขะปะเรตา,
เป็นผู้มีความทุกข์เป็นเบื้องหน้าแล้ว,

อัปเปวะ นามิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ,
อันตะกิริยา ปัญญาเยถาติ,
ทำไฉน, การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้,
จะพึงปรากฏแก่เราได้,

(พระภิกษุสามเณรสวดต่อ)

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง,
อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง,
เราทั้งหลาย, อุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า,
ผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,
แม้ปรินิพพานนานแล้วพระองค์นั้น,

สัทธา อะคารัสมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา,

เป็นผู้มีศรัทธา, ออกบวชจากเรือน, ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว,

ตัสมิง ภะคะวะติ พรูะหมูะจะริยัง จะรามะ,

ประพฤติอยู่ซึ่งพรหมจรรย์, ในพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น,

ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา,

ถึงพร้อมด้วยสิกขา, และธรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต,
ของภิกษุทั้งหลาย

ตัง โน พรูะหมูะจะริยัง,
อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ,
อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ.

ขอให้พรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น,
จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุด, แห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

(อุบาสกอุบาสิกาสวดต่อ)

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา,

เราทั้งหลาย, ผู้ถึงแล้วซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า,
แม้ปรินิพพานนานแล้ว พระองค์นั้น, ว่าเป็นสรณะ,

ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ,

ถึงพระธรรมด้วย, ถึงพระภิกษุสงฆ์ด้วย,

ตัสสะ ภะคะวะโต สาสะนัง, ยะถาสัตติ ยะถาพะลัง,
มะนะสิ กะโรมะ อะนุปะฏิปัชชามะ,

จักทำในใจอยู่, ปฏิบัติตามอยู่,
ซึ่งคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น,
ตามความสามารถ, ตามกำลัง,

สา สา โน ปะฏิปัตติ,

ขอให้การปฏิบัตินั้น ๆ, ของเราทั้งหลาย,

อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ,
อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ.

จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุด, แห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

๕. ตังขณิกปัจจเวกขณปาฐะ

คำพิจารณาเมื่อใช้สอยปัจจัย ๔

(นำ) **หันทะ มะยัง ตังขะณิกะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดบทพิจารณาเมื่อใช้สอยปัจจัย ๔ พร้อมกันเทอญ

(เมื่อใช้สอยจีวรหรืออาภรณ์)

ปะฏิสังขา โยนิโส จีวะรัง (อาภะระณัง) ปะฏิเสวามิ,

เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้ว, นุ่งห่มจีวร (นุ่งห่มอาภรณ์),

ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,

เพียงเพื่อบำบัดความหนาว,

อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,

เพื่อบำบัดความร้อน,

ฑังสะ–มะกะสะ–วาตาตะปะ–สิริงสะปะ–สัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,

เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก, เหลือบ ยุง ลม แดด, และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย,

ยาวะเทวะ หิริโกปินะปะฏิจฉาทะนัตถัง,
และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะอันให้เกิดความละอาย,

(เมื่อฉันอาหารบิณฑบาตหรือบริโภคอาหาร)

ปะฏิสังขา โยนิโส ปิณฑะปาตัง (อาหารัง) ปะฏิเสวามิ,
เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้ว, ฉันบิณฑบาต (บริโภคอาหาร),

เนวะ ทะวายะ,
ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน,

นะ มะทายะ,
ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเมามัน, เกิดกำลังพลังทางกาย,

นะ มัณฑะนายะ,
ไม่ให้เป็นไปเพื่อประดับ,

นะ วิภูสะนายะ,
ไม่ให้เป็นไปเพื่อตกแต่ง,

ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา,
แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้,

ยาปะนายะ,
เพื่อความเป็นไปได้ของอัตภาพ,

วิหิงสุปะระติยา,
เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย,

พฺรหฺมะจะริยานุคคะหายะ,
เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์,

อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ,

ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้, ซึ่งเวทนาเก่าคือความหิว,

นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ,

และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น,

ยาตฺรา จะ เม ภะวิสสะติ, อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จะ,

อนึ่ง, ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตภาพนี้ด้วย, ความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา,

(เมื่อใช้สอยเสนาสนะหรือที่อยู่อาศัย)

ปะฏิสังขา โยนิโส เสนาสะนัง (นิเวสะนัง) ปะฏิเสวามิ,

เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้ว,
ใช้สอยเสนาสนะ (ใช้สอยที่อยู่อาศัย),

ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,

เพียงเพื่อบำบัดความหนาว,

อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,

เพื่อบำบัดความร้อน,

ฑังสะ–มะกะสะ–วาตาตะปะ–สิริงสะปะ–สัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,

เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก, เหลือบ ยุง ลม แดด,
และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย,

ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง, ปะฏิสัลลานารามัตถัง,

เพียงเพื่อบรรเทาอันตราย, อันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ,
และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้, ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา,

(เมื่อบริโภคคิลานเภสัชหรือยารักษาโรค)

ปะฏิสังขา โยนิโส คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง ปะฏิเสวามิ,

เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้ว, บริโภคเภสัชบริขาร (บริโภคยารักษาโรค), อันเกื้อกูลแก่คนไข้,

ยาวะเทวะ อุปปันนานัง,
เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ,

เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนาอันบังเกิดขึ้นแล้ว, มีอาพาธต่าง ๆเป็นมูล,

อะพยาปัชฌะปะระมะตายาติ.

เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน, เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

๖. ปัตติทานคาถา

คำแบ่งส่วนบุญที่ทำแล้ว

(นำ) **หันทะ มะยัง ปัตติทานะคาถาโย ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดคาถาแบ่งส่วนบุญที่ทำแล้ว พร้อมกันเทอญ

ยา เทวะตา สันติ วิหาระวาสินี,
ถูเป ฆะเร โพธิฆะเร ตะหิง ตะหิง,

เทวดาเหล่าใด, อาศัยอยู่ในวิหาร, อยู่ในสถูป, อยู่ในเรือน, อยู่ในต้นโพธิ์, และในที่นั้น ๆ,

ตา ธัมมะทาเนนะ ภะวันตุ ปูชิตา,
โสตถิง กะโรนเตธะ วิหาระมัณฑะเล,

เทวดาเหล่านั้น, เป็นผู้อันเราบูชาแล้วด้วยธรรมทาน,
โปรดทำความสวัสดี, ในวิหารมณฑลแห่งนี้,

เถรา จะ มัชฌา นะวะกา จะ ภิกขะโว,
สารามิกา ทานะปะตี อุปาสะกา,

ขอให้ภิกษุทั้งหลาย, ทั้งพระเถระ, พระมัชฌิมะ, พระนวกะ,
และอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย, ผู้เป็นเจ้าของแห่งทาน,
พร้อมทั้งชนทั้งหลาย, ผู้อยู่ในอาราม,

คามา จะ เทสา นิคะมา จะ อิสสะรา,
สัปปาณะภูตา สุขิตา ภะวันตุ เต,

ขอให้ชาวบ้าน, ชาวเมือง, ชาวนิคม, และผู้เป็นใหญ่ทั้งหลาย,
พร้อมทั้งสัตว์ผู้มีชีวิตทั้งหลายเหล่านั้น, จงมีความสุขเถิด,

ชะลาพุชา เยปิ จะ อัณฑะสัมภะวา,
สังเสทะชาตา อะถะโวปะปาติกา,

อนึ่ง, สัตว์เหล่าใด, ที่เกิดในครรภ์, เกิดในไข่, เกิดในเถ้าไคล,
หรืออุบัติเกิดขึ้น,

นิยยานิกัง ธัมมะวะรัง ปะฏิจจะ เต,
สัพเพปิ ทุกขัสสะ กะโรนตุ สังขะยัง,

ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น, อาศัยธรรมอันประเสริฐ,
ซึ่งเป็นเครื่องนำสัตว์ออกจากทุกข์,
จงกระทำความสิ้นไปแห่งทุกข์,

ฐาตุ จิรัง สะตัง ธัมโม, ธัมมัทธะรา จะ ปุคคะลา,

ขอธรรมของสัปบุรุษ, จงดำรงอยู่ตลอดกาลนาน,
ขอบุคคลผู้ทรงธรรม, จงมีอายุยืน,

สังโฆ โหตุ สะมัคโค วะ, อัตถายะ จะ หิตายะ จะ,

ขอพระสงฆ์, จงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน,
เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูล,

อัมเห รักขะตุ สัทธัมโม, สัพเพปิ ธัมมะจาริโน,

ขอพระสัทธรรม, จงรักษาซึ่งเราทุกคน,
ผู้มีปรกติประพฤติธรรม,

วุฑฒิง สัมปาปุเณยยามะ, ธัมเม อะริยัปปะเวทิเต,

เราทั้งหลาย, พึงถึงความเจริญ,
ในธรรมอันพระอริยเจ้าประกาศแล้ว,

ปะสันนา โหนตุ สัพเพปิ, ปาณิโน พุทธะสาสะเน,

ขอสรรพสัตว์ทั้งหลาย, จงเป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา,

สัมมา ธารัง ปะเวจฉันโต, กาเล เทโว ปะวัสสะตุ,

ขอฝนจงตกต้องตามฤดูกาล, หลั่งสายธารให้ชุ่มฉ่ำ,

วุฑฒิภาวายะ สัตตานัง, สะมิทธัง เนตุ เมทะนิง,

จงทำแผ่นดินให้อุดมสมบูรณ์, เพื่อความเจริญของสัตว์ทั้งหลาย,

มาตา ปิตา จะ อัตรุชัง, นิจจัง รักขันติ ปุตตะกัง,

มารดาบิดาย่อมทะนุถนอมลูกน้อย, ผู้เกิดจากตนเป็นนิจ ฉันใด,

เอวัง ธัมเมนะ ราชาโน, ปะชัง รักขันตุ สัพพะทา.

ขอพระราชา, จงรักษาประชาราษฎร์โดยธรรม,
ในกาลทั้งปวง, ฉันนั้นเทอญ.

๗. ปฏิปัตติปูชาธิฏฐานกถา
คำอธิษฐานปฏิบัติบูชาพระรัตนตรัย

(นำ) **หันทะ มะยัง ปะฏิปัตติปูชาธิฏฐานัง กะโรมะ เส.**
เชิญพวกเรา ตั้งจิตอธิษฐานปฏิบัติบูชา พร้อมกันเทอญ

อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา พุทธัง ปูเชมิ,
ข้าพเจ้า ขอบูชาพระพุทธเจ้า,
ด้วยการปฏิบัติธรรม, ตามสมควรแก่ธรรมที่รู้แล้วนี้แล,

อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา ธัมมัง ปูเชมิ,
ข้าพเจ้า ขอบูชาพระธรรม,
ด้วยการปฏิบัติธรรม, ตามสมควรแก่ธรรมที่รู้แล้วนี้แล,

อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา สังฆัง ปูเชมิ,
ข้าพเจ้า ขอบูชาพระสงฆ์,
ด้วยการปฏิบัติธรรม, ตามสมควรแก่ธรรมที่รู้แล้วนี้แล,

อัทธา อิมายะ ปะฏิปัตติยา,
ชาติ-ชะรา-มะระณัมหา ปะริมุจจิสสามิ,
ข้าพเจ้า จักพ้นจากความเกิด ความแก่ และความตาย,
ด้วยการปฏิบัติธรรมนี้ อย่างแน่นอน.

อธิษฐานแล้ว นั่งเจริญสมาธิภาวนา
โดยกำหนดลมหายใจเข้า-ออก ลมหายใจเข้าก็รู้ ลมหายใจออกก็รู้
ตามเวลาเท่าที่จะนั่งทนอยู่ได้ และควรระวังจิตไว้ให้ดี
อย่าให้เผลอง่วงซึมหรือฟุ้งซ่านรำคาญใจ

๘. เมตตาสีสนกถา

คำแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์

(นำ) **หันทะ มะยัง เมตตาสีสะนัง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ พร้อมกันเทอญ

สัพเพ สัตตา,

สัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์,

เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น,

อะเวรา โหนตุ,

อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย,

อะพยาปัชฌา โหนตุ,

อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย,

อะนีฆา โหนตุ,

อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย,

สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ.

จงมีความสุขกายสุขใจ, รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเทอญ.

๓. ภาคทำวัตรเย็น

๑. พุทธานุสสติกถา
คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า พร้อมกันเทอญ

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง,
เอวัง กัลยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต,

ก็กิตติศัพท์อันงาม, ของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น,
ได้ฟุ้งไปแล้วอย่างนี้ว่า,

อิติปิ โส ภะคะวา,

เพราะเหตุอย่างนี้ๆ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น,

อะระหัง,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทโธ,

เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

วิชชาจะระณะสัมปันโน,

เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ,

สุคะโต,

เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี,

โลกะวิทู,

เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง,

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้, อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า,

สัตถา เทวะมะนุสสานัง,

เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย,

พุทโธ,

เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม,

ภะคะวา,

เป็นผู้มีความจำเริญ, จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์,

เอวัง นะวะหิ คุเณหิ, โลกัมหิ กิตติพยาปิตัง,
อะตุลัง ธัมมะราชานัง, วันทามิ ตีหิ อาทะรัง.

ข้าพเจ้ากราบไหว้บูชา, พระธรรมราชาสัมมาสัมพุทธเจ้า,
ผู้มีชื่อเสียงเกรียงไกรในโลก, ด้วยพระคุณ ๙ ประการ,
หาผู้เปรียบปานมิได้, ด้วยทวารทั้ง ๓, คือ กาย วาจา ใจ,
โดยความเคารพเอื้อเฟื้อ, อย่างนี้แล.

(ระลึกถึงพระพุทธเจ้าและคุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๒. พุทธาภิคีติกถา

คำสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้าให้ยิ่งขึ้น

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธาภิคีติง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้าให้ยิ่งขึ้น พร้อมกันเทอญ

พุทธะวาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต,

พระพุทธเจ้าผู้ประกอบด้วยคุณ,
มีความประเสริฐแห่งอรหันตคุณเป็นต้น,

สุทธาภิญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต,

มีพระองค์อันประกอบด้วยพระญาณ,
และพระกรุณาอันบริสุทธิ์,

โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะลังวะ สูโร,

พระพุทธเจ้าพระองค์ใด, ทรงกระทำชนที่ดีให้เบิกบาน,
ดุจอาทิตย์ทำบัวให้บาน,

วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระชินสีห์, ผู้ไม่มีกิเลสพระองค์นั้น, ด้วยเศียรเกล้า,

พุทโธ โย สัพพะปาณินัง, สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระพุทธเจ้าพระองค์ใด,
เป็นสรณะอันเกษมสูงสุดของสัตว์ทั้งหลาย,

ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง, วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น,
ผู้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกองค์ที่ ๑, ด้วยเศียรเกล้า,

พุทธัสสาหัสมิ ทาโสวะ (ทาสีวะ), พุทโธ เม สามิกิสสะโร,
ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธเจ้า,
พระพุทธเจ้าเป็นนาย, มีอิสระเหนือข้าพเจ้า,

พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ, วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
พระพุทธเจ้าเป็นผู้กำจัดทุกข์, และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,

พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ, สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้, แด่พระพุทธเจ้า,

วันทันโตหัง (...ตีหัง) จะริสสามิ, พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม,
ซึ่งความตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า,

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, พุทโธ เม สะระณัง วะรัง,
สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี,
พระพุทธเจ้าเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,
ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้,
ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนาของพระศาสดา,

พุทธัง เม วันทะมาเนนะ (วันทะมานายะ),
ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระพุทธเจ้า, ได้ขวนขวายบุญใดในบัดนี้,

สัพเพปิ อันตะรายา เม, มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา,
อันตรายทั้งปวง, อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า, ด้วยเดชแห่งบุญนั้น,

(กราบหมอบลงขอขมาพระพุทธเจ้า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี, ด้วยวาจาก็ดี, ด้วยใจก็ดี,

พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด, ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วในพระพุทธเจ้า,

พุทโธ ปะฏิคคัณหาตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระพุทธเจ้า, จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ.

เพื่อการสำรวมระวังในพระพุทธเจ้า, ในกาลต่อไป.

๓. ธัมมานุสสติกถา

คำสรรเสริญคุณของพระธรรม

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระธรรม พร้อมกันเทอญ

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรม, เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว,

สันทิฏฐิโก,

เป็นธรรมที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ, พึงเห็นได้ด้วยตนเอง,

อะกาลิโก,

เป็นธรรมที่ปฏิบัติได้, และให้ผลได้, ไม่จำกัดกาล,

เอหิปัสสิโก,

เป็นธรรมที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า, ท่านจงมาดูเถิด,

โอปะเนยยิโก,

เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว,

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ,

เป็นธรรมที่ผู้รู้, ก็รู้ได้เฉพาะตน,

อิจเจวัง ฉะหิ คุเณหิ, ปากะฏัง ชินะปูชิตัง,
สัมปัตติทายะกัง ธัมมัง, วันทามิ ตีหิ อาทะรัง.

ข้าพเจ้ากราบไหว้บูชาพระธรรม, อันปรากฏด้วยคุณ ๖ ประการ,
ที่พระชินเจ้าทรงบูชาแล้ว, ให้ความสมบูรณ์ด้วยมรรคผล-
และนิพพาน, ด้วยทวารทั้ง ๓, คือกาย วาจา ใจ,
โดยความเคารพเอื้อเฟื้อ, อย่างนี้แล.

(ระลึกถึงพระธรรมและคุณของพระธรรม ๖ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๔. ธัมมาภิคีติกถา

คำสรรเสริญคุณของพระธรรมให้ยิ่งขึ้น

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีติง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระธรรมให้ยิ่งขึ้น พร้อมกันเทอญ

สฺวากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยโย,

พระธรรมเป็นสิ่งที่ประเสริฐ, เพราะประกอบด้วยคุณ,
คือความที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นต้น,

โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเภโท,
เป็นธรรมอันจำแนก, เป็นมรรค ผล ปริยัติ และนิพพาน,

ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธารี,
เป็นธรรมทรงไว้ซึ่งผู้ทรงธรรม, จากการตกไปสู่โลกที่ชั่ว,

วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมอันประเสริฐนั้น,
อันเป็นเครื่องขจัดเสียซึ่งความมืด,

ธัมโม โย สัพพะปาณินัง, สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
พระธรรมใด, เป็นสรณะอันเกษมสูงสุดของสัตว์ทั้งหลาย,

ทุติยานุสสะติฏฐานัง, วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น,
อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกองค์ที่ ๒, ด้วยเศียรเกล้า,

ธัมมัสสาหัสมิ ทาโสวะ (ทาสีวะ), ธัมโม เม สามิกิสสะโร,
ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระธรรม,
พระธรรมเป็นนาย, มีอิสระเหนือข้าพเจ้า,

ธัมโม ทุกขัสสะ ฆาตา จะ, วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
พระธรรมเป็นเครื่องกำจัดทุกข์, และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,

ธัมมัสสาหัง นิยยาเทมิ, สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้, แด่พระธรรม,

วันทันโตหัง (...ตีหัง) จะริสสามิ, ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม,
ซึ่งความเป็นธรรมดีของพระธรรม,

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, ธัมโม เม สะระณัง วะรัง,
สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี,
พระธรรมเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,
ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้,
ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนาของพระศาสดา,

ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ (วันทะมานายะ),
ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระธรรม, ได้ขวนขวายบุญใดในบัดนี้,

สัพเพปิ อันตะรายา เม, มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา,
อันตรายทั้งปวง, อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า, ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

(กราบหมอบลงขอขมาพระธรรม)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
ด้วยกายก็ดี, ด้วยวาจาก็ดี, ด้วยใจก็ดี,

ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
กรรมน่าติเตียนอันใด, ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วในพระธรรม,

ธัมโม ปะฏิคคัณหาตุ อัจจะยันตัง,
ขอพระธรรม, จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม.
เพื่อการสำรวมระวังในพระธรรม, ในกาลต่อไป.

๕. สังฆานุสสติกถา
คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์

(นำ) **หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.**

เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระสงฆ์ พร้อมกันเทอญ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว,

อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติตรงแล้ว,

ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า,
ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว,

สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติสมควรแล้ว,

ยะทิทัง,

ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ,

จัตตาริ ปุริสะยุคานิ, อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,

คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษได้ ๘ บุรุษ,

เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

นั่นแหละ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า,

อาหุเนยโย,

เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา,

ปาหุเนยโย,

เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ,

ทักขิเณยโย,

เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน,

อัญชะลิกรณีโย,

เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี,

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ,

เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า,

เอวัง นะวะหิ คุเณหิ, โลกัมหิ วิสฺสุตัง คะณัง,
อะเนกะคุณะสัมปันนัง, วันทามิ ตีหิ อาทะรัง,

ข้าพเจ้ากราบไหว้บูชาพระสงฆ์, ผู้ทรงคุณเป็นอเนก,
ปรากฏในโลกด้วยคุณ ๙ ประการ,
ด้วยทวารทั้ง ๓, คือ กาย วาจา ใจ,
โดยความเคารพเอื้อเฟื้อ, อย่างนี้แล.

(ระลึกถึงพระสงฆ์และคุณของพระสงฆ์ ๙ ประการแล้ว กราบพร้อมกัน)

๖. สังฆาภิคีติกถา
คำสรรเสริญคุณของพระสงฆ์ให้ยิ่งขึ้น

(นำ) **หันทะ มะยัง สังฆาภิคีติง กะโรมะ เส.**
เชิญพวกเรา สรรเสริญคุณของพระสงฆ์ให้ยิ่งขึ้น พร้อมกันเทอญ

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาทิยุตโต,
พระสงฆ์ผู้เกิดโดยพระสัทธรรม,
ประกอบด้วยคุณ, มีความปฏิบัติดี เป็นต้น,

โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะละสังฆะเสฏโฐ,
เป็นหมู่แห่งพระอริยบุคคลผู้ประเสริฐ ๘ จำพวก,

สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต,
มีกายและจิตอันอาศัยธรรมอันบวร, มีศีลเป็นต้น,

วันทามะหัง ตะมะริยานะคะณัง สุสุทธัง,
ข้าพเจ้าไหว้หมู่แห่งพระอริยเจ้าเหล่านั้น, ผู้บริสุทธิ์ด้วยดี,

สังโฆ โย สัพพะปาณินัง, สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
พระสงฆ์หมู่ใด, เป็นสรณะอันเกษมสูงสุดของสัตว์ทั้งหลาย,

ตะติยานุสสะติฏฐานัง, วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น,
ผู้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกองค์ที่ ๓, ด้วยเศียรเกล้า,

สังฆัสสาหัสมิ ทาโสวะ (ทาสีวะ), สังโฆ เม สามิกิสสะโร,
ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระสงฆ์, พระสงฆ์เป็นนาย,
มีอิสระเหนือข้าพเจ้า,

สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ, วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
พระสงฆ์เป็นผู้กำจัดทุกข์, และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,

สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ, สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้, แด่พระสงฆ์,

วันทันโตหัง (...ตีหัง) จะริสสามิ, สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม,
ซึ่งความปฏิบัติดีของพระสงฆ์,

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,
สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี,
พระสงฆ์เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,
ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้,
ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนาของพระศาสดา,

สังฆัง เม วันทะมาเนนะ (วันทะมานายะ),
ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระสงฆ์, ได้ขวนขวายบุญใดในบัดนี้,

สัพเพปิ อันตะรายา เม, มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา,
อันตรายทั้งปวง, อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า, ด้วยเดชแห่งบุญนั้น,

(กราบหมอบลงขอขมาพระสงฆ์)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
ด้วยกายก็ดี, ด้วยวาจาก็ดี, ด้วยใจก็ดี,

สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
กรรมน่าติเตียนอันใด, ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วในพระสงฆ์,

สังโฆ ปะฏิคคัณหาตุ อัจจะยันตัง,
ขอพระสงฆ์, จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.
เพื่อการสำรวมระวังในพระสงฆ์, ในกาลต่อไป.

๗. อตีตปัจจเวกขณปาฐะ
คำพิจารณาหลังจากใช้สอยปัจจัย ๔

(นำ) **หันทะ มะยัง อะตีตะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดบทพิจารณาหลังจากใช้สอยปัจจัย ๔ พร้อมกันเทอญ

(หลังจากใช้สอยจีวรหรืออาภรณ์)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา,
ยัง จีวะรัง (อาภะระณัง) ปะริภุตตัง,
จีวรใด (อาภรณ์ใด), อันเรานุ่งห่มแล้ว,
ไม่ทันได้พิจารณาในวันนี้,

ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,
จีวรนั้น (อาภรณ์นั้น), เรานุ่งห่มแล้ว, เพียงเพื่อบำบัดความหนาว,

อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,
เพื่อบำบัดความร้อน,

ฑังสะ-มะกะสะ-วาตาตะปะ-สิริงสะปะ-สัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,

เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก, เหลือบ ยุง ลม แดด, และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย,

ยาวะเทวะ หิริโกปินะปะฏิจฉาทะนัตถัง,

และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะอันให้เกิดความละอาย,

(หลังจากฉันอาหารบิณฑบาตหรือบริโภคอาหาร)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา,
โย ปิณฑะปาโต (อาหาโร) ปะริภุตโต,

บิณฑบาตใด (อาหารใด), อันเราบริโภคแล้ว, ไม่ทันได้พิจารณาในวันนี้,

โส เนวะ ทะวายะ,

บิณฑบาตนั้น (อาหารนั้น), อันเราบริโภคแล้ว, ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน,

นะ มะทายะ,

ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเมามัน, เกิดกำลังพลังทางกาย,

นะ มัณฑะนายะ,

ไม่ให้เป็นไปเพื่อประดับ,

นะ วิภูสะนายะ,

ไม่ให้เป็นไปเพื่อตกแต่ง,

ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา,

แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้,

ยาปะนายะ,

เพื่อความเป็นไปได้ของอัตภาพ,

วิหิงสุปะระติยา,

เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย,

พฺระหฺมะจะริยานุคคะหายะ,

เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์,

อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ,

ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้ซึ่งเวทนาเก่าคือความหิว,

นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ,

และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น,

ยาตฺรา จะ เม ภะวิสสะติ,
อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จะ,

อนึ่ง, ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตภาพนี้ด้วย, ความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา,

(หลังจากใช้สอยเสนาสนะหรือที่อยู่อาศัย)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตฺวา,
ยัง เสนาสะนัง (นิเวสะนัง) ปะริภุตตัง,

เสนาสนะใด (ที่อยู่อาศัยใด), อันเราใช้สอยแล้ว,
ไม่ทันได้พิจารณาในวันนี้,

ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,

เสนาสนะนั้น (ที่อยู่อาศัยนั้น), อันเราใช้สอยแล้ว,
เพียงเพื่อบำบัดความหนาว,

อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,
เพื่อบำบัดความร้อน,

ฑังสะ-มะกะสะ-วาตาตะปะ-สิริงสะปะ-สัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,
เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก, เหลือบ ยุง ลม แดด,
และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย,

ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง,
ปะฏิสัลลานารามัตถัง,
เพียงเพื่อบรรเทาอันตราย, อันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ,
และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้, ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา,

(หลังจากบริโภคคิลานเภสัชหรือยารักษาโรค)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา,
โย คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร ปะริภุตโต,
คิลานเภสัชบริขารใด (ยารักษาโรคใด), อันเราบริโภคแล้ว,
ไม่ทันได้พิจารณาในวันนี้,

โส ยาวะเทวะ อุปปันนานัง,
เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ,
คิลานเภสัชบริขารนั้น (ยารักษาโรคนั้น), อันเราบริโภคแล้ว,
เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนาอันบังเกิดขึ้นแล้ว,
มีอาพาธต่างๆ เป็นมูล,

อะพยาปัชฌะปะระมะตายาติ.
เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน, เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

๘. อุททิสสนาธิฏฐานคาถา
คำตั้งจิตอุทิศส่วนกุศลแก่บุคคลต่างๆ

(นำ) **หันทะ มะยัง อุททิสสะนาธิฏฐานะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาอุทิศส่วนกุศลให้บุคคลต่างๆ พร้อมกันเทอญ

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ
ด้วยบุญนี้ อุทิศให้
อาจะริยูปะการา จะ
และอาจารย์ ผู้เกื้อหนุน
สุริโย จันทิมา ราชา
สูรย์จันทร์ และราชา
พรหมมะมารา จะ อินทา จะ
พรหม มาร และอินทราช
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ
ยมราช มนุษย์มิตร
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ
ขอให้ เป็นสุขศานติ์
บุญผอง ที่ข้าทำ
สุขัง จะ ติวิธัง เทนตุ
ให้สุข สามอย่างล้น

อุปัชฌายา คุณุตตะรา,
อุปัชฌาย์ ผู้เลิศคุณ,
มาตา ปิตา จะ ญาตะกา,
ทั้งพ่อแม่ และปวงญาติ,
คุณะวันตา นะราปิ จะ,
ผู้ทรงคุณ หรือสูงชาติ,
โลกะปาลา จะ เทวะตา,
ทั้งทวยเทพ และโลกบาล,
มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ,
ผู้เป็นกลาง ผู้จองผลาญ,
ปุญญานิ ปะกะตานิ เม,
ทุกทั่วหน้า อย่าทุกข์ทน,
จงช่วย อำนวยศุภผล,
ขิปปัง ปาเปถะ โวมะตัง,
ให้ลุถึง นิพพานพลัน.

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ
ด้วยบุญนี้ ที่เราทำ
ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ
เราพลันได้ ซึ่งการตัด
เย สันตาเน หินา ธัมมา
สิ่งชั่วใด ในดวงใจ
นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ
มลายสิ้น จากสันดาน
อุชุจิตตัง สะติปัญญา
มีจิตตรง และสติ
พร้อมทั้ง ความเพียรเลิศ
มารา ละภันตุ โนกาสัง
โอกาส อย่าพึงมี
เป็นช่อง ประทุษร้าย
พุทธาทิปะวะโร นาโถ
พระพุทธผู้ บวรนาถ
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ
พระปัจเจกะ พุทธสม-
เตโสตตะมานุภาเวนะ
ด้วยอานุภาพนั้น
ทะสะปุญญานุภาเวนะ
ด้วยเดชบุญ ทั้งสิบป้อง

อิมินา อุททิสเสนะ จะ,
แลอุทิศ ให้ปวงสัตว์,
ตัณหุปาทานะเฉทะนัง,
ตัวตัณหา อุปาทาน,
ยาวะ นิพพานะโต มะมัง,
กว่าเราจะ ถึงนิพพาน,
ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว,
ทุกๆ ภพ ที่เราเกิด,
สัลเลโข วีริยัมหินา,
ทั้งปัญญา อันประเสริฐ,
เป็นเครื่องขูด กิเลสหาย,
กาตุญจะ วีริเยสุ เม,
แก่หมู่มาร สิ้นทั้งหลาย,
ทำลายล้าง ความเพียรจม,
ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม,
พระธรรม ที่พึ่งอุดม,
สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง,
ทบพระสงฆ์ ที่พึ่งผยอง,
มาโรกาสัง ละภันตุ มา,
ขอหมู่มาร อย่าได้ช่อง,
มาโรกาสัง ละภันตุ มา,
อย่าเปิดโอกาส แก่มารเทอญ.

๔. ภาคพระสูตร

๑. ปริตตาราธนกถา
คำอาราธนาพระปริตร

วิปัตติปะฏิพาหายะ, สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะทุกขะวินาสายะ, ปะริตตัง พฺรูถะ มังคะลัง,
วิปัตติปะฏิพาหายะ, สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะภะยะวินาสายะ, ปะริตตัง พฺรูถะ มังคะลัง,
วิปัตติปะฏิพาหายะ, สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะโรคะวินาสายะ, ปะริตตัง พฺรูถะ มังคะลัง.

ขอกราบอาราธนาพระภิกษุสงฆ์, จงสวดพระปริตตธรรม, อันนำมาซึ่งสิริมงคล, เพื่อให้พ้นภัยวิบัติ, ให้ได้โภคสมบัติทั้งปวง, ให้ความทุกข์ โศก โรคภัย, จงพินาสหายไปด้วยเทอญ

๒. เทวตาอัชเฌสนกถา
คำชุมนุมเทวดาเพื่อฟังธรรม

สะมันตา จักกะวาเฬสุ อัตรา คัจฉันตุ เทวะตา,
สัทธัมมัง มุนิราชัสสะ สุณันตุ สัคคะโมกขะทัง,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา.

ขออัญเชิญเหล่าเทพเทวา, ที่สถิตอยู่ทุกโลกาวิมาน, ในจักรวาฬโดยรอบ, จงมาชุมนุมชอบพร้อมเพรียงกัน, ในสถานที่แห่งนี้, จะได้รับฟังพระสัทธรรม, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, อันนำพวกเราให้เข้าถึง, ซึ่งมรรคผลและนิพพาน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญทั้งหลาย, ได้เวลารับฟังพระสัทธรรมแล้ว ณ บัดนี้

๓. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร
พระปฐมเทศนาธรรมจักร ๑๒ อาการ

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะสุตตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระธรรมจักกัปปวัตตนสูตร พร้อมกันเทอญ

เอวัง เม สุตัง,
ข้าพเจ้าพระอานนท์, ได้สดับมาอย่างนี้,

เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, พาราณะสิยัง วิหะระติ,
อิสิปะตะเน มิคะทาเย,
สมัยหนึ่ง, พระผู้มีพระภาคเจ้า, เสด็จประทับอยู่,
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน, เขตเมืองพาราณสี,

ตัตระ โข ภะคะวา, ปัญจะวัคคิเย ภิกขู อามันเตสิ,
สมัยนั้นแล, พระผู้มีพระภาคเจ้า,
ได้รับสั่งกับพระภิกษุปัญจวัคคีย์ว่า,

เทฺวเม ภิกขะเว, อันตา ปัพพะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา,
กะตะเม เทฺว. โย จายัง กาเมสุ, กามะสุขัลลิกานุโยโค,
หีโน คัมโม โปถุชชะนิโก, อะนะริโย อะนัตถะสัญหิโต,
โย จายัง อัตตะกิละมะถานุโยโค, ทุกโข อะนะริโย
อะนัตถะสัญหิโต,
ภิกษุทั้งหลาย, ผู้ออกบวชเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น,
ไม่ควรปฏิบัติสุดโต่ง ๒ อย่าง คือ, (๑) การหมกมุ่นอยู่,
ด้วยความสุขในกามคุณทั้งหลาย, ซึ่งเป็นของต่ำทราม,
เป็นของชาวบ้าน, เป็นของปุถุชน, ไม่ใช่ของพระอริยะ,

ไม่ประกอบด้วยประโยชน์, (๒) การทำความเดือดร้อนแก่ตน,
ซึ่งเป็นความทุกข์, ไม่ใช่ของพระอริยะ, ไม่ประกอบด้วยประโยชน์,

เอเต โข ภิกขะเว, อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ,
มัชฌิมา ปะฏิปะทา, ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา,
จักขุกะระณี ญาณะกะระณี, อุปะสะมายะ อะภิญญายะ,
สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ,

ภิกษุทั้งหลาย, มัชฌิมาปฏิปทา, อันไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุดโต่ง
๒ อย่างนั้น, ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว, เป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุ,
ก่อให้เกิดปัญญาญาณ, เป็นไปเพื่อความสงบ,
เพื่อความรู้ยิ่ง, เพื่อการตรัสรู้, เพื่อพระนิพพาน,

กะตะมา จะ สา ภิกขะเว, มัชฌิมา ปะฏิปะทา,
ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี,
อุปะสะมายะ อะภิญญายะ, สัมโพธายะ นิพพานายะ
สังวัตตะติ,

ภิกษุทั้งหลาย, มัชฌิมาปฏิปทา, ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว,
เป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุ, ก่อให้เกิดปัญญาญาณ,
เป็นไปเพื่อความสงบ, เพื่อความรู้ยิ่ง, เพื่อการตรัสรู้,
เพื่อพระนิพพานนั้น, เป็นอย่างไร,

อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค, เสยยะถิทัง,
สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป, สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต,
สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม, สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ,

ได้แก่อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ คือ,
(๑) ความเห็นชอบ, (๒) ความดำริชอบ, (๓) การเจรจาชอบ,
(๔) การงานชอบ, (๕) การเลี้ยงชีพชอบ, (๖) ความเพียรชอบ,

(๗) ความระลึกชอบ, (๘) ความตั้งจิตมั่นชอบ,

อะยัง โข สา ภิกขะเว, มัชฌิมา ปะฏิปะทา,
ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี,
อุปะสะมายะ อะภิญญายะ, สัมโพธายะ นิพพานายะ
สังวัตตะติ,

ภิกษุทั้งหลาย, นี้คือมัชฌิมาปฏิปทานั้น, ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว, เป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุ, ก่อให้เกิดปัญญาญาณ, เป็นไปเพื่อความสงบ, เพื่อความรู้ยิ่ง, เพื่อการตรัสรู้, เพื่อพระนิพพาน,

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว, ทุกขัง อะริยะสัจจัง,
ชาติปิ ทุกขา, ชะราปิ ทุกขา, พยาธิปิ ทุกขา, มะระณัมปิ
ทุกขัง, โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา,
อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข, ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข,
ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง,
สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา,

ภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้เป็นทุกขะอริยสัจ คือ,
แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์, แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์,
แม้ความเจ็บไข้ก็เป็นทุกข์, แม้ความตายก็เป็นทุกข์,
แม้ความเศร้าโศก, ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย,
ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจก็เป็นทุกข์,
ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์,
ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์,
ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็เป็นทุกข์,
ว่าโดยย่อ, อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์,

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว, ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง,
ยายัง ตัณหา โปโนพภะวิกา, นันทิราคะสะหะคะตา,
ตัตระ ตัตราภินันทินี, เสยยะถิทัง,
กามะตัณหา ภะวะตัณหา วิภะวะตัณหา,

ภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้เป็นทุกขสมุทยะอริยสัจ คือ,
ตัณหาอันทำให้เกิดอีก, ประกอบด้วยความเพลิดเพลิน,
มีความกำหนัดยินดี, มีปกติให้เพลิดเพลินในอารมณ์นั้น ๆ คือ,
(๑) ความทะยานอยากในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส,
(๒) ความทะยานอยากเป็นสิ่งนั้น อยากเป็นสิ่งนี้,
(๓) ความทะยานอยากไม่ให้มี ไม่ให้เป็น,

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว, ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง,
โย ตัสสาเยวะ ตัณหายะ, อะเสสะวิราคะนิโรโธ,
จาโค ปะฏินิสสัคโค, มุตติ อะนาละโย,

ภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้เป็นทุกขนิโรธะอริยสัจ คือ,
ความดับตัณหาไม่มีราคะเหลือ, ความละ, ความสละทิ้ง,
ความหลุดพ้น, ความไม่อาลัยในตัณหา,

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว, ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา
อะริยะสัจจัง, อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค,
เสยยะถิทัง, สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป,
สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต, สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม,
สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ,
อริยมรรคมีองค์ ๘ เหล่านี้ ได้แก่,
(๑) ความเห็นชอบ, (๒) ความดำริชอบ, (๓) การเจรจาชอบ,

(๔) การงานชอบ, (๕) การเลี้ยงชีพชอบ, (๖) ความเพียรชอบ, (๗) ความระลึกชอบ, (๘) ความตั้งจิตมั่นชอบ,

อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว,
ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ,
ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ,
อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“นี้ทุกขะอริยสัจ”, (๑)

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง, ปะริญเญยยันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว, ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขะอริยสัจนี้, ควรกำหนดรู้”, (๒)

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง, ปะริญญาตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว, ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,

แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขะอริยสัจนี้, เราได้กำหนดรู้แล้ว”, (๓)

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย, อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“นี้ทุกขสมุทยะอริยสัจ”, (๔)

ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง, ปะหาตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขสมุทยะอริยสัจนี้, ควรละเสีย”, (๕)

ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง, ปะหีนันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,

แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขสมุทยะอริยสัจนี้, เราละได้แล้ว”, (๖)

**อิทัง ทุกขะนิโรโธ, อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว,
ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ,
ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ,
อาโลโก อุทะปาทิ,**

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“นี้ทุกขนิโรธะอริยสัจ”, (๗)

**ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง, สัจฉิกาตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ,
ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,**

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขนิโรธะอริยสัจนี้, ควรทำให้แจ้ง”, (๘)

**ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง,
สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ,
จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ,
วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,**

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว, ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,

แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขนิโรธะอริยสัจนี้, เราได้ทำให้แจ้งแล้ว”, (๙)

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา, อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ”, (๑๐)

ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง, ภาเวตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้, ควรทำให้เจริญ”, (๑๑)

ตัง โข ปะนิทัง, ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง, ภาวิตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้ว,
ญาณเกิดขึ้นแล้ว, ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว, วิชชาเกิดขึ้นแล้ว,
แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว, ในธรรมที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่า,
“ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้, เราได้ทำให้เจริญแล้ว”, (๑๒)

ยาวะกีวัญจะ เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ,
เอวัง ติปะริวัฏฏัง ทวาทะสาการัง,
ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง, นะ สุวิสุทธัง อะโหสิ,

ภิกษุทั้งหลาย, ตราบใด, ปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริง-
ของเรา, ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้, ๓ รอบ ๑๒ อาการอย่างนี้,
ยังไม่หมดจดดี,

เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว, สะเทวะเก โลเก, สะมาระเก
สะพรัหมะเก, สัสสะมะณะพราหมะณิยา ปะชายะ,
สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง,
อะภิสัมพุทโธติ ปัจจัญญาสิง,

ตราบนั้น, เราจะไม่ยืนยันว่า, เป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณ-
อันยอดเยี่ยม, ในโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก, มารโลก,
พรหมโลก, ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะพราหมณ์,
พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์,

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ,
เอวัง ติปะริวัฏฏัง ทวาทะสาการัง,
ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทธัง อะโหสิ,

ภิกษุทั้งหลาย, เมื่อใด, ความรู้เห็นตามความเป็นจริงของเรา,
ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้, ๓ รอบ ๑๒ อาการอย่างนี้,
หมดจดดีแล้ว,

อะถาหัง ภิกขะเว, สะเทวะเก โลเก, สะมาระเก สะพฺระหฺมะเก, สัสสะมะณะพฺราหฺมะณิยา ปะชายะ, สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง, อะภิสัมพุทโธติ ปัจจัญญาสิง,

เมื่อนั้น, เราจึงยืนยันได้ว่า, เป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณ อันยอดเยี่ยม, ในโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก, มารโลก, พรหมโลก, ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์, พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์,

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาทิ, อะกุปปา เม วิมุตติ, อะยะมันติมา ชาติ, นัตถิทานิ ปุนัพภะโวติ,

ญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่า, “ความหลุดพ้นของเรา ไม่กำเริบ, ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย, บัดนี้ ภพใหม่จะไม่มีอีก”,

อิทะมะโวจะ ภะคะวา, อัตตะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขู, ภะคะวะโต ภาสิตัง อะภินันทุนติ,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, ได้ทรงแสดงธรรมโดยปริยายดังกล่าวมา, ภิกษุปัญจวัคคีย์ ได้มีใจยินดีเพลิดเพลิน, ในการแสดง-พระธรรมเทศนา, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้,

อิมัสฺมิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัสฺมิง ภัญญะมาเน, อายัสฺมะโต โกณฑัญญัสสะ, วิระชัง วีตะมะลัง, ธัมมะจักขุง อุทะปาทิ, “ยังกิญจิ สะมุทะยะธัมมัง, สัพพัง ตัง นิโรธะธัมมัน”ติ,

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสพระธรรมเทศนาเวยยากรณ์นี้อยู่, ธรรมจักษุอันปราศจากธุลี, ปราศจากมลทิน, ได้เกิดแก่ท่านพระโกณฑัญญะว่า, “ทุกสิ่งที่มีความเกิดขึ้น-

เป็นธรรมดา, สิ่งนั้นทั้งปวง, ย่อมมีความดับไปเป็นธรรมดา”,

ปะวัตติเต จะ ภะคะวะตา ธัมมะจักเก,
ภุมมา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง,
“เอตัง ภะคะวะตา พาราณะสิยัง, อิสิปะตะเน มิคะทาเย,
อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง, ปะวัตติตัง อัปปะฏิวัตติยัง,
สะมะเณนะ วา พฺราหฺมะเณนะ วา,
เทเวนะ วา มาเรนะ วา,
พฺรหฺมุนา วา เกนะจิ วา โลกัสฺมิน”ติ,

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า, ทรงประกาศพระธรรมจักร
ให้เป็นไปแล้ว, ทวยเทพชั้นภุมมะได้กระจายข่าวว่า,
“นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม, พระผู้มีพระภาคเจ้า-
ทรงให้เป็นไปแล้ว, ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน,
เขตกรุงพาราณสี, อันสมณะพราหมณ์, เทวดา มาร พรหม,
หรือใครๆ ในโลก, คัดค้านให้หมุนกลับไม่ได้แล้ว”,

ภุมมานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
จาตุมมะหาราชิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, “...”

ทวยเทพชั้นจาตุมมหาราช, ได้สดับเสียงของทวยเทพ-
ชั้นภุมมะแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป ...

จาตุมมะหาราชิกานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
ตาวะติงสา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, “...”

ทวยเทพชั้นดาวดึงส์, ได้สดับเสียงของทวยเทพ-
ชั้นจาตุมมหาราชแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป ...

ตาวะติงสานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
ยามา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, “...”

ทวยเทพชั้นยามา, ได้สดับเสียงของทวยเทพ-
ชั้นดาวดึงส์แล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป...

ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
ตุสิตา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, "..."

ทวยเทพชั้นดุสิต, ได้สดับเสียงของทวยเทพ
ชั้นยามาแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป ...

ตุสิตานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
นิมมานะระตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, "..."

ทวยเทพชั้นนิมมานรดี, ได้สดับเสียงของทวยเทพ
ชั้นดุสิตแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป ...

นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
ปะระนิมมิตะวะสะวัตตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, "..."

ทวยเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตี, ได้สดับเสียงของทวยเทพ
ชั้นนิมมานรดีแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไป ...

ปะระนิมมิตะวะสะวัตตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,
พฺรหฺมะกายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง,
"เอตัง ภะคะวะตา พาราณะสิยัง, อิสิปะตะเน มิคะทาเย,
อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง, ปะวัตติตัง อัปปะฏิวัตติยัง,
สะมะเณนะ วา พฺราหฺมะเณนะ วา, เทเวนะ วา
มาเรนะ วา, พฺรหฺมุนา วา เกนะจิ วา โลกัสฺมิน"ติ,

ทวยเทพที่นับเนื่องในหมู่พรหม, สดับเสียงของทวยเทพ
ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีแล้ว, ได้กระจายข่าวต่อไปว่า,
"นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม, พระผู้มีพระภาคเจ้า-

ทรงประกาศแล้ว, ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน,
เขตกรุงพาราณสี, อันสมณะพราหมณ์, เทวดา มาร พรหม,
หรือใครๆในโลก, คัดค้านให้หมุนกลับไม่ได้แล้ว”,

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ, เตนะ ละเยนะ, เตนะ มุหุตเตนะ, ยาวะ พฺระหฺมะโลกา, สัทโท อัพภุคคัจฉิ, อะยัญจะ ทะสะสะหัสสิโลกะธาตุ, สังกัมปิ สัมปะกัมปิ สัมปะเวธิ, อัปปะมาโณ จะ โอฬาโร, โอภาโส โลเก ปาตุระโหสิ, อะติกกัมมะ เทวานัง เทวานุภาวัง,

เพียงครู่เดียวเท่านั้น, เสียงป่าวประกาศได้กระจายขึ้นไป,
ถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้, ทั้งหมื่นโลกธาตุนี้,
ได้สะเทือนเลื่อนลั่นหวั่นไหว, ทั้งแสงสว่างอันเจิดจ้า-
หาประมาณมิได้, ก็ปรากฏในโลก,
ล่วงอานุภาพของเทวดาทั้งหลายแล้ว,

อะถะ โข ภะคะวา, อิมัง อุทานัง อุทาเนสิ, “อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญโญ, อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญโญ”ติ, อิติหิทัง, อายัสฺมะโต โกณฑัญญัสสะ, “อัญญาโกณฑัญโญ”เตฺววะ นามัง อะโหสีติ.

ลำดับนั้น, พระผู้มีพระภาคทรงเปล่งพระอุทานนี้ว่า,
“ผู้เจริญทั้งหลาย, โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ,
ผู้เจริญทั้งหลาย, โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ”,
ดังนั้น, คำว่า “อัญญาโกณฑัญญะ” นี้,
จึงได้เป็นชื่อของท่านพระโกณฑัญญะนั้น ดังนี้แล.

๔. อริยมรรค ๘
ขยายอริยมรรคในธรรมจักร

(นำ) **หันทะ มะยัง อะริยัฏฐังคิกะมัคคะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดอริยมรรคมีองค์ ๘ พร้อมกันเทอญ

อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค,
หนทางนี้แล, เป็นหนทางอันประเสริฐ,
ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ,

เสยยะถิทัง	ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ,
สัมมาทิฏฐิ	ความเห็นชอบ,
สัมมาสังกัปโป	ความดำริชอบ,
สัมมาวาจา	การเจรจาชอบ,
สัมมากัมมันโต	การงานชอบ,
สัมมาอาชีโว	การเลี้ยงชีวิตชอบ,
สัมมาวายาโม	ความเพียรชอบ,
สัมมาสะติ	ความระลึกชอบ,
สัมมาสะมาธิ	ความตั้งใจมั่นชอบ,

(๑. สัมมาทิฏฐิ)

กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ,
ภิกษุทั้งหลาย, ความเห็นชอบเป็นอย่างไร,

ยัง โข ภิกขะเว ทุกเข ญาณัง,
ภิกษุทั้งหลาย, ความรู้ใด เป็นความรู้ในทุกข์,

ทุกขะสะมุทะเย ญาณัง,
เป็นความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์,

ทุกขะนิโรเธ ญาณัง,
เป็นความรู้ในความดับทุกข์,

ทุกขะนิโรธะคามินิยา ปะฏิปะทายะ ญาณัง,
เป็นความรู้ในทางดำเนินให้ถึงความดับทุกข์,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, ความเห็นชอบ,

(๒. สัมมาสังกัปปะ)

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป,
ภิกษุทั้งหลาย, ความดำริชอบเป็นอย่างไร,

เนกขัมมะสังกัปโป,
ความดำริในการออกจากกาม,

อะพยาปาทะสังกัปโป,
ความดำริในการไม่ปองร้าย,

อะวิหิงสาสังกัปโป,
ความดำริในการไม่เบียดเบียน,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, ความดำริชอบ,

(๓. สัมมาวาจา)

กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาวาจา,
ภิกษุทั้งหลาย, การเจรจาชอบเป็นอย่างไร,

มุสาวาทา เวระมะณี,
การพูดโดยมีเจตนาเว้นจากคำพูดเท็จ,

ปิสุณายะ วาจายะ เวระมะณี,
การพูดโดยมีเจตนาเว้นจากคำพูดส่อเสียด,

ผะรุสายะ วาจายะ เวระมะณี,
การพูดโดยมีเจตนาเว้นจากคำพูดหยาบกระด้าง,

สัมผัปปะลาปา เวระมะณี,
การพูดโดยมีเจตนาเว้นจากคำพูดเพ้อเจ้อ,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวาจา,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, การเจรจาชอบ.

(๔. สัมมากัมมันตะ)

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต,
ภิกษุทั้งหลาย, การงานชอบเป็นอย่างไร,

ปาณาติปาตา เวระมะณี,
การกระทำที่มีเจตนาเว้น จากการฆ่าสัตว์,

อะทินนาทานา เวระมะณี,
การกระทำที่มีเจตนาเว้น จากการถือเอาสิ่งของ,
ที่เจ้าของไม่ได้ให้,

กาเมสุมิจฉาจารา เวระมะณี,
การกระทำที่มีเจตนาเว้น จากการประพฤติผิดในกาม,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, การงานชอบ,

(๕. สัมมาอาชีวะ)

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว,
ภิกษุทั้งหลาย, การเลี้ยงชีวิตชอบเป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว อะริยะสาวะโก,
ภิกษุทั้งหลาย, อริยสาวกในธรรมวินัยนี้,

มิจฉาอาชีวัง ปะหายะ,
ละการเลี้ยงชีวิตที่ผิดทาง,

สัมมาอาชีเวนะ ชีวิกัง กัปเปติ,
สำเร็จความเป็นอยู่, ด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ชอบธรรม,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, การเลี้ยงชีวิตชอบ,

(๖. สัมมาวายามะ)

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาวายาโม,
ภิกษุทั้งหลาย, ความเพียรชอบเป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,

อะนุปปันนานัง ปาปะกานัง, อะกุสะลานัง ธัมมานัง,
อะนุปปาทายะ ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ,
วีริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ,

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม,
ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้,
เพื่อยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น,

อุปปันนานัง ปาปะกานัง, อะกุสะลานัง ธัมมานัง,
ปะหานายะ ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ,
วีริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ,

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร,
ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว,

อะนุปปันนานัง กุสะลานัง, ธัมมานัง อุปปาทายะ,
ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วีริยัง อาระภะติ,
จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ,

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม,
ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้,
เพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น,

อุปปันนานัง กุสะลานัง, ธัมมานัง ฐิติยา,
อะสัมโมสายะ ภิยโยภาวายะ, เวปุลลายะ ภาวะนายะ
ปาริปูริยา, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วีริยัง อาระภะติ,
จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ,

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม,
ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อความตั้งอยู่,
ความไม่ลืมเลือน, ความงอกงามยิ่งขึ้น, ความไพบูลย์,
ความเจริญ, ความเต็มรอบ, แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวายาโม,
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, ความเพียรชอบ,

(๗. สัมมาสติ)

กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาสะติ,
ภิกษุทั้งหลาย, ความระลึกชอบเป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,

กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ,
ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่เป็นประจำ,

เวทะนายัง เวทะนานุปัสสี วิหะระติ,
ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่เป็นประจำ,

จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,
ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่เป็นประจำ,

ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่เป็นประจำ,

อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา,
วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง,
เป็นผู้มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ, มีสติ,
ถอนความพอใจและไม่พอใจในโลกออกได้,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะติ.
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, ความระลึกชอบ,

(๘. สัมมาสมาธิ)

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ,
ภิกษุทั้งหลาย, ความตั้งใจมั่นชอบเป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,

วิวิจเจวะ กาเมหิ,
สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย,

วิวิจจะ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ,
สงัดแล้วจากธรรมที่เป็นอกุศลทั้งหลาย,

สะวิตักกัง สะวิจารัง, วิเวกะชัง ปีติสุขัง,
ปะฐะมัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ,
เข้าถึงปฐมฌาน, ประกอบด้วยวิตกวิจาร,
มีปีติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่,

วิตักกะวิจารานัง วูปะสะมา,
เพราะความที่วิตกวิจารทั้ง ๒ ระงับลง,

อัชฌัตตัง สัมปะสาทะนัง, เจตะโส เอโกทิภาวัง,
อะวิตักกัง อะวิจารัง, สะมาธิชัง ปีติสุขัง,
ทุติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ,
เข้าถึงทุติยฌาน, เป็นเครื่องผ่องใสแห่งจิตภายใน,
ให้สมาธิเป็นธรรมอันเอกผุดมีขึ้น, ไม่มีวิตก, ไม่มีวิจาร,
มีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่,

ปีติยา จะ วิราคา,
อนึ่ง เพราะความคลายจางไปแห่งปีติ,

อุเปกขะโก จะ วิหะระติ, สะโต จะ สัมปะชาโน,
ย่อมเป็นผู้อยู่อย่างอุเบกขา, มีสติและสัมปชัญญะ,

สุขัญจะ กาเยนะ ปะฏิสังเวเทติ,
ย่อมเสวยความสุขด้วยนามกาย,

ยันตัง อะริยา อาจิกขันติ, “อุเปกขะโก สะติมา สุขะวิหารี”ติ,
ชนิดที่พระอริยเจ้าทั้งหลาย, กล่าวสรรเสริญผู้นั้นว่า,
“เป็นผู้อยู่อย่างอุเบกขา, มีสติอยู่เป็นปรกติสุข” ดังนี้,

ตะติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ,
เข้าถึงตติยฌานแล้วอยู่,

สุขัสสะ จะ ปะหานา, ทุกขัสสะ จะ ปะหานา,
เพราะละสุข และละทุกข์ได้,

ปุพเพวะ โสมะนัสสะโทมะนัสสานัง อัตถังคะมา,
เพราะความดับไป, แห่งโสมนัสและโทมนัสก่อน,

อะทุกขะมะสุขัง, อุเปกขาสะติปาริสุทธิง,
จะตุตถัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ,
จึงเข้าถึงจตุตถฌาน, ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข, มีแต่สติอันบริสุทธิ์,
เพราะอุเบกขาอยู่,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ.
ภิกษุทั้งหลาย, อย่างนี้เรากล่าวว่า, ความตั้งใจมั่นชอบ.

๕. มังคลสูตร
มงคลชีวิต ๓๘ ประการ

(นำ) **หันทะ มะยัง มังคะละสุตตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดมงคลสูตร พร้อมกันเทอญ

เอวัง เม สุตัง,
ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ,
เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม,
สมัยหนึ่ง, พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน,
อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี, เขตพระนครสาวัตถี,

อะถะ โข อัญญะตะรา เทวะตา, อะภิกกันตายะ รัตติยา,
อะภิกกันตะวัณณา, เกวะละกัปปัง เชตะวะนัง โอภาเสตวา,
เยนะ ภะคะวา, เตนุปะสังกะมิ,
ครั้งนั้นแล, เมื่อปฐมยามแห่งราตรีล่วงไปถึงมัชฌิมยาม,
เทวดาตนหนึ่ง, มีรัศมีเจิดจ้า, ทำพระเชตวันโดยรอบให้-
สว่างไสว, ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถึงที่ประทับ,

อุปะสังกะมิตวา, ภะคะวันตัง อะภิวาเทตวา,
เอกะมันตัง อัฏฐาสิ,
เมื่อไปเข้าเฝ้า, ได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว,
ยืนอยู่ส่วนข้างหนึ่ง,

เอกะมันตัง ฐิตา โข สา เทวะตา,
ภะคะวันตัง คาถายะ อัชฌะภาสิ.

เทวดานั้น, ครั้นยืนอยู่ ณ ที่สมควรแล้ว,
ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยคาถาว่า ...

พะหู เทวา มะนุสสา จะ, มังคะลานิ อะจินตะยุง,
อากังขะมานา โสตถานัง, พรูหิ มังคะละมุตตะมัง,

เทวดาและมนุษย์จำนวนมาก, มุ่งหวังมงคลเพื่อความสวัสดี,
ขอพระองค์จงตรัสสิ่งที่เป็นมงคลอันประเสริฐเถิด,
(พระผู้มีพระภาคเจ้า, ได้ตรัสมงคล ๓๘ ประการ ดังนี้)

อะเสวะนา จะ พาลานัง, ปัณฑิตานัญจะ เสวะนา,
ปูชา จะ ปูชะนียานัง, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การไม่คบคนพาล, การคบแต่บัณฑิต,
และการบูชาผู้ควรบูชา, ๓ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ปะติรูปะเทสะวาโส จะ, ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา,
อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การได้อยู่ในสถานที่อันสมควร, การได้ทำบุญมาแต่ปางก่อน,
และการดำรงตนให้เหมาะสม, ๓ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

พาหุสัจจัญจะ สิปปัญจะ, วินะโย จะ สุสิกขิโต,
สุภาสิตา จะ ยา วาจา, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การมีความรู้หลากหลาย, ความเป็นช่างศิลป์, การมีวินัยดี,
และการพูดถ้อยคำไพเราะ, ๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

มาตาปิตุ อุปัฏฐานัง, ปุตตะทารัสสะ สังคะโห,
อะนากุลา จะ กัมมันตา, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การเลี้ยงดูมารดาบิดา, การสงเคราะห์บุตร,
การสงเคราะห์ภรรยา, และการทำงานตามลำดับไม่สับสน,
๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ทานัญจะ ธัมมะจะริยา จะ, ญาตะกานัญจะ สังคะโห,
อะนะวัชชานิ กัมมานิ, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การให้ทาน, การประพฤติธรรม, การสงเคราะห์ญาติพี่น้อง,
และการทำงานที่ปราศจากโทษ, ๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

อาระตี วิระตี ปาปา, มัชชะปานา จะ สัญญะโม,
อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การหักห้ามใจไม่กระทำบาป, การเว้นจากการเสพสิ่งมึนเมา,
และความไม่ประมาทในการละบาปและทำบุญทั้งหลาย,
๓ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

คาระโว จะ นิวาโต จะ, สันตุฏฐิ จะ กะตัญญุตา,
กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การมีความเคารพ, การไม่ทะนงตน, ความสันโดษ,
ความกตัญญูรู้คุณ, และการฟังธรรมในเวลาอันสมควร,
๕ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ขันตี จะ โสวะจัสสะตา, สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง,
กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

ความอดทน, ความเป็นคนว่าง่าย, การได้พบเห็นสมณะ,
และการสนทนาธรรมในเวลาอันควร,
๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ตะโป จะ พรัหมะจะริยัญจะ, อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง,
นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

การบำเพ็ญตบะ, การประพฤติพรหมจรรย์,
การเห็นแจ้งอริยสัจ, และการทำนิพพานให้แจ้ง,
๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ, จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ,
อะโสกัง วิระชัง เขมัง, เอตัง มังคะละมุตตะมัง,

จิตของผู้ถูกโลกธรรมกระทบแล้ว ไม่หวั่นไหว,
ไม่เศร้าโศก, ไม่ขุ่นมัว, เบิกบานอยู่เป็นนิจ,
๔ อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

เอตาทิสานิ กัตวานะ, สัพพัตถะ มะปะราชิตา,
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ, ตัง เตสัง มังคะละมุตตะมันติ.

ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ได้แล้ว, จะไม่พ่ายแพ้ในที่ทุกสถาน,
ถึงความสวัสดีทุกกาลเวลา, ๓๘ ประการนี้,
เป็นมงคลอันสูงสุด, ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ดังนี้แล.

๖. รตนสูตร

พรรณนาคุณของพระรัตนตรัย (ย่อ)

(นำ) **หันทะ มะยัง ระตะนะสุตตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดรตนสูตร พร้อมกันเทอญ

ยังกิญจิ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา,
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง,
นะ โน สะมัง อัตถิ ตะถาคะเตนะ,
อิทัมปิ พุทเธ ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

ทรัพย์ในโลกนี้หรือโลกอื่น, หรือรัตนะอันประณีตในสวรรค์,
จะเทียบเท่ากับพระตถาคตนั้นไม่มีเลย,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระพุทธเจ้า,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ),

ขะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง,
ยะทัชฌะคา สักยะมุนี สะมาหิโต,
นะ เตนะ ธัมเมนะ สะมัตถิ กิญจิ,
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

พระศากยมุนีผู้มีพระทัยตั้งมั่น, ทรงบรรลุธรรมใด,
อันสิ้นกิเลส, ปราศจากราคะ, เป็นอมตะ, และประเสริฐสูงสุด,
สิ่งที่จะเสมอด้วยพระธรรมนั้นไม่มีเลย,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระธรรม,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ),

ยัมพุทธะเสฏโฐ ปะริวัณณะยี สุจิง,
สะมาธิมานันตะริกัญญะมาหุ,
สะมาธินา เตนะ สะโม นะ วิชชะติ,
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ, ทรงสรรเสริญสมาธิใดอันผ่องแผ้ว,
ทั้งนักปราชญ์ก็สรรเสริญสมาธิอันประเสริฐ, ที่ให้ผลทันที,
สิ่งที่จะเสมอด้วยสมาธินั้นไม่มีเลย,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระธรรม,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ),

เย ปุคคะลา อัฏฐะ สะตัง ปะสัตถา,
จัตตาริ เอตานิ ยุคานิ โหนติ,
เต ทักขิเณยยา สุคะตัสสะ สาวะกา,
เอเตสุ ทินนานิ มะหัปผะลานิ,

อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

พระอริยบุคคล ๘ จำพวก, แบ่งออกเป็น ๔ คู่เหล่าใด,
ผู้เป็นสาวกของพระสุคตเจ้า, ที่สัปบุรุษทั้งหลายสรรเสริญแล้ว,
ท่านเหล่านั้นเป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน,
ทานที่ถวายแก่พระอริยบุคคลเหล่านั้น ย่อมมีผลมาก,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระสงฆ์,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ),

เย สุปปะยุตตา มะนะสา ทัฬเหนะ,
นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมหิ,
เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ,
ลัทธา มุธา นิพพุติง ภุญชะมานา,
อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

พระอรหันต์ผู้บำเพ็ญเพียรด้วยจิตมั่นคง, ในพระศาสนาของ
พระโคดม, เป็นผู้ปราศจากกิเลส, เข้าถึงอมตธรรม,
บรรลุพระนิพพาน, และเสวยสันติสุขแน่แล้ว,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระอริยสงฆ์,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ),

ขีณัง ปุราณัง นะวะ นัตถิ สัมภะวัง,
วิรัตตะจิตตายะติเก ภะวัสมิง,
เต ขีณะพีชา อะวิรูฬหิฉันทา,
นิพพันติ ธีรา ยะถายัง ปะทีโป,

อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง,
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ,

พระอรหันต์ผู้สิ้นอาสวะแล้ว, ไม่ยินดีในการเกิดอีก,
มีจิตเบื่อหน่ายในภพเบื้องหน้า, ทั้งสิ้นกรรมเก่า,
ปราศจากกรรมใหม่ที่จะส่งผลให้เกิดอีก, เป็นนักปราชญ์,
ย่อมดับไปในนิพพาน, เหมือนประทีปที่ดับแล้วดวงนี้,
นี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐในพระสงฆ์,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอให้มีความสวัสดี (ทุกเมื่อเทอญ).

๗. กรณียเมตตสูตร
วิธีเจริญเมตตาภาวนา

(นำ) **หันทะ มะยัง กะระณียะเมตตะสุตตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดกรณียเมตตสูตร พร้อมกันเทอญ

กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ,
ยันตะ สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ,
สักโก อุชู จะ สุหุชู จะ,
สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานี,

ภิกษุผู้ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์, ประสงค์จะบรรลุแดนสงบ,
พึงอบรมสิกขาสาม, เป็นผู้อาจหาญ, เป็นคนตรง,
มีใจแน่วแน่, ว่าง่ายสอนง่าย, อ่อนโยน, และไม่ถือตัว,

สันตุสสะโก จะ สุภะโร จะ,
อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ,
สันตินทริโย จะ นิปะโก จะ,
อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคิทโธ,

พึงเป็นผู้สันโดษ, เลี้ยงง่าย, มีกิจธุระน้อย,
ดำเนินชีวิตเรียบง่าย, มีอินทรีย์สงบ, มีปัญญารักษาตน,
สำรวมกายวาจาใจ, ไม่พัวพันกับสกุลทั้งหลาย,

นะ จะ ขุททะมาจะเร กิญจิ,
เยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง,
สุขิโน วะ เขมิโน โหนตุ,
สัพพะสัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา,

ไม่พึงประพฤติเสียหายแม้เล็กน้อย, ที่จะเป็นเหตุให้ผู้รู้
ตำหนิตน, พึงแผ่เมตตาว่า, ขอสัตว์ทั้งปวง,
จงมีความสุขกายสุขใจ, ปราศจากภัยทั้งปวง,

เย เกจิ ปาณะภูตัตถิ,
ตะสา วา ถาวะรา วะนะวะเสสา,
ทีฆา วา เย วะ มะหันตา,
มัชฌิมา รัสสะกา อะณุกะถูลา,

สัตว์ทุกหมู่เหล่า, ผู้มีใจหวาดหวั่น, หรือมีใจมั่นคง,
ทั้งที่มีกายยาว, มีกายใหญ่, มีกายปานกลาง, มีกายสั้นเตี้ย,
มีกายละเอียด, หรือมีกายหยาบก็ตาม,

ทิฏฐา วา เย วะ อะทิฏฐา,
เย วะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร,
ภูตา วะ สัมภะเวสี วะ,
สัพพะสัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา,

สัตว์เหล่าใด ทั้งที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็น, อยู่ใกล้หรือไกล,
ผู้ไม่เกิดอีกหรือกำลังแสวงหาที่เกิดอยู่,
ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น, จงมีความสุขกายสุขใจ,

นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ,
นาติมัญเญถะ กัตถะจิ นะ กัญจิ,
พยาโรสะนา ปะฏิฆะสัญญะ–,
นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ,

บุคคลไม่ควรหลอกลวงกัน, ไม่ควรดูหมิ่นใครในที่ไหน ๆ, ไม่พึงปรารถนาทุกข์แก่กันและกัน, ด้วยการเบียดเบียน, หรือด้วยใจมุ่งร้าย,

มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง,
อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข,
เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ,
มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง,

มารดาทนุถนอมลูกน้อยคนเดียวของตนด้วยชีวิต ฉันใด, บุคคลควรเจริญเมตตาจิตไม่มีประมาณ, ในสัตว์ทั้งปวง ฉันนั้น,

เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิง,
มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง,
อุทธัง อะโธ จะ ติริยัญจะ,
อะสัมพาธัง อะเวระมะสะปัตตัง,

บุคคลพึงเจริญเมตตาจิต, อันไม่มีประมาณ, ไม่มีขอบเขต, ไม่มีเวร, ไม่มีศัตรู, ในสัตว์โลกทั้งปวง, ทั้งในอรูปภูมิเบื้องบน, รูปภูมิเบื้องกลาง, และกามาวจรภูมิเบื้องต่ำ,

ติฏฐัง จะรัง นิสินโน วะ,
สะยาโน ยาวะตาสสะ วิคะตะมิทโธ,
เอตัง สะติง อะธิฏเฐยยะ,
พรัหมะเมตัง วิหาระมิธะ มาหุ,

เมื่อยืน เดิน นั่ง หรือนอน, พึงสลัดความง่วงซึม,
ตั้งสติไว้อย่างนี้ว่า, พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า,
การปฏิบัติเช่นนี้, เป็นข้อประพฤติอันประเสริฐในพระศาสนานี้,

ทิฏฐิญจะ อะนุปะคัมมะ,
สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน,
กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง,
นะ หิ ชาตุคัพภะเสยยะ ปุนะเรติ.

จะไม่ล่วงล้ำสู่ความเห็นผิด, เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศีล,
ถึงพร้อมด้วยความเห็นชอบ,
เมื่อขจัดความยินดีในกามได้แล้ว,
จะไม่เกิดในครรภ์อีกอย่างแน่นอน.

๘. โพชฌังคสูตร
องค์แห่งปัญญาเครื่องตรัสรู้ ๗

(นำ) **หันทะ มะยัง โพชฌังคะสุตตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดโพชฌังคสูตร พร้อมกันเทอญ

โพชฌังโค สะติสังขาโต, ธัมมานัง วิจะโย ตะถา,
วีริยัง ปีติ ปัสสัทธิ, โพชฌังคา จะ ตะถาปะเร,
สะมาธุเปกขา โพชฌังคา, สัตเตเต สัพพะทัสสินา,
มุนินา สัมมะทักขาตา, ภาวิตา พะหุลีกะตา,
สังวัตตันติ อะภิญญายะ, นิพพานายะ จะ โพธิยา,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,

โพชฌงค์ ๗ ประการคือ, ๑ สติสัมโพชฌงค์,
๒ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์, ๓ วีริยสัมโพชฌงค์,
๔ ปีติสัมโพชฌงค์, ๕ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์,
๖ สมาธิสัมโพชฌงค์, และ ๗ อุเปกขาสัมโพชฌงค์,
พระมุนีผู้รู้แจ้งสภาวธรรมทั้งปวงตรัสว่า,
ผู้บำเพ็ญและเจริญโพชฌงค์ไว้มาก, ย่อมรู้แจ้ง,
เข้าถึงพระนิพพาน, และตรัสรู้ธรรม, ด้วยสัจวาจานี้,
ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ,

เอกัสมิง สะมะเย นาโถ, โมคคัลลานัญจะ กัสสะปัง,
คิลาเน ทุกขิเต ทิสวา, โพชฌังเค สัตตะ เทสะยิ,
เต จะ ตัง อะภินันทิตวา, โรคา มุจจิงสุ ตังขะเณ,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,

สมัยหนึ่ง, พระโลกนาถเจ้า, ทอดพระเนตรเห็น,
พระมหาโมคคัลลานเถระ, และพระมหากัสสปเถระ,
กำลังอาพาธมีความทุกข์, จึงทรงแสดงโพชฌงค์ ๗ ให้ฟัง,
พระเถระทั้งสอง, รับฟังโพชฌงค์แล้ว, มีความเอิบอิ่ม,
หายจากโรคทันที, ด้วยสัจวาจานี้, ขอความสวัสดี,
จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ,

เอกะทา ธัมมะราชาปิ, เคลัญเญนาภิปีฬิโต,
จุนทัตเถเรนะ ตัญเญวะ, ภะณาเปตฺวานะ สาทะรัง,
สัมโมทิตฺวานะ อาพาธา, ตัมฺหา วุฏฐาสิ ฐานะโส,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,

ครั้งหนึ่ง, สมเด็จพระธรรมราชาประชวรหนัก,
รับสั่งให้พระจุนทเถระ, สาธยายโพชฌงค์ถวายโดยเคารพ,
พระองค์ทรงสดชื่นพระหฤทัย, หายจากการประชวรโดยพลัน,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ,

ปะหีนา เต จะ อาพาธา, ติณณันนัมปิ มะเหสินัง,
มัคคะหะตา กิเลสาวะ, ปัตตานุปปัตติธัมมะตัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,

อาการอาพาธของพระพุทธเจ้า, และของพระเถระ,
ผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐทั้ง ๓ นั้น, ได้พลันหายไป,
ดุจกิเลสถูกอริยมรรคปหานแล้ว, ไม่กลับมากำเริบอีก,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ.

๙. พุทธวิชยมังคลคาถา

ชัยชนะของพระพุทธเจ้าเป็นมงคล

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธะวิชะยะมังคะละคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพุทธวิชัยมงคลคาถา พร้อมกันเทอญ

(๑) **พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง,**
คิริเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง,
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อพญามารเนรมิตแขนหลายพัน, มือถือศัตราวุธ,
ทรงช้างคิริเมขลา, สะพรึบพร้อมด้วยกองทัพอันน่าสะพรึงกลัว,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยทานบารมีเป็นต้นอันชอบธรรม,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๒) **มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง,**
โฆรัง ปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง,
ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่ออาฬวกยักษ์, ผู้ดุร้ายหยาบช้าและโหดเหี้ยม,
เข้ามาราวีตลอดทั้งคืน, ยิ่งกว่าพญามาร,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยการใช้พระขันติเป็นอุบายสั่งสอน,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๓) **นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง,**
ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง,
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อพญาช้างนาฬาคิรีตกมัน, ดุร้ายเหลือเกิน,
แล่นเข้ามาราวกับไฟไหม้ป่า, ดุจจักราวุธ, เหมือนฟ้าผ่า,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยน้ำพระเมตตา,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๔) **อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง,**
ธาวัง ติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง,
อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อองคุลีมารโจรผู้ดุร้าย, เงื้อดาบวิ่งไล่ติดตามไปไกล ๓ โยชน์,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๕) **กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา,**
จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ,
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อนางจิญจมาณวิกา, ใช้ผ้าห่อท่อนไม้ทำเป็นท้อง,
เหมือนหญิงมีครรภ์, กล่าวหาใส่ร้ายในท่ามกลางหมู่ชน,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยอาการสงบเย็น,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๖) **สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง,**
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง,
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อสัจจกนิครนถ์ผู้ไม่เข้าถึงความจริง,
ชูลัทธิของตนว่าถูกต้อง, เป็นผู้มืดบอดอย่างยิ่ง,
ประสงค์จะโต้คารมกับพระพุทธเจ้า, พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว,

ด้วยพระปัญญาดุจประทีปอันโชติช่วง, ด้วยเดชานุภาพนั้น,
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๗) **นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง,**
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต,
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อนันโทปนันทนาคราชผู้หลงผิด, แผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่,
พระจอมมุนีให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ,
ทรงชนะด้วยการแสดงอิทธิฤทธิ์, ด้วยเดชานุภาพนั้น,
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๘) **ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง,**
พฺระหฺมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง,
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพรหมนามว่าพกะ, ผู้บริสุทธิ์ผ่องใส, ทรงฤทธิ์,
มีหัตถ์ถูกงูพิษคือมิจฉาทิฏฐิขบกัดแล้ว,
พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถ,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๙) **เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา,**
โย วะจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที,
หิตฺวานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ,
โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ.

บุคคลใดมีปัญญา, ไม่เกียจคร้าน, ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า,
สวดชัยมงคลคาถาทั้ง ๘ เหล่านี้ทุกๆวัน, บุคคลนั้น, จะพ้น
จากอันตรายต่างๆ, และบรรลุพระนิพพานอันเป็นบรมสุขแล.

๑๐. มารวิชยมังคลคาถา

พระพุทธเจ้าทรงชนะพญามาร

(นำ) **หันทะ มะยัง วิชะยะมังคะละคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดมารวิชัยมงคลคาถา พร้อมกันเทอญ

มะหาการุณิโก นาโถ, หิตายะ สัพพะปาณินัง,
ปูเรตฺวา ปาระมี สัพพา, ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,
พระโลกนาถผู้ทรงมีพระมหากรุณาคุณอันยิ่งใหญ่,
ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาเต็มเปี่ยม, เพื่อประโยชน์เกื้อกูล-
แก่สรรพสัตว์, ทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม,
ด้วยสัจวาจานี้, ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ,

ชะยันโต โพธิยา มูเล, สักยานัง นันทิวัฑฒะโน,
เอวะเมวะ ชะโย โหตุ, ชะยามิ ชะยะมังคะเล,
พระพุทธเจ้า, ผู้เป็นที่เคารพรักของเจ้าศากยะทั้งหลาย,
ทรงชนะพญามาร, ณ ควงต้นพระศรีมหาโพธิ์,
ขอข้าพเจ้าจงมีชัยชนะ, และได้รับชัยมงคล,
เหมือนพระพุทธเจ้า ฉันนั้นเทอญ,

อะปะราชิตะปัลลังเก, สีเส ปะฐะวิปุกขะเล,
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง, อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ,
พระพุทธเจ้าทรงบรรลุธรรมอันประเสริฐ,
เบิกบานพระทัยเหนือบัลลังก์แห่งชัยชนะ,
ณ ภาคพื้นปฐพีอันประเสริฐเลิศแผ่นดิน,
อันเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์,

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง, สุปปะภาตัง สุหุฏฐิตัง,
สุขะโณ สุมุหุตโต จะ, สุยิฏฐัง พฺระหฺมะจาริสุ,

ฤกษ์ดี, มงคลดี, รุ่งเช้าดี, ยามตื่นดี, ขณะดี, ครู่เดียวก็ยังดี,
ทานที่ถวายเจาะจงแก่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์, เป็นทานชั้นดี,

ปะทักขิณัง กายะกัมมัง, วาจากัมมัง ปะทักขิณัง,
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง, ปะณิธี เต ปะทักขิณา,
ปะทักขิณานิ กัตฺวานะ, ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ,

กายกรรม, วจีกรรม, มโนกรรม, และความตั้งใจในวันนั้น,
เป็นสิ่งที่ดี, เมื่อทำความดีแล้ว, ย่อมได้รับผลดี,

เต อัตถะลัทธา สุขิตา, วิรูฬฺหา พุทธะสาสะเน,
อะโรคา สุขิตา โหนตุ, สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ.

ขอให้ชนทั้งหลาย, พร้อมทั้งญาติมิตรทั้งปวง,
จงได้รับประโยชน์, มีความสุข, รุ่งเรืองในพระศาสนา-
ของพระพุทธเจ้า, เป็นผู้ปราศจากโรคาพาธ,
และมีความสุขโดยทั่วกันเทอญ.

๑๑. เทวตาอุยโยชนคาถา
คำส่งเทวดากลับเทวโลก

(นำ) **หันทะ มะยัง เทวะตาอุยโยชะนะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาส่งเทวดากลับเทวโลก พร้อมกันเทอญ

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา, ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา,
โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา, โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน,
สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง, ที่มีทุกข์ก็พ้นจากทุกข์แล้ว,
ที่มีภัยก็ปลอดภัยแล้ว, และที่มีโศกก็หายโศกแล้ว,

เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ, สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง,
สัพเพ เทวานุโมทันตุ, สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
ขอเทวดาทั้งปวง, จงอนุโมทนาบุญอันเต็มเปี่ยม,
ที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญแล้ว, ด้วยการสวดพระคาถาเหล่านี้,
เมื่ออนุโมทนาแล้ว, ขอให้สมบูรณ์ด้วยทิพยสมบัติทั้งปวง,

ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ, สีลัง รักขันตุ สัพพะทา,
ภาวะนาภิระตา โหนตุ, คัจฉันตุ เทวะตาคะตา,
ขอเทวดาจงให้ทานด้วยศรัทธา, จงรักษาศีลอยู่เสมอ,
จงเป็นผู้ยินดีในการภาวนา, ขออัญเชิญเทวดาผู้อยู่ในที่นี้,
กลับสู่สถานที่อยู่ของตน,

สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา, ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง,
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ, รักขัง พันธามิ สัพพะโส,
ด้วยเดชของพระพุทธเจ้า, ด้วยเดชของพระปัจเจกพุทธเจ้า,
และด้วยเดชของพระอรหันต์, ซึ่งล้วนเป็นผู้ทรงพลานุภาพ,
ข้าพเจ้าได้ผูกมนต์คุ้มครองไว้ครบถ้วนแล้วแล.

๑๒. สัพพมังคลคาถา
ขอให้มีสวัสดีมงคลทุกประการ

(นำ) **หันทะ มะยัง สัพพะมังคะละคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดสัพพมงคลคาถา พร้อมกันเทอญ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง, รักขันตุ สัพพะเทวะตา,
สัพพะพุทธานุภาเวนะ, สะทา โสตถิ ภะวันตุ เม,
ด้วยพระพุทธานุภาพทั้งปวง, ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า,
ขอเหล่าเทวดาจงปกป้องคุ้มครอง, ขอความสวัสดี,
จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อ เทอญ,

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง, รักขันตุ สัพพะเทวะตา,
สัพพะธัมมานุภาเวนะ, สะทา โสตถิ ภะวันตุ เม,
ด้วยพระธรรมานุภาพทั้งปวง, ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า,
ขอเหล่าเทวดาจงปกป้องคุ้มครอง, ขอความสวัสดี,
จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อ เทอญ,

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง, รักขันตุ สัพพะเทวะตา,
สัพพะสังฆานุภาเวนะ, สะทา โสตถิ ภะวันตุ เม.
ด้วยพระสังฆานุภาพทั้งปวง, ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า,
ขอเหล่าเทวดาจงปกป้องคุ้มครอง, ขอความสวัสดี,
จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ.

๕. ภาคพระอภิธรรม

๑. พระธัมมสังคณี

รวมปรมัตถธรรม ๔ โดยย่อ

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมะสังคะณีปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระธัมมสังคณี พร้อมกันเทอญ

กุสะลา ธัมมา,
ธรรมทั้งหลายฝ่ายกุศล, ให้ผลเป็นความสุข,

อะกุสะลา ธัมมา,
ธรรมทั้งหลายฝ่ายอกุศล, ให้ผลเป็นความทุกข์,

อะพฺยากะตา ธัมมา,
ธรรมทั้งหลายที่เป็นกลาง, ยังไม่ทุกข์ ยังไม่สุข

กะตะเม ธัมมา กุสะลา,
ธรรมเหล่าไหน เป็นธรรมฝ่ายกุศล,

ยัสฺมิง สะมะเย,
ในเวลาใด,

กามาวะจะรัง กุสะลัง จิตตัง อุปปันนัง โหติ,
กามาวจรกุศลจิตเกิดขึ้นแล้ว,

โสมะนัสสะสะหะคะตัง,
เปี่ยมด้วยความสุขใจ,

ญาณะสัมปะยุตตัง,

ประกอบด้วยปัญญาเครื่องพิจารณา,

รูปารัมมะณัง วา,

มีรูปของพระพุทธเจ้าเป็นต้น, เป็นอารมณ์ก็ดี,

สัททารัมมะณัง วา,

มีเสียงแสดงธรรมเป็นต้น, เป็นอารมณ์ก็ดี,

คันธารัมมะณัง วา,

มีกลิ่นเครื่องสักการะบูชาแด่พระพุทธเจ้าเป็นต้น,
เป็นอารมณ์ก็ดี,

ระสารัมมะณัง วา,

มีรสโภชนาหารที่เตรียมไว้บริจาคทานเป็นต้น,
เป็นอารมณ์ก็ดี,

โผฏฐัพพารัมมะณัง วา,

มีการได้สัมผัสกับปีติในเวลาให้ทานเป็นต้น, เป็นอารมณ์ก็ดี,

ธัมมารัมมะณัง วา,

มีการเจริญพุทธานุสสติกรรมฐานเป็นต้น, เป็นอารมณ์ก็ดี,

ยัง ยัง วา ปะนารัพภะ,

จะปรารภอารมณ์ใดๆ ก็ดี,

ตัสมิง สะมะเย,

ในเวลานั้น,

ผัสโส โหติ,

การได้สัมผัสกับอารมณ์ต่างๆ ของจิต,

อะวิกเขโป โหติ,

ย่อมเป็นสภาวะที่ตั้งมั่น, ไม่ฟุ้งซ่านออกไป,

เย วา ปะนะ,

อีกประการหนึ่ง,

ตัสมิง สะมะเย,

ในเวลานั้น,

อัญเญปิ อัตถิ ปฏิจจะสะมุปปันนา อรูปิโน ธัมมา,

แม้นามธรรมอันไม่ใช่รูปเหล่าอื่น,
ที่อาศัยจิตอันเป็นกุศลเกิดขึ้น, ได้อาศัยกันและกันเกิดขึ้นด้วย,

อิเม ธัมมา กุสะลา.

ธรรมเหล่านี้, ชื่อว่า ธรรมฝ่ายกุศล,
ให้ผลเป็นความสุข ดังนี้เป็นต้น.

๒. พระวิภังค์

จำแนกปรมัตถธรรมโดยขันธ์ ๕

(นำ) **หันทะ มะยัง วิภังคะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระวิภังค์ พร้อมกันเทอญ

ปัญจักขันธา,
ขันธ์อันเป็นกองแห่งธรรม มี ๕ ประการ คือ,

รูปักขันโธ,
กองแห่งรูป, มีความแปรเปลี่ยนเป็นธรรมดา,

เวทะนากขันโธ,
กองแห่งเวทนา, เสวยอารมณ์อันเป็นทุกข์ เป็นสุข และเฉยๆ,

สัญญากขันโธ
กองแห่งสัญญา, จำรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ, และสภาวะธรรมต่างๆได้,

สังขารักขันโธ
กองแห่งสังขาร, คือเจตสิกธรรมอันปรุงแต่งจิต,

วิญญาณักขันโธ,
กองแห่งวิญญาณ, รับรู้รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ, และสภาวะธรรมต่างๆ,

ตัตถะ กะตะโม รูปักขันโธ,
บรรดากองแห่งธรรมทั้ง ๕ นั้น, กองแห่งรูปเป็นอย่างไร,

ยังกิญจิ รูปัง,

รูปที่เปลี่ยนแปลงไปทุกอย่าง,

อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนัง,

ทั้งที่เป็นอดีต เป็นอนาคต และเป็นปัจจุบัน,

อัชฌัตตัง วา พะหิทธา วา,

ภายในหรือภายนอก,

โอฬาริกัง วา สุขุมัง วา,

หยาบหรือละเอียด,

หีนัง วา ปะณีตัง วา,

ทรามหรือประณีต,

ยัง ทูเร สันติเก วา

อยู่ไกลหรืออยู่ใกล้,

ตะเทกัชฌัง อะภิสัญญูหิตวา อะภิสังขิปิตวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, ทรงประมวลกองแห่งรูปทั้งหมดนั้น, ย่อเข้าเป็นอันเดียวกันแล้ว,

อะยัง วุจจะติ รูปักขันโธ.

อย่างนี้, เรียกว่า กองแห่งรูป ดังนี้เป็นต้น.

๓. พระธาตุกถา
สงเคราะห์ปรมัตถธรรม

(นำ) **หันทะ มะยัง ธาตุกะถาปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระธาตุกถา พร้อมกันเทอญ

สังคะโห อะสังคะโห,
ธาตุที่สงเคราะห์เข้ากันได้ ก็มี,
ธาตุที่สงเคราะห์เข้ากันไม่ได้ ก็มี,

สังคะหิเตนะ อะสังคะหิตัง,
ธาตุที่สงเคราะห์แล้ว, ไม่สงเคราะห์เข้ากันอีก ก็มี,

อะสังคะหิเตนะ สังคะหิตัง,
ธาตุที่ยังไม่ได้สงเคราะห์, สงเคราะห์เข้ากัน ก็มี,

สังคะหิเตนะ สังคะหิตัง,
ธาตุที่สงเคราะห์แล้ว, สงเคราะห์เข้ากันอีก ก็มี,

อะสังคะหิเตนะ อะสังคะหิตัง,
ธาตุที่ยังไม่ได้สงเคราะห์, ก็ไม่สงเคราะห์เข้ากัน ก็มี,

สัมปะโยโค วิปปะโยโค,
ธาตุที่ประกอบพร้อมกัน, และธาตุที่ประกอบแยกกัน ก็มี,

สัมปะยุตเตนะ วิปปะยุตตัง,
ธาตุที่ประกอบพร้อมกันแล้ว, ประกอบแยกหมวดกัน ก็มี,

วิปปะยุตเตนะ สัมปะยุตตัง,

ธาตุที่ประกอบแยกกัน, ประกอบไว้ในหมวดเดียวกัน ก็มี,

อะสังคะหิตัง,

ธาตุที่ไม่ควรสงเคราะห์, ก็ไม่ได้สงเคราะห์ไว้ ดังนี้เป็นต้น.

๔. พระปุคคลบัญญัติ

บัญญัติเรื่องบุคคล ๒๐ จำพวก

(นำ) **หันทะ มะยัง ปุคคะละปัญญัตติปาฐัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดพระปุคคลบัญญัติ พร้อมกันเทอญ

ฉะ ปัญญัตติโย,

ธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้, มี ๖ ประการ คือ,

ขันธะปัญญัตติ,

บัญญัติเรื่องขันธ์, คือกองแห่งรูปขันธ์ ๑ และนามขันธ์ ๔,

อายะตะนะปัญญัตติ,

บัญญัติเรื่องอายตนะ ๖, คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ,

ธาตุปัญญัตติ,

บัญญัติเรื่องธาตุ ๔, คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม,

สัจจะปัญญัตติ,

บัญญัติเรื่องอริยสัจ ๔, คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค,

อินทริยะปัญญัตติ,

บัญญัติเรื่องอินทรีย์ ๒๒, มี จักขุนทรีย์ เป็นต้น,

ปุคคะละปัญญัตติ,
บัญญัติเรื่องบุคคล,

กิตตาวะตา ปุคคะลานัง ปุคคะละปัญญัตติ,
ปุคคลบัญญัติเรื่องบุคคล มีกี่จำพวก, (มี ๒๐ จำพวก คือ)

สะมะยะวิมุตโต, (๑)
พระอริยบุคคล, ผู้มีจิตจะหลุดพ้นสูงขึ้นได้อีก,
มีพระโสดาบันเป็นต้น,

อะสะมะยะวิมุตโต, (๒)
พระอริยบุคคลผู้มีจิตหลุดพ้นถึงที่สุดแล้ว, ได้แก่พระอรหันต์,

กุปปะธัมโม, (๓)
ผู้บรรลุฌานที่ยังมีกิเลสกำเริบได้อยู่,

อะกุปปะธัมโม, (๔)
ผู้บรรลุฌานที่กิเลสไม่กำเริบแล้ว,

ปะริหานะธัมโม, (๕)
ผู้มีฌานอันเสื่อมได้,

อะปะริหานะธัมโม, (๖)
ผู้มีฌานอันไม่เสื่อมเลย,

เจตะนาภัพโพ, (๗)
ผู้มีฌานเสื่อมแล้ว, สมควรเจริญฌานขึ้นได้ใหม่,

อนุรักขะนาภัพโพ, (๘)
ผู้มีฌานแนบแน่นอันรักษาไว้ได้แล้ว,

ปุถุชชะโน, (๙)
ผู้มีอาสวะกิเลสแน่นหนาในขันธสันดาน,

โคตฺระภู, (๑๐)
ผู้เจริญวิปัสสนาถึงโคตรภูญาณ, อันจะข้ามสู่ความเป็นอริยะ,

ภะยูปะระโต, (๑๑)
ผู้เป็นปุถุชนที่ยังมีความขลาดกลัว,

อะภะยูปะระโต, (๑๒)
พระอรหันตขีณาสพผู้ปราศจากความกลัวแล้ว,

ภัพพาคะมะโน, (๑๓)
ผู้มีบารมีแก่กล้า, สามารถเข้าถึงมรรคผลนิพพานในชาตินี้,

อะภัพพาคะมะโน, (๑๔)
ผู้มีบารมีน้อย, ไม่สามารถเข้าถึงมรรคผลนิพพานในชาตินี้,

นิยะโต, (๑๕)
ผู้เคยทำอนันตริยกรรม, และผู้เป็นนิยตะมิจฉาทิฏฐิ,
จะต้องตกนรกแน่นอน, ส่วนพระอริยบุคคล,
เป็นผู้บรรลุถึงพระนิพพานแน่นอน,

อะนิยะโต, (๑๖)
ผู้ยังเวียนว่ายตายเกิด, มีปฏิสนธิไม่แน่นอน,
ย่อมเป็นไปตามกรรมของตน,

ปฏิปันนะโก, (๑๗)
ผู้กำลังดำเนินตามทางแห่งอริยมรรค,

ผะเลฏฐิโต, (๑๘)

ผู้ดำรงอยู่ในอริยผลสาม, มีโสดาปัตติผลเป็นต้น,

อะระหา, (๑๙)

ผู้เป็นพระอรหันต์, ห่างไกลจากกิเลสแล้ว,

อะระหัตตายะ ปฏิปันโน, (๒๐)

และผู้กำลังปฏิบัติ, เพื่อให้บรรลุถึงความเป็นพระอรหันต์.

๕. พระกถาวัตถุ

คำถามตอบเรื่องปรมัตถธรรม

(นำ) **หันทะ มะยัง กะถาวัตถุปาฐัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดพระกถาวัตถุ พร้อมกันเทอญ

ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ,

สกวาทีถามว่า, “‘ท่านหยั่งรู้บุคคลโดยปรมัตถ์,
อันเป็นอรรถที่แจ่มแจ้ง ได้หรือ”,

อามันตา,

ปรวาทีตอบว่า “ได้”,

โย สัจฉิกัตโถ ปะระมัตโถ, ตะโต โส ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ,

สกวาทีถามว่า, “สภาพอย่างใด, เป็นปรมัตถ์มีอรรถแจ่มแจ้ง,
ท่านจึงหยั่งรู้บุคคลนั้นโดยปรมัตถ์, อันเป็นอรรถที่แจ่มแจ้งได้”,

นะ เหวัง วัตตัพเพ,

ปรวาทีตอบว่า, “ไม่ควรกล่าวอย่างนั้น”,

อาชานาหิ นิคคะหัง, หัญจิ ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนะ, เตนะ วะตะ เร วัตตัพเพ, โย สัจฉิกัตโถ ปะระมัตโถ, ตะโต โส ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ, มิจฉา.

สกวาทีกล่าวว่า, “ท่านรู้แต่พลั้งไป, หากท่านหยั่งรู้บุคคล, โดยปรมัตถ์อันมีอรรถแจ่มแจ้งได้ไซร้, เพราะเหตุนั้นแล, ท่านจักกล่าวว่า, สภาพใดเป็นปรมัตถ์มีอรรถแจ่มแจ้ง, ข้าพเจ้าก็เข้าไปหยั่งรู้บุคคลนั้น, โดยปรมัตถ์มีอรรถแจ่มแจ้ง, ซึ่งนับว่า เป็นความรู้ผิด” ดังนี้เป็นต้น.

๖. พระยมก

แสดงปรมัตถธรรมเป็นคู่ๆ

(นำ) **หันทะ มะยัง ยะมะกะปาฐัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดพระยมก พร้อมกันเทอญ

เย เกจิ กุสะลา ธัมมา,
สัพเพ เต กุสะละมูลา,

ขอถามโดยอนุโลมว่า, “ธรรมอันเป็นกุศลทุกอย่าง มีอยู่, ธรรมเหล่านั้นทั้งปวง, ล้วนเป็นมูลเหตุแห่งบุญกุศลหรือ”,

เย วา ปะนะ กุสะละมูลา,
สัพเพ เต ธัมมา กุสะลา,

ขอถามโดยปฏิโลมว่า, “ธรรมเหล่าใดเป็นมูลเหตุแห่งบุญกุศล, ธรรมเหล่านั้นทั้งปวง, ล้วนเป็นกุศลหรือ”,

เย เกจิ กุสะลา ธัมมา,
สัพเพ เต กุสะละมูเลนะ เอกะมูลา,

ขอถามโดยอนุโลมว่า, “ธรรมอันเป็นกุศลทุกอย่าง มีอยู่, ธรรมเหล่านั้นทั้งปวง, ล้วนมีมูลเหตุเดียวกันกับกุศลมูลหรือ”,

เย วา ปะนะ กุสะละมูเลนะ เอกะมูลา,
สัพเพ เต ธัมมา กุสะลา.

ขอถามโดยปฏิโลมว่า, “ธรรมเหล่าใดมีมูลเหตุเดียวกันกับกุศลมูล, ธรรมเหล่านั้นทั้งปวง, ล้วนเป็นกุศลหรือ”.

๗. พระมหาปัฏฐาน
ขยายปรมัตถธรรมโดยปัจจัย ๒๔

(นำ) **หันทะ มะยัง มะหาปัฏฐานะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระมหาปัฏฐาน พร้อมกันเทอญ

เหตุปัจจะโย, (๑)
ธรรมที่มีเหตุ ๖ คือ, ความโลภ ความโกรธ ความหลง, และความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อารัมมะณะปัจจะโย, (๒)
ธรรมที่มีอารมณ์ ๖ คือ, รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรม, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อธิปะติปัจจะโย, (๓)

ธรรมที่มีอธิบดี ๔ คือ, **ฉันทะ** ความพอใจ, **วีริยะ** ความพากเพียร, **จิตตะ** ความเอาใจใส่, และ **วิมังสา** ความพิจารณาเห็นตามความเป็นจริง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อนันตะระปัจจะโย, (๔)

ธรรมที่มีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่น, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สะมะนันตะระปัจจะโย, (๕)

ธรรมที่มีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่นตามลำดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สะหะชาตะปัจจะโย, (๖)

ธรรมที่อาศัยธรรมที่เกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อัญญะมัญญะปัจจะโย, (๗)

ธรรมที่อาศัยกันและกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

นิสสะยะปัจจะโย, (๘)

ธรรมที่มีรูปธรรมที่เกิดก่อน ๒ ประเภท, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อุปะนิสสะยะปัจจะโย, (๙)

ธรรมที่เข้าไปอาศัยธรรมที่เกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ปุเรชาตะปัจจะโย, (๑๐)

ธรรมที่มีธรรมอันเกิดก่อน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ปัจฉาชาตะปัจจะโย, (๑๑)

ธรรมที่มีธรรมอันเกิดภายหลัง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อาเสวะนะปัจจะโย, (๑๒)
ธรรมที่มีการเสพอารมณ์ต่อเนื่องกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

กัมมะปัจจะโย, (๑๓)
ธรรมที่มีกรรมอันบุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิปากะปัจจะโย, (๑๔)
ธรรมที่มีผลของกรรมที่บุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อาหาระปัจจะโย, (๑๕)
ธรรมที่มีอาหาร ๔ คือ, **กวฬิงการาหาร** อาหารคือคำข้าว, **ผัสสาหาร** อาหารคือสัมผัส, **มโนสัญเจตนาหาร** อาหารคือความตั้งใจ, วิญญาณาหาร อาหารคือความรู้, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อินทริยะปัจจะโย, (๑๖)
ธรรมที่มีความเป็นใหญ่ในทวาร ๖, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ฌานะปัจจะโย, (๑๗)
ธรรมที่มีองค์ฌานเครื่องระงับกิเลส, เป็นปัจจัยให้เกิด,

มัคคะปัจจะโย, (๑๘)
ธรรมที่มีอริยมรรคมีองค์ ๘, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สัมปะยุตตะปัจจะโย, (๑๙)
ธรรมที่มีจิตและเจตสิกรู้อารมณ์เดียวกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิปปะยุตตะปัจจะโย, (๒๐)
ธรรมที่มีรูปและนามแยกกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อัตถิปัจจะโย, (๒๑)
ธรรมที่มีรูปและนามอันยังไม่ดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด,

นัตถิปัจจะโย, (๒๒)
ธรรมที่มีเจตสิกที่ดับแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิคะตะปัจจะโย, (๒๓)
ธรรมที่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อะวิคะตะปัจจะโย. (๒๔)
ธรรมที่ยังไม่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด.

๘. พระธัมมสังคณีมาติกา
แบ่งหัวข้อปรมัตถธรรมเป็น ๒๒ หมวด

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมะสังคะณีมาติกาปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระธัมมสังคณีมาติกา พร้อมกันเทอญ

(๑) **กุสะลา ธัมมา,**
อะกุสะลา ธัมมา,
อะพฺยากะตา ธัมมา,
ธรรมฝ่ายกุศล ให้ผลเป็นความสุข ก็มี,
ธรรมฝ่ายอกุศล ให้ผลเป็นความทุกข์ ก็มี,
และธรรมไม่เป็นไปในฝ่ายกุศลและอกุศล ก็มี,

(๒) **สุขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา,**
ทุกขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา,
อะทุกขะมะสุขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา,

ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นสุข ก็มี,
ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นทุกข์ ก็มี,
ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกไม่ทุกข์ไม่สุข ก็มี,

(๓) **วิปากา ธัมมา,**
วิปากะธัมมะธัมมา,
เนวะวิปากะนะวิปากะธัมมะธัมมา,
ธรรมที่เป็นผล ก็มี,
ธรรมที่เป็นเหตุแห่งผล ก็มี,
ธรรมที่ไม่เป็นทั้งผลและเหตุแห่งผล ก็มี,

(๔) **อุปาทินนุปาทานิยา ธัมมา,**
อะนุปาทินนุปาทานิยา ธัมมา,
อะนุปาทินนานุปาทานิยา ธัมมา,
ธรรมที่ถูกยึดมั่น, และเป็นเหตุแห่งความยึดมั่น ก็มี,
ธรรมที่ไม่ถูกยึดมั่น, แต่เป็นเหตุแห่งความยึดมั่น ก็มี,
ธรรมที่ไม่ถูกยึดมั่น, และไม่เป็นเหตุแห่งความยึดมั่น ก็มี,

(๕) **สังกิลิฏฐะสังกิเลสิกา ธัมมา,**
อะสังกิลิฏฐะสังกิเลสิกา ธัมมา,
อะสังกิลิฏฐาสังกิเลสิกา ธัมมา,
ธรรมที่เศร้าหมอง, และเป็นเหตุแห่งความเศร้าหมอง ก็มี,
ธรรมที่ไม่เศร้าหมอง, แต่เป็นเหตุแห่งความเศร้าหมอง ก็มี,
ธรรมที่ไม่เศร้าหมอง, และไม่เป็นเหตุแห่งความเศร้าหมอง ก็มี,

(๖) **สะวิตักกะสะวิจารา ธัมมา,**
อะวิตักกะวิจาระมัตตา ธัมมา,
อะวิตักกาวิจารา ธัมมา,
ธรรมที่มีวิตกคือความตรึกตรอง,
และมีวิจารคือความพิจารณาเห็น ก็มี,
ธรรมที่ไม่มีวิตก แต่มีวิจาร ก็มี,
ธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ก็มี,

(๗) **ปีติสะหะคะตา ธัมมา,**
สุขะสะหะคะตา ธัมมา,
อุเปกขาสะหะคะตา ธัมมา,
ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความเอิบอิ่มใจ ก็มี,
ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความสุข ก็มี,
ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความวางเฉย ก็มี,

(๘) **ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพา ธัมมา,**
ภาวะนายะ ปะหาตัพพา ธัมมา,
เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะ
ปะหาตัพพา ธัมมา,
ธรรมที่พึงละด้วยปัญญาเครื่องพิจารณา ก็มี,
ธรรมที่พึงละด้วยภาวนาที่เจริญขึ้น ก็มี,
ธรรมที่ยังละไม่ได้, ด้วยปัญญาเครื่องพิจารณา,
และด้วยภาวนาที่เจริญขึ้น ก็มี,

(๙) **ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา,**
ภาวะนายะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา,
เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะ
ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา,
ธรรมที่ยังมีเหตุอันพึงละ, ด้วยปัญญาเครื่องพิจารณา ก็มี,
ธรรมที่ยังมีเหตุอันพึงละ, ด้วยภาวนาที่เจริญขึ้น ก็มี,
ธรรมที่มีเหตุยังละไม่ได้, ด้วยปัญญาเครื่องพิจารณา,
และด้วยภาวนาที่เจริญขึ้น ก็มี,

(๑๐) **อาจะยะคามิโน ธัมมา,**
อะปะจะยะคามิโน ธัมมา,
เนวาจะยะคามิโน นาปะจะยะคามิโน ธัมมา,
ธรรมที่นำไปสู่การสั่งสมกรรมดีและไม่ดี ก็มี,
ธรรมที่นำไปสู่ความไม่สั่งสมกรรมดีและไม่ดี ก็มี,
ธรรมที่นำไปสู่การสั่งสมกรรมดีและไม่ดี,
และนำไปสู่ความไม่สั่งสมกรรมดีและไม่ดี ก็มี,

(๑๑) **เสกขา ธัมมา,**
อะเสกขา ธัมมา,
เนวะเสกขา นาเสกขา ธัมมา,
ธรรมที่เป็นของอริยบุคคลผู้ยังต้องศึกษาอยู่ ก็มี,
ธรรมที่เป็นของผู้บรรลุอรหัตผล, ซึ่งไม่ต้องศึกษาแล้ว ก็มี,
ธรรมที่ไม่เป็นทั้งของผู้ยังต้องศึกษา, และผู้ไม่ต้องศึกษา ก็มี,

(๑๒) **ปะริตตา ธัมมา,**
มะหัคคะตา ธัมมา,
อัปปะมาณา ธัมมา,
ธรรมที่ถึงความเจริญน้อย ก็มี,
ธรรมที่ถึงความเจริญมาก ก็มี,
ธรรมที่หาประมาณมิได้ ก็มี,

(๑๓) **ปะริตตารัมมะณา ธัมมา,**
มะหัคคะตารัมมะณา ธัมมา,
อัปปะมาณารัมมะณา ธัมมา,
ธรรมที่มีสภาวะอันเจริญน้อยเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีสภาวะอันเจริญมากเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีสภาวะอันประมาณมิได้เป็นอารมณ์ ก็มี,

(๑๔) **หีนา ธัมมา,**
มัชฌิมา ธัมมา,
ปะณีตา ธัมมา,
ธรรมอย่างทราม ก็มี,
ธรรมอย่างกลาง ก็มี,
ธรรมอย่างสูงสุด ก็มี,

(๑๕) **มิจฉัตตะนิยะตา ธัมมา,**
สัมมัตตะนิยะตา ธัมมา,
อะนิยะตา ธัมมา,
ธรรมที่เป็นฝ่ายผิดแน่นอน ก็มี,
ธรรมที่เป็นฝ่ายถูกแน่นอน ก็มี,

ธรรมที่ยังไม่แน่นอน ก็มี,

(๑๖) **มัคคารัมมะณา ธัมมา,**
มัคคะเหตุกา ธัมมา,
มัคคาธิปะติโน ธัมมา,
ธรรมที่มีอริยมรรคเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีอริยมรรคเป็นเหตุ ก็มี,
ธรรมที่มีอริยมรรคเป็นประธาน ก็มี,

(๑๗) **อุปปันนา ธัมมา,**
อะนุปปันนา ธัมมา,
อุปปาทิโน ธัมมา,
ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ก็มี,
ธรรมที่ไม่เกิดขึ้น ก็มี,
ธรรมที่จักเกิดขึ้น ก็มี,

(๑๘) **อะตีตา ธัมมา,**
อะนาคะตา ธัมมา,
ปัจจุปปันนา ธัมมา,
ธรรมที่เป็นอดีต ก็มี,
ธรรมที่เป็นอนาคต ก็มี,
ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ก็มี,

(๑๙) **อะตีตารัมมะณา ธัมมา,**
อะนาคะตารัมมะณา ธัมมา,
ปัจจุปปันนารัมมะณา ธัมมา,

ธรรมที่มีอดีตเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ ก็มี,

(๒๐) **อัชฌัตตา ธัมมา,**
พะหิทธา ธัมมา,
อัชฌัตตะพะหิทธา ธัมมา,
ธรรมอันเกิดภายใน ก็มี,
ธรรมอันเกิดภายนอก ก็มี,
ธรรมอันเกิดทั้งภายในและภายนอก ก็มี,

(๒๑) **อัชฌัตตารัมมะณา ธัมมา,**
พะหิทธารัมมะณา ธัมมา,
อัชฌัตตะพะหิทธารัมมะณา ธัมมา,

ธรรมที่มีสภาวะภายในเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีสภาวะภายนอกเป็นอารมณ์ ก็มี,
ธรรมที่มีสภาวะทั้งภายในและภายนอกเป็นอารมณ์ ก็มี,

(๒๒) **สะนิทัสสะนะสัปปะฏิฆา ธัมมา,**
อะนิทัสสะนะสัปปะฏิฆา ธัมมา,
อะนิทัสสะนาปปะฏิฆา ธัมมา,
ธรรมที่เห็นได้และกระทบได้ ก็มี,
ธรรมที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้ ก็มี,
ธรรมทั้งที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้ ก็มี.

๖. ภาคศีล

๑. คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอรับศีล ๕, พร้อมไตรสรณคมน์, แม้ครั้งที่ ๒, ... แม้ครั้งที่ ๓, ...

(คนเดียวเปลี่ยน **มะยัง** เป็น **อะหัง**, และเปลี่ยน **ยาจามะ** เป็น **ยาจามิ**, ต่อไป ตั้งใจกล่าวตามพระผู้ให้ศีลเป็นตอน ๆ ไป)

คำกล่าวนำศีล ๕

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (๓ จบ)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

(ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง. รับว่า **อามะ ภันเต)**

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,

อิมานิ ปัญจะ สิกขาปทานิ,
สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา,
สีเลนะ นิพพุติง ยันติ, ตัสฺมา สีลัง วิโสธะเย.

(รับพร้อมกันว่า **สาธุ สาธุ สาธุ**)

๒. คำอาราธนาศีล ๘

มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐะ สีลานิ ยาจามะ.
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐะ สีลานิ ยาจามะ.
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐะ สีลานิ ยาจามะ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอรับศีล ๘, พร้อมไตรสรณคมน์, แม้ครั้งที่ ๒, ... แม้ครั้งที่ ๓, ...

(คนเดียวเปลี่ยน **มะยัง** เป็น **อะหัง**, และเปลี่ยน **ยาจามะ** เป็น **ยาจามิ**, ให้ตั้งใจกล่าวตามพระผู้ให้ศีลเป็นตอน ๆไป)

คำกล่าวนำศีล ๘

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (๓ จบ)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

(ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง. รับว่า อามะ ภันเต)

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๓. อะพ๎ระหฺมะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๖. วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๗. นัจจะ-คีตะ-วาทิตะ-วิสูกะทัสสะนะ-,
มาลา-คันธะ-วิเลปะนะ-ธาระณะ-
มัณฑะนะ-วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๘. อุจจาสะยะนะ-มะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,

อิมานิ อัฏฐะ สิกขาปทานิ,
สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา,
สีเลนะ นิพพุติง ยันติ, ตัสฺมา สีลัง วิโสธะเย.

(รับพร้อมกันว่า สาธุ สาธุ สาธุ)

๓. คำอาราธนาศีล ๘ อุโบสถ

มะยัง ภันเต, ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถะสีลัง ยาจามะ,
ทุติยัมปิ ..., ตะติยัมปิ ...

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอรับอุโบสถศีล, อันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ, พร้อมไตรสรณคมน์,

แม้ครั้งที่ ๒, ... แม้ครั้งที่ ๓, ...

(คนเดียวเปลี่ยน **มะยัง** เป็น **อะหัง**, และเปลี่ยน **ยาจามะ** เป็น **ยาจามิ**, ต่อไป ตั้งใจกล่าวตามพระผู้ให้ศีลเป็นตอนๆไป)

คำกล่าวนำศีล ๘ อุโบสถ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (๓ จบ)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

(ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง. รับว่า **อามะ ภันเต)**

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๓. อะพ๎ระหฺมะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๖. วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๗. นัจจะ-คีตะ-วาทิตะ-วิสูกะทัสสะนะ-,
มาลา-คันธะ-วิเลปะนะ-ธาระณะ-,

มัณฑะนะ-วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,
๘. อุจจาสะยะนะ-มะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,

(อุบาสกอุบาสิกาว่า)

อิมัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, พุทธะปัญญัตตัง อุโปสะถัง, อิมัญจะ รัตติง, อิมัญจะ ทิวะสัง, สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สะมาทิยามิ.

(พระเตือนว่า)

อิมานิ (ปัญจะ สิกขาปะทานิ เจวะ), อัฏฐะสิกขาปะทานิ จะ, อุโปสะถะสีละวะเสนะ, สาธุกัง มะนะสิ กะริตวา, อัปปะมาเทนะ รักขิตัพพานิ.

อุบาสกอุบาสิการับว่า **อามะ ภันเต**

(พระสรุปศีลว่า)

สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา,
สีเลนะ นิพพุติง ยันติ, ตัสฺมา สีลัง วิโสธะเย.

อุบาสกอุบาสิการับพร้อมกันว่า **สาธุ สาธุ สาธุ**

๔. คำประกาศตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา

เอสาหัง ภันเต, พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, อุปาสะกัง (อุปาสิกัง) มัง ภะวัง สังโฆ ธาเรตุ, อัชชะตัคเค ปาณุเปตัง สะระณัง คะตัง.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้านี้, ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า, พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์, ว่าเป็นสรณะ, ขอพระภิกษุสงฆ์-

ผู้เจริญ, จงทรงจำข้าพเจ้าไว้ว่า, เป็นอุบาสก (อุบาสิกา) ผู้ถึงสรณะ, ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป, จนตลอดชีวิตเทอญ.

(วิ.มหาวิ. ๑/๑๕, วิมหา. ๕/๒๗, มชฺ.มูล. ๑๒/๕๖, สำ.นิ. ๑๖/๑๘)

๕. คำเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัย

(นำ) **หันทะ มะยัง ติสะระณะคะมะนะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา เปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง พร้อมกันเทอญ

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้า ถึงพระพุทธเจ้า ว่าเป็นสรณะ,

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้า ถึงพระธรรม ว่าเป็นสรณะ,

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้า ถึงพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ,

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง, ข้าพเจ้า ถึงพระพุทธเจ้า ว่าเป็นสรณะ,

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง, ข้าพเจ้า ถึงพระธรรม ว่าเป็นสรณะ,

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง, ข้าพเจ้า ถึงพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ,

ตติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สาม, ข้าพเจ้า ถึงพระพุทธเจ้า ว่าเป็นสรณะ,

ตติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,

แม้ครั้งที่สาม, ข้าพเจ้า ถึงพระธรรม ว่าเป็นสรณะ,

ตติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

แม้ครั้งที่สาม, ข้าพเจ้า ถึงพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ.

๖. คำสมาทานทบทวนศีล ๘

(นำ) **หันทะ มะยัง อัฏฐสิกขาปะทะสะมาทานัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา เปล่งวาจาสมาทานสิกขาบท ๘ พร้อมกันเทอญ

อิมานิ อัฏฐะสิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ,

ข้าพเจ้า, ขอสมาทานสิกขาบท ๘ ประการเหล่านี้ คือ,

ปาณาติปาตา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์,

อะทินนาทานา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์,

อะพ๎ระหฺมะจะริยา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการกระทำอันไม่ใช่พรหมจรรย์,

มุสาวาทา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ, พูดส่อเสียด, พูดคำหยาบ, และพูดเพ้อเจ้อ,

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยเป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทมัวเมา,

วิกาละโภชะนา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการบริโภคอาหาร, ในเวลาวิกาล,

นัจจะ-คีตะ-วาทิตะ-วิสูกะทัสสะนะ-,
มาลา-คันธะ-วิเลปะนะ-ธาระณะ-,
มัณฑะนะ-วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการฟ้อนรำ, การขับร้อง,
การประโคมดนตรี, การดูการละเล่นที่เป็นข้าศึกต่อกุศล,
การทัดทรงสวมใส่, การประดับตกแต่ง, ด้วยมาลา,
ด้วยของหอม, และด้วยเครื่องไล้ทาร่างกาย,

อุจจาสะยะนะ-มะหาสะยะนา เวระมะณี,

มีเจตนางดเว้นจากการนั่งนอน, บนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่,
ดังนี้แล.

๗. คำลากลับบ้าน

(โยมว่า) **หันทะทานิ มะยัง ภันเต, อาปุจฉามะ,**
พะหุกิจจา มะยัง, พะหุกะระณียา.
ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลายขอลากลับบ้าน,
เพราะมีกิจมาก มีธุระมาก

(พระว่า) **ยัสสะทานิ ตุมฺเห กาลัง มัญญะถะ.**
เมื่อสมควรแก่เวลา เชิญท่านทั้งหลายกลับได้.

(โยมว่า) **สาธุ ภันเต.** สาธุ เจ้าข้า.

๗. ภาคถวายทาน

๑. คำถวายวัตถุทานต่าง ๆ

มะยัง ภันเต, กัมมัญจะ, กัมมะผะลัญจะ, สัททะหิตวา, สังสาระวัฏฏะทุกขะโต, โมจะนัตถายะ, นิพพานัสสะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, อิมัง ปิณฑะปาตัง,* พุทธัปปะมุขัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ เทมะ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, เชื่อกรรมดี, และผลของกรรมดี, ขอน้อมถวาย, อาหารบิณฑบาตนี้,* แด่พระภิกษุสงฆ์, ผู้มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน, เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ในวัฏฏสงสาร, และเพื่อทำให้แจ้งพระนิพพาน,

อิทัง โน ปุญญัง, นิพพานัสสะ, ปัจจะโย โหตุ.

ขอบุญนี้, จงเป็นปัจจัยแห่งพระนิพพาน, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายเทอญ

เปลี่ยนคำกล่าวตามสิ่งของที่จะถวาย

* คำว่า “**อิมัง ปิณฑะปาตัง** อาหารบิณฑบาตนี้” ให้เปลี่ยนไปตามสิ่งของที่เตรียมไว้ถวาย ดังนี้

อิมัง มะตะกะภัตตัง	ภัตรเพื่ออุทิศให้ผู้ตายนี้
อิมัง ติจีวะรัง	ผ้าไตรจีวรนี้

อิมัง ปังสุกูลจีวะรัง ผ้าบังสุกูลนี้, ผ้าป่านี้
อิมัง ภัตตัง ภัตตาหารนี้
อิมัง ปานียัง น้ำดื่มนี้
อิมัง ขาทะนียัง ของขบเคี้ยวนี้
อิมัง โภชนียัง ของฉันนี้
อิมัง ปะทีเปยยัง ประทีปนี้, หลอดไฟฟ้านี้
อิมัง วัสสะสาฏิกัง ผ้าอาบน้ำฝนนี้
อิมัง มาลิกัง ดอกไม้นี้
อิมัง สุคันโธทะกัง น้ำหอมนี้
อิมัง เภสัชชัง ยาขนานนี้
อิมัง กุฏิกัง กุฏิหลังนี้
อิมัง วิหารัง วิหารหลังนี้
อิมัง สาลัง ศาลาหลังนี้
อิมัง อุโปสะถาคารัง อุโบสถหลังนี้
อิมัง ฆัณฏิกะสาลัง หอระฆังหลังนี้
อิมัง เสยยัง ที่นอนนี้
อิมัง อาสะนัง ที่นั่งนี้, เสื่อนี้, สาดนี้
อิมัง ปีฐัง เก้าอี้นี้
อิมัง นิสีทะนัง ผ้าปูนั่งนี้
อิมัง พิมโพหะนัง หมอนนี้
อิมัง มะธุกะปาสาทัง ปราสาทผึ้งหลังนี้
อิมัง ธัมมิกาสะนัง ธรรมาสน์นี้
อิมัง สักการัง เครื่องสักการะนี้
อิมัง ทาตัพพะวัตถุง วัตถุทานอันสมควรถวายนี้

๒. คำถวายผ้ากฐินทาน

มะยัง ภันเต, กัมมัญจะ, กัมมะผะลัญจะ, สัททะหิตวา, สังสาระวัฏฏะทุกขะโต, โมจะนัตถายะ, นิพพานัสสะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, อิมัง กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ เทมะ, อิมินา จีวะระทุสเสนะ, กะฐินัง อัตถะระตุ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, เชื่อกรรมดีและผลของกรรมดี, ขอน้อมถวาย, ผ้าเพื่อกฐินนี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, เพื่อประโยชน์คือความหลุดพ้น, จากทุกข์ในวัฏฏสงสาร, และเพื่อทำให้แจ้งพระนิพพาน, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงกรานกฐิน, ด้วยผ้าจีวรนี้เทอญ.

๓. คำกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

อิทัง โน ปุญญัง, มาตาปิตุ-อาจะริยะ-อัยยะกะ-อัยยิกา-ญาติมิตตานัง, สัพพะสัตตานัญจะ, อุททิสสามะ. สัพเพปิ เต, ปุญญะภาคัง, ลัทธานะ, สุขิตา โหนตุ.

ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขออุทิศบุญนี้, ให้แก่มารดาบิดา, ครูอาจารย์, ปู่ ย่า ตา ยาย, ญาติสนิทมิตรสหาย, ของข้าพเจ้า, พร้อมทั้งสรรพสัตว์ทั้งหลาย, ขอให้ท่านทั้งปวงเหล่านั้น, เมื่อได้รับส่วนบุญนี้แล้ว, จงมีความสุข, โดยทั่วกันเทอญ.

๔. คำอธิษฐานจิตทำความดี

ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอตั้งจิตอธิษฐานว่า,

จะให้ทานทุกอย่าง ถึงขั้นทานบารมี,
จะรักษาศีลให้ยิ่งยวด ถึงขั้นสีลบารมี,
จะออกจากเรือนถือบวช ถึงขั้นเนกขัมมบารมี,
จะอบรมเพิ่มเติมปัญญา ถึงขั้นปัญญาบารมี,
จะเพียรละบาปและทำบุญ ถึงขั้นวีริยบารมี,
จะอดกลั้นต่อคำล่วงเกิน ถึงขั้นขันติบารมี,
จะกล่าวถ้อยคำตามจริง ถึงขั้นสัจจบารมี,
จะตั้งใจทำความดีทุกอย่าง ถึงขั้นอธิฏฐานบารมี,
จะเจริญเมตตาภาวนา ถึงขั้นเมตตาบารมี,
จะนิ่งไว้เพื่อพิจารณาดูก่อน ถึงขั้นอุเบกขาบารมี.

๕. คำตั้งความปรารถนา

ข้าพเจ้าขอตั้งจิตปรารถนา, ด้วยอานุภาพแห่งบุญกุศล, ที่ได้บำเพ็ญแล้วในวันนี้, จงเป็นพลวปัจจัย, เป็นนิสัยตามส่ง, ให้ได้ความสุขความเจริญ, ให้มีปัญญารู้แจ้งเห็นจริง, ในพระธรรมคำสั่งสอน, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, และได้เข้าถึงมรรคผลนิพพาน, ในอนาคตกาลอันใกล้นี้เทอญ.

๘. ภาคอนุโมทนา

๑. ปัตติทานานุโมทนา

ยะถา วาริวะหา ปูรา, ปะริปูเรนติ สาคะรัง,

ห้วงน้ำที่เต็ม, ย่อมยังสมุทรสาครให้บริบูรณ์ได้ ฉันใด,

เอวะเมวะ อิโต ทินนัง, เปตานัง อุปะกัปปะติ,

ทานที่ท่านอุทิศให้แล้วในโลกนี้,
ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้ว ฉันนั้น,

อิจฉิตัง ปัตถิตัง ตุมฺหัง, ขิปปะเมว สะมิชฌะตุ,

ขออิฏฐผลที่ท่านปรารถนาแล้ว ตั้งใจแล้ว,
จงสำเร็จโดยฉันพลัน,

สัพเพ ปูเรนตุ สังกัปปา, จันโท ปัณณะระโส ยถา,
มะณิโชติระโส ยถา,

ขอความดำริทั้งปวง จงเต็มที่, เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ,
เหมือนแก้วมณีอันสว่างไสว ควรยินดี.

๒. อาสีสนานุโมทนา

สัพพีติโย วิวัชฌันตุ, สัพพะโรโค วินัสสะตุ,

ความจัญไรทั้งปวง จงบำราศไป,
โรคทั้งปวงของท่าน จงหาย,

มา เต ภะวะตฺวันตะราโย, สุขี ทีฆายุโก ภะวะ,

อันตรายอย่ามีแก่ท่าน, ท่านจงเป็นผู้มีความสุขมีอายุยืน,

อะภิวาทะนะสีลิสสะ, นิจจัง วุฑฒาปะจายิโน,
จัตตาโร ธัมมา วัฑฒันติ, อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง.

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วัณณะ สุขะ พละ,
ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีปกติไหว้กราบ,
มีปกติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์.

๓. สัพพมังคลานุโมทนา

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง, รักขันตุ สัพพะเทวะตา,

ขอสรรพมงคงจงมีแก่ท่าน, ขอเหล่าเทวดาจงรักษาท่าน,

สัพพะพุทธานุภาเวนะ, สัพพะธัมมานุภาเวนะ,
สัพพะสังฆานุภาเวนะ, สะทา โสตถี ภะวันตุ เต.

ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า, พระธรรม,
และพระสงฆ์ทั้งปวง, ขอความสวัสดีทั้งหลาย,
จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ เทอญ.

๙. ภาคแสดงธรรม

๑. คำอาราธนาธรรม

พฺระหฺมา จะ โลกา-
กะตัญชะลี อะ-
สันตีธะ สัตตาป-
เทเสตุ ธัมมัง

ธิปะตี สะหัมปะติ,
นะธิวะรัง อะยาจะถะ,
ปะระชักขะชาติกา,
อะนุกัมปิมัง ปะชัง.

ท้าวสหัมบดีพรหม
ทรงฤทธิศักดา
น้อมหัตถ์นมัสการ
ควรแล้วจึงบังคม
ขอพรอันประเสริฐ
ปวงสัตว์ในโลกา
ขอองค์พระจอมปราชญ์
โปรดปวงประชานี้
นิมนต์ท่านเจ้าขา
โปรดแสดงพระสัทธรรม
เพื่อให้สำเร็จผล
สู่สุขเกษมศรี

เป็นบรมในพรหมา
กว่าบริษัทในหมู่พรหม
ประดิษฐาน ณ ที่สม
ธุลีบาทพระศาสดา
วาระเลิศมะโหฬาร์
กิเลศน้อยก็ยังมี
สู่ธรรมาสน์อันรุจี
ท่านจงโปรดแสดงธรรม
ผู้ปรีชาอันเลิศล้ำ
เทศนาและวาที
แด่ปวงชนบรรดามี
สมดังเจตนา เทอญ.

๒. ปราภวสูตร

พรรณานาเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญ

(นำ) **หันทะ มะยัง ปะราภะวะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระสูตรว่าด้วยความเสื่อมและความเจริญ
พร้อมกันเทอญ

สุวิชาโน ภะวัง โหติ,
ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ,

ทุวิชาโน ปะราภะโว,
ผู้รู้ชั่วเป็นผู้เสื่อม,

ธัมมะกาโม ภะวัง โหติ,
ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ,

ธัมมะเทสสี ปะราภะโว,
ผู้เกลียดชังธรรมเป็นผู้เสื่อม,

อะสันตัสสะ ปิยา โหนติ, นะ สันเต กุรุเต ปิยัง,
อะสะตัง ธัมมัง โรเจติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,
เขาทำความรักในอสัปบุรุษ, ไม่ทำความรักในสัปบุรุษ,
เขาชอบใจคำแนะนำของอสัปบุรุษ,
ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

นิททาสีลี สะภาสีลี, อะนุฏฐาตา จะ โย นะโร,
อะละโส โกธะปัญญาโน, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,
ผู้ใด, เป็นคนชอบหลับ, ชอบพูดคุย, เกียจคร้านทำการงาน,
และเป็นคนมักโกรธ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

โย มาตะรัง ปิตะรัง วา, ชิณณะกัง คะตะโยพพะนัง,
ปะหุสันโต นะ ภะระติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, มีความสามารถ, แต่ไม่เลี้ยงมารดาบิดา, ผู้ผ่านวัยหนุ่มวัยสาว, เฒ่าชราแล้ว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

โย พฺราหฺมะณัง สะมะณัง วา, อัญญัง วาปิ วะณิพพะกัง,
มุสาวาเทนะ วัญเจติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, หลอกลวงบุคคลอื่น, ทั้งสมณะชีพราหมณ์, ทั้งวณิพกและยาจก, ด้วยคำมุสา, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

ปะหุตะวิตโต ปุริโส, สะหิรัญโญ สะโภชะโน,
เอโก ภุญชะติ สาธูนิ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, มีทรัพย์สินเงินทอง, มีของเหลือกินเหลือใช้, แต่บริโภคสิ่งที่ดีนั้นเพียงผู้เดียว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

ชาติถัทโธ ธะนะถัทโธ, โคตตะถัทโธ จะ โย นะโร,
สัญญาติมะติมัญเญติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, หยิ่งเพราะชาติกำเนิด, หยิ่งเพราะทรัพย์,
หยิ่งเพราะโคตร, แล้วดูหมิ่นหมู่ญาติของตน,
ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

อิตถีธุตโต สุราธุตโต, อักขะธุตโต จะ โย นะโร,
ลัทธัง ลัทธัง วินาเสติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, เป็นนักเลงลวงผู้หญิง, นักเลงดื่มสุรา, และนักเลงเล่นการพนัน, เขาได้ทำลายทรัพย์ที่หามาให้พินาศไป,
ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

เสหิ ทาเรหิ อะสันตุฏโฐ, เวสิยาสุ ปะทุสสะติ,
ทุสสะติ ปะระทาเรสุ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, ไม่พอใจรักใคร่ในภรรยาตน, ไปเที่ยวซุกซนกับหญิงแพศยา, และลอบเป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

อะตีตะโยพพะโน โปโส, อาเนติ ติมพะรุตถะนิง,
ตัสสา อิสสา นะ สุปปะติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ชายแก่ผู้ผ่านวัยหนุ่มไปแล้ว, นำสาวน้อยมาเป็นภรรยา, เขานอนไม่หลับ, เพราะความหึงหวงและห่วงใยในหญิงนั้น, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

อิตถิง โสณฑิง วิกิริณิง, ปุริสัง วาปิ ตาทิสัง,
อิสสะริยัสมิง ฐะเปติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ตระกูลใด, ตั้งหญิงหรือชายผู้เป็นนักเลง, ทั้งใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย, มาเป็นแม่เรือนพ่อเรือน, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

อัปปะโภโค มะหาตัณโห, ขัตติเย ชายะเต กุเล,
โส จะ รัชชัง ปัตถะยะติ, ตัง ปะราภะวะโต มุขัง,

ผู้ใด, มีโภคะน้อย, แต่มีความอยากเป็นใหญ่, ปรารถนาราชสมบัติ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม,

เอเต ปะราภะเว โลเก, ปัณฑิโต สะมะเวกขิยะ,
อะริโย ทัสสะนะสัมปันโน, สะ โลเก ภะชะเต สิวัง.

ส่วนผู้เป็นบัณฑิต, สมบูรณ์ด้วยทัสสนะอันประเสริฐ, ได้เห็นเหตุแห่งความเสื่อมทั้งหลายเหล่านั้นชัดแล้ว, ย่อมเว้นทางเสื่อมเหล่านี้เสีย, เมื่อเป็นเช่นนั้น, จึงประสบแต่ความเจริญ, ทั้งในทางโลกและทางธรรม.

๓. คำสาธุการ
เมื่อฟังธรรมจบให้สาธุการ ๓ ครั้ง

(นำ) **หันทะ มะยัง ติกขัตตุง สาธุการัง กะโรมะ เส.**
เชิญพวกเรา เปล่งวาจาสาธุการ ๓ ครั้ง พร้อมกันเทอญ

สาธุ สาธุ สาธุ,
พระธรรมเทศนานี้ ช่างดีจริงหนอ,
เหมือนเปิดสิ่งของ ที่ปกปิดไว้นาน,
เหมือนหงายภาชนะ ที่คว่ำ,
เหมือนบอกทาง แก่ผู้หลงทาง,
เหมือนจุดประทีปไว้ ในที่มืดมิด,
เป็นโชค เป็นลาภ ของเราหนอ,
ที่ได้ฟังพระธรรมเทศนาอันประเสริฐนี้,
อันยังประโยชน์ให้สำเร็จได้, ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า,

สาธุ
ดีจริงหนอ,

สาธุ
ชื่นใจจริงหนอ,

สาธุ
มีความสุขใจจริงหนอ, ขอให้ข้าพเจ้า,
จงเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรม, ที่ท่านรู้แล้วด้วยเทอญ.

๑๐. ภาคเจริญภาวนา

๑. มหาสติปัฏฐานสูตร

แนวปฏิบัติตามหลักมหาสติปัฏฐาน ๔

(นำ) **หันทะ มะยัง มะหาสะติปัฏฐานะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส.**

เชิญพวกเรา สวดมหาสติปัฏฐานสูตรโดยย่อ พร้อมกันเทอญ

เอวัง เม สุตัง,

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้,

เอกัง สะมะยัง ภะคะวา กุรูสุ วิหะระติ,
กัมมาสะธัมมานัง นามะ กุรูนัง นิคะเม,

สมัยหนึ่ง, พระผู้มีพระภาคประทับอยู่, ณ นิคมของชาวกุรุ,
ชื่อกัมมาสธัมมะ, เขตแคว้นกุรุ,

ตัตระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ ภิกขะโวติ,

ณ ที่นั้นแล, พระผู้มีพระภาค,
รับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้ว, ตรัสว่า ‘ภิกษุทั้งหลาย’,

ภัททันเตติ เต ภิกขู ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง,

ภิกษุเหล่านั้น, ทูลรับสนองพระดำรัสว่า, ‘พระพุทธเจ้าข้า’,

ภะคะวา เอะตะทะโวจะ,

พระผู้มีพระภาค, จึงได้ตรัสมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ว่า,

เอกายะโน อะยัง ภิกขะเว มัคโค, สัตตานัง วิสุทธิยา,

โสกะปะริเทวานัง สะมะติกกะมายะ, ทุกขะโทมะนัสสานัง อัตถังคะมายะ, ญายัสสะ อะธิคะมายะ, นิพพานัสสะ สัจฉิกิริยายะ, ยะทิทัง จัตตาโร สะติปัฏฐานา,

ภิกษุทั้งหลาย, ทางสายนี้เป็นทางสายเดียว,
เพื่อความบริสุทธิ์, เพื่อก้าวล่วงโสกะและปริเทวะ,
เพื่อดับทุกข์และโทมนัส, เพื่อบรรลุญายธรรม,
และเพื่อทำให้แจ้งนิพพานของสัตว์ทั้งหลาย,
ทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ ประการ,

กะตะเม จัตตาโร,

สติปัฏฐาน ๔ ประการ, เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,

ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้,

กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ, อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง,

(๑) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่, มีความเพียร, มีสัมปชัญญะ, มีสติ, กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้,

เวทะนาสุ เวทะนานุปัสสี วิหะระติ, อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง,

(๒) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่, มีความเพียร, มีสัมปชัญญะ, มีสติ, กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้,

จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ, อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง,

(๓). พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่, มีความเพียร, มีสัมปชัญญะ, มีสติ, กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้,

ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ, อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง,

(๔) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่, มีความเพียร, มีสัมปชัญญะ, มีสติ, กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้,

๑.๑. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

กะถัญจะ ปะนะ ภิกขะเว ภิกขุ,
กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ,

ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นกายในกายอยู่, เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ, อะรัญญะคะโต วา รุกขะมูละคะโต วา, สุญญาคาระคะโต วา นิสีทะติ, ปัลลังกัง อาภุชิตวา, อุชุง กายัง ปะณิธายะ, ปะริมุขัง สะติง อุปัฏฐะเปตวา,

ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้, ไปสู่ป่าก็ดี, ไปสู่โคนไม้ก็ดี, ไปสู่เรือนว่างก็ดี, แล้วนั่งคู้บัลลังก์, ตั้งกายให้ตรง, ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า,

โส สะโตวะ อัสสะสะติ, สะโตวะ ปัสสะสะติ,

ภิกษุนั้น, มีสติหายใจเข้า, มีสติหายใจออก

ทีฆัง วา อัสสะสันโต, ‘ทีฆัง อัสสะสามี’ติ ปะชานาติ,

เมื่อหายใจเข้ายาว, ก็รู้ชัดว่า ‘เราหายใจเข้ายาว’,

ทีฆัง วา ปัสสะสันโต, ‘ทีฆัง ปัสสะสามี’ติ ปะชานาติ,

เมื่อหายใจออกยาว, ก็รู้ชัดว่า ‘เราหายใจออกยาว’,

รัสสัง วา อัสสะสันโต, ‘รัสสัง อัสสะสามี’ติ ปะชานาติ,
เมื่อหายใจเข้าสั้น, ก็รู้ชัดว่า ‘เราหายใจเข้าสั้น’,

รัสสัง วา ปัสสะสันโต, ‘รัสสัง ปัสสะสามี’ติ ปะชานาติ,
เมื่อหายใจออกสั้น, ก็รู้ชัดว่า ‘เราหายใจออกสั้น’,

‘สัพพะกายะปะฏิสังเวที, อัสสะสามี’ติ สิกขะติ,
สำเหนียกว่า, ‘เรากำหนดรู้กองลมทั้งปวง หายใจเข้า’,

‘สัพพะกายะปะฏิสังเวที, ปัสสะสามี’ติ สิกขะติ,
สำเหนียกว่า, ‘เรากำหนดรู้กองลมทั้งปวง หายใจออก’,

‘ปัสสัมภะยัง กายะสังขารัง อัสสะสามี’ติ สิกขะติ,
สำเหนียกว่า, ‘เราระงับกายสังขาร หายใจเข้า’,

‘ปัสสัมภะยัง กายะสังขารัง ปัสสะสามี’ติ สิกขะติ,
สำเหนียกว่า, ‘เราระงับกายสังขาร หายใจออก’,

๑.๒. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

กะถัญจะ ปะนะ ภิกขะเว ภิกขุ,
เวทะนาสุ เวทะนานุปัสสี วิหะระติ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่, เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ, สุขัง วา เวทะนัง เวทะยะมาโน,
‘สุขัง เวทะนัง เวทะยามี’ติ ปะชานาติ,

ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้, เมื่อเสวยสุขเวทนา,
ก็รู้ชัดว่า, ‘เราเสวยสุขเวทนา’,

ทุกขัง วา เวทะนัง เวทะยะมาโน,
‘ทุกขัง เวทะนัง เวทะยามี’ติ ปะชานาติ,
เมื่อเสวยทุกขเวทนา, ก็รู้ชัดว่า, ‘เราเสวยทุกขเวทนา’,

อะทุกขะมะสุขัง วา เวทะนัง เวทะยะมาโน,
‘อะทุกขะมะสุขัง เวทะนัง เวทะยามี’ติ ปะชานาติ,
เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา, ก็รู้ชัดว่า,
‘เราเสวยอทุกขมสุขเวทนา, ที่ไม่ทุกข์ไม่สุข’,

สามิสัง วา สุขัง เวทะนัง เวทะยะมาโน,
‘สามิสัง สุขัง เวทะนัง เวทะยามี’ติ ปะชานาติ,
เมื่อเสวยสุขเวทนาที่มีอามิส, ก็รู้ชัดว่า,
‘เราเสวยสุขเวทนาที่มีอามิส, คือมีทุกข์และสุขปะปนกัน’,

นิรามิสัง วา สุขัง เวทะนัง เวทะยะมาโน,
‘นิรามิสัง สุขัง เวทะนัง เวทะยามี’ติ ปะชานาติ, ...
เมื่อเสวยสุขเวทนาที่ไม่มีอามิส, ก็รู้ชัดว่า,
‘เราเสวยสุขเวทนาที่ไม่มีอามิส’, ...

‘อัตถิ เวทะนา’ติ วา, ปะนัสสะ สะติ ปัจจุปัฏฐิตา โหติ,
หรือว่า, ภิกษุนั้น มีสติปรากฏอยู่เฉพาะหน้าว่า,
‘เวทนามีอยู่’,

ยาวะเทวะ ญาณะมัตตายะ ปะฏิสสะติมัตตายะ,
อะนิสสิโต จะ วิหะระติ, นะ จะ กิญจิ โลเก อุปาทิยะติ,

ก็เพียงเพื่ออาศัยเจริญญาณ, เจริญสติเท่านั้น,
ไม่อาศัยตัณหาและทิฏฐิอยู่, และไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไร ๆในโลก,

เอวัมปิ โข ภิกขะเว, ภิกขุ เวทะนาสุ เวทะนานุปัสสี วิหะระติ.
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่,
อย่างนี้แล.

๑.๓. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

กะถัญจะ ปะนะ ภิกขะเว ภิกขุ,
จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่, เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้,

สะราคัง วา จิตตัง, 'สะราคัง จิตตัน'ติ ปะชานาติ,
จิตมีราคะ, ก็รู้ชัดว่า 'จิตมีราคะ',

วีตะราคัง วา จิตตัง, 'วีตะราคัง จิตตัน'ติ ปะชานาติ,
จิตปราศจากราคะ, ก็รู้ชัดว่า 'จิตปราศจากราคะ',

สะโทสัง วา จิตตัง, 'สะโทสัง จิตตัน'ติ ปะชานาติ,
จิตมีโทสะ, ก็รู้ชัดว่า 'จิตมีโทสะ',

วีตะโทสัง วา จิตตัง, 'วีตะโทสัง จิตตัน'ติ ปะชานาติ,
จิตปราศจากโทสะ, ก็รู้ชัดว่า 'จิตปราศจากโทสะ',

สะโมหัง วา จิตตัง, ‘สะโมหัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตมีโมหะ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตมีโมหะ’,

วีตะโมหัง วา จิตตัง, ‘วีตะโมหัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตปราศจากโมหะ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตปราศจากโมหะ’,

สังขิตตัง วา จิตตัง, ‘สังขิตตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตหดหู่, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตหดหู่’,

วิกขิตตัง วา จิตตัง, ‘วิกขิตตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตฟุ้งซ่าน, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตฟุ้งซ่าน’,

มะหัคคะตัง วา จิตตัง, ‘มะหัคคะตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตมีอารมณ์เป็นเลิศ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตมีอารมณ์เป็นเลิศ’,

อะมะหัคคะตัง วา จิตตัง,
‘อะมะหัคคะตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตมีอารมณ์ยังไม่เลิศ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตมีอารมณ์ยังไม่เลิศ’,

สะอุตตะรัง วา จิตตัง, ‘สะอุตตะรัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า’,

อะนุตตะรัง วา จิตตัง, ‘อะนุตตะรัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า’,

สะมาหิตัง วา จิตตัง, ‘สะมาหิตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตเป็นสมาธิ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตเป็นสมาธิ’,

อะสะมาหิตัง วา จิตตัง, ‘อะสะมาหิตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตไม่เป็นสมาธิ, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตไม่เป็นสมาธิ’,

วิมุตตัง วา จิตตัง, ‘วิมุตตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตหลุดพ้นแล้ว, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตหลุดพ้นแล้ว’,

อะวิมุตตัง วา จิตตัง, ‘อะวิมุตตัง จิตตัน’ติ ปะชานาติ,
จิตไม่หลุดพ้น, ก็รู้ชัดว่า ‘จิตไม่หลุดพ้น’,

อิติ อัชฌัตตัง วา จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,
ด้วยวิธีนี้, ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตภายในอยู่,

พะหิทธา วา จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,
พิจารณาเห็นจิตในจิตภายนอกอยู่,

อัชฌัตตะพะหิทธา วา จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,
หรือพิจารณาเห็นจิตในจิต, ทั้งภายในทั้งภายนอกอยู่,

สะมุทะยะธัมมานุปัสสี วา จิตตัสมิง วิหะระติ,
พิจารณาเห็นธรรมเป็นเหตุเกิดในจิตอยู่,

วะยะธัมมานุปัสสี วา จิตตัสมิง วิหะระติ,
พิจารณาเห็นธรรมเป็นเหตุดับในจิตอยู่,

สะมุทะยะวะยะธัมมานุปัสสี วา จิตตัสมิง วิหะระติ,
หรือพิจารณาเห็นธรรม, ทั้งเหตุเกิดและเหตุดับในจิตอยู่,

‘อัตถิ จิตตัน’ติ วา ปะนัสสะ สะติ ปัจจุปัฏฐิตา โหติ,
หรือว่า, ภิกษุนั้นมีสติปรากฏอยู่เฉพาะหน้าว่า, ‘จิตมีอยู่’,

ยาวะเทวะ ญาณะมัตตายะ ปะฏิสสะติมัตตายะ,
อะนิสสิโต จะ วิหะระติ, นะ จะ กิญจิ โลเก อุปาทิยะติ,

เพียงเพื่ออาศัยเจริญญาณ, และเจริญสติเท่านั้น,
ไม่อาศัยตัณหาและทิฏฐิอยู่, และไม่ยึดมั่นอะไร ๆในโลก,

เอวัมปิ โข ภิกขะเว, ภิกขุ จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ.
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่, อย่างนี้แล.

๑.๔. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

กะถัญจะ ปะนะ ภิกขะเว,
ภิกขุ ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่,
เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว, ภิกขุ ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
ปัญจะสุ นีวะระเณสุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, พิจารณาเห็นธรรม-
ในธรรมทั้งหลาย, คือ นิวรณ์ ๕ อยู่,

กะถัญจะ ปะนะ ภิกขะเว, ภิกขุ ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี
วิหะระติ, ปัญจะสุ นีวะระเณสุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย,
คือ นิวรณ์ ๕ อยู่, เป็นอย่างไร,

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,

สันตัง วา อัชฌัตตัง กามัจฉันทัง,
‘อัตถิ เม อัชฌัตตัง กามัจฉันโท’ติ ปะชานาติ,

เมื่อกามฉันทะ, คือความพอใจในกามภายในมีอยู่,
ก็รู้ชัดว่า, ‘กามฉันทะภายในของเรามีอยู่’,

อะสันตัง วา อัชฌัตตัง กามัจฉันทัง,
‘นัตถิ เม อัชฌัตตัง กามัจฉันโท’ติ ปะชานาติ,
หรือเมื่อกามฉันทะภายในไม่มีอยู่,
ก็รู้ชัดว่า, ‘กามฉันทะภายในของเราไม่มีอยู่’,

ยะถา จะ อะนุปปันนัสสะ, กามัจฉันทัสสะ อุปปาโท โหติ,
ตัญจะ ปะชานาติ,
การเกิดขึ้นแห่งกามฉันทะที่ยังไม่เกิดขึ้น, มีได้ด้วยเหตุใด,
ก็รู้ชัดเหตุนั้น,

ยะถา จะ อุปปันนัสสะ, กามัจฉันทัสสะ ปะหานัง โหติ,
ตัญจะ ปะชานาติ,
การละกามฉันทะที่เกิดขึ้นแล้ว, มีได้ด้วยเหตุใด,
ก็รู้ชัดเหตุนั้น,

ยะถา จะ ปะหีนัสสะ กามัจฉันทัสสะ,
อายะติง อะนุปปาโท โหติ, ตัญจะ ปะชานาติ,
และกามฉันทะที่ละได้แล้ว, จะไม่เกิดขึ้นต่อไปอีกด้วยเหตุใด,
ก็รู้ชัดเหตุนั้น,

อิติ อัชฌัตตัง วา ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
ด้วยวิธีนี้, ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายภายในอยู่,

พะหิทธา วา ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายภายนอกอยู่,

อัชฌัตตะพะหิทธา วา ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
หรือพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย,
ทั้งภายในทั้งภายนอกอยู่,

สะมุทะยะธัมมานุปัสสี วา ธัมเมสุ วิหะระติ,
พิจารณาเห็นธรรมเป็นเหตุเกิด, ในธรรมทั้งหลายอยู่,

วะยะธัมมานุปัสสี วา ธัมเมสุ วิหะระติ,
พิจารณาเห็นธรรมเป็นเหตุดับ, ในธรรมทั้งหลายอยู่,

สะมุทะยะวะยะธัมมานุปัสสี วา ธัมเมสุ วิหะระติ,
หรือพิจารณาเห็นธรรม, ทั้งเหตุเกิดและเหตุดับ,
ในธรรมทั้งหลายอยู่,

‘อัตถิ ธัมมา’ติ วา ปะนัสสะ สะติ ปัจจุปัฏฐิตา โหติ,
หรือว่า, ภิกษุนั้นมีสติปรากฏอยู่เฉพาะหน้าว่า, ‘ธรรมมีอยู่’,

ยาวะเทวะ ญาณะมัตตายะ ปะฏิสสะติมัตตายะ,
อะนิสสิโต จะ วิหะระติ, นะ จะ กิญจิ โลเก อุปาทิยะติ,
เพียงเพื่ออาศัยเจริญญาณ, เจริญสติเท่านั้น, ไม่อาศัยตัณหา
และทิฏฐิอยู่, และไม่ยึดมั่นอะไร ๆในโลก,

เอวัมปิ โข ภิกขะเว, ภิกขุ ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,
ปัญจะสุ นีวะระเณสุ.
ภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย,
คือ นิวรณ์ ๕ อยู่, อย่างนี้แล.

๒. กายคตาสติกรรมฐาน
การเจริญกรรมฐานโดยตั้งสติไว้ในกาย

(นำ) **หันทะ มะยัง กาเย ปะฏิกูละมะนะสิการัง กะโรมะ เส.**
เชิญพวกเรา พิจารณาดูสิ่งปฏิกูลในร่างกาย พร้อมกันเทอญ

อิมะเมวะ กายัง ปัจจะเวกขามิ,
เราย่อมพิจารณาเห็นร่างกายนี้,

อุทธัง ปาทะตะลา,
เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา,

อะโธ เกสะมัตถะกา,
เบื้องต่ำแต่ปลายผมลงไป,

ตะจะปะริยันตัง,
มีหนังหุ้มอยู่โดยรอบ,

ปูรัง นานัปปะการัสสะ อสุจิโน,
เต็มไปด้วยของไม่สะอาด, มีประการต่างๆ,

อัตถิ อิมัสมิง กาเย,
มีอยู่ในร่างกายนี้,

(เป็นธาตุดิน ๒๐)

เกสา ผมหลายแสนเส้น,
โลมา ขน ๙ หมื่น ๙ พันเส้น,
นะขา เล็บ ๒๐ เล็บ,
ทันตา ฟัน ๓๒ ซี่,
ตะโจ หนังผืนใหญ่,
มังสัง เนื้อ ๙๐๐ ก้อน,
นะหารู เส้นเอ็น ๙๐๐ เส้น,
อัฏฐิ กระดูก ๓๐๐ ท่อน,
อัฏฐิมิญชัง เยื่อในกระดูก,
วักกัง ไต ๒ ก้อน,
หะทะยัง เนื้อหัวใจ,
ยะกะนัง ตับ ๒ ชิ้น,
กิโลมะกัง พังผืด,
ปิหะกัง ม้าม,
ปัปผาสัง ปอด ๓๒ ชิ้น,
อันตัง ไส้ใหญ่ ๒๑ ขด,
อันตะคุณัง ไส้น้อย,
อุทะริยัง อาหารใหม่ที่ยังไม่ย่อย,
กะรีสัง อาหารเก่าที่ย่อยแล้ว,
มัตถะลุงคัง เยื่อมันสมอง,

(เป็นธาตุน้ำ ๑๒)

ปิตตัง น้ำดี ๒ ชนิด ที่อยู่ในถุงและนอกถุง,
เสมหัง น้ำเสลด ๑ กอบมือ,
ปุพโพ น้ำเหลืองและน้ำหนอง,
โลหิตัง เลือดที่ขังนิ่งและไหลเวียนในร่างกาย,
เสโท น้ำเหงื่อ,
เมโท ไขมันข้น,
อัสสุ น้ำตาที่เกิดจากความเศร้าโศก
และจากความเอิบอิ่มใจ,
วะสา ไขมันเหลว,
เขโฬ น้ำลาย,
สิงฆานิกา น้ำมูก,
ละสิกา น้ำมันไขข้อ,
มุตตัง อิติ น้ำปัสสาวะ ดังนี้แล.

(ขุ.ขุทฺทก. ๒๕/๓)

๓. อภิณหปัจจเวกขณะ
สิ่งที่ควรพิจารณาอยู่เนืองๆ

(นำ) **หันทะ มะยัง อะภิณหะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดบทพิจารณาดูตนเนืองๆ พร้อมกันเทอญ

ปัญจิมานิ ภิกขะเว ฐานานิ, อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพานิ, อิตถิยา วา ปุริเสนะ วา, คะหัฏฐเนนะ วา ปัพพะชิเตนะ วา,
ภิกษุทั้งหลาย, ฐานะ ๕ ประการเหล่านี้, ไม่ว่าสตรีหรือบุรุษ, ไม่ว่าคฤหัสถ์หรือบรรพชิต, ควรพิจารณาอยู่เนืองๆ ว่า,

กะตะมานิ ปัญจะ,
ฐานะ ๕ อย่าง อะไรบ้าง,

ชะราธัมโมมฺหิ (ธัมมัมฺหิ) ชะรัง อะนะตีโต (อะนะตีตา),
(๑) เรามีความแก่เป็นธรรมดา, ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้,

พยาธิธัมโมมฺหิ (ธัมมัมฺหิ) พยาธิง อะนะตีโต (อะนะตีตา),
(๒) เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา, ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้,

มะระณะธัมโมมฺหิ (ธัมมัมฺหิ)
มะระณัง อะนะตีโต (อะนะตีตา),
(๓). เรามีความตายเป็นธรรมดา, ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้,

สัพเพหิ เม ปิเยหิ มะนาเปหิ, นานาภาโว วินาภาโว,
(๔). เราจะต้องพลัดพราก, จากของรักของชอบใจทั้งสิ้น,

กัมมัสสะโกมฺหิ (สะกัมฺหิ), กัมมะทายาโท (ทายาทา), กัมมะโยนิ, กัมมะพันธุ, กัมมะปะฏิสะระโณ (..สะระณา), ยัง กัมมัง กะริสสามิ, กัลฺยาณัง วา ปาปะกัง วา, ตัสสะ ทายาโท (ทายาทา) ภะวิสสามิ.

(๕) เรามีกรรมเป็นของของตน, เป็นผู้รับผลของกรรม, มีกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด, มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์, มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย, เราทำกรรมใดไว้, จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม, จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้นสืบไป.

(องฺ.ปญฺจก. ๒๒/๕๗)

๔. ติลักขณาทิคาถา
คำพิจารณาเห็นไตรลักษณ์เป็นต้น

(นำ) **หันทะ มะยัง ติลักขะณาทิคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาพิจารณาเห็นไตรลักษณ์เป็นต้น พร้อมกันเทอญ

สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ, ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใด, บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า, สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง,

อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข, เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น, ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์, นั่นเป็นทางให้ดำเนิน
ถึงความหมดจด, คือพระนิพพาน,

สัพเพ สังขารา ทุกขาติ, ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใด, บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า, สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์,

อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข, เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น, ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์, นั่นเป็นทางให้ดำเนิน
ถึงความหมดจด, คือพระนิพพาน,

สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ, ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใด, บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า, ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา,

อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข, เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น, ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์, นั่นเป็นทางให้ดำเนิน
ถึงความหมดจด, คือพระนิพพาน,

อัปปะกา เต มะนุสเสสุ, เย ชะนา ปาระคามิโน,
ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย, ผู้ถึงฝั่งแห่งพระนิพพานแล้ว, มีน้อยนัก,

อะถายัง อิตะรา ปะชา, ตีระเมวานุธาวะติ,
หมู่มนุษย์นอกนั้น, ย่อมวิ่งเลาะอยู่ตามฝั่งในนี้เอง,

เย จะ โข สัมมะทักขาเต, ธัมเม ธัมมานุวัตติโน,
ชนเหล่าใด, ประพฤติสมควรแก่ธรรม, ในธรรมที่ตนรู้แล้ว,

เต ชะนา ปาระเมสสันติ, มัจจุเธยยัง สุทุตตะรัง,
ชนเหล่านั้น, จักถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน,
ข้ามพ้นบ่วงแห่งมัจจุมารที่ข้ามได้ยาก,

กัณหัง ธัมมัง วิปปะหายะ, สุกกัง ภาเวถะ ปัณฑิโต,
จักเป็นบัณฑิต, ละธรรมดำเสีย, แล้วเจริญธรรมขาว,

โอกา อะโนกะมาคัมมะ, วิเวเก ยัตถะ ทูระมัง,
ตัตราภิระติมิจเฉยยะ, หิตวา กาเม อะกิญจะโน,
จงละจากที่มีน้ำ, มาสู่ที่ไม่มีน้ำ, จงละกามเสีย, เป็นผู้ไม่มีความกังวล, จงยินดีเฉพาะต่อพระนิพพาน,
อันเป็นที่สงัด, ซึ่งยินดีได้โดยยาก.

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๗๗-๒๗๙)

อะธุวัง เม ชีวิตัง,
ชีวิตของเรา, เป็นของไม่เที่ยง,

ธุวัง เม มะระณัง,
ความตายของเรา, เป็นของเที่ยง,

อะวัสสัง เม มะริตัพพัง,
เราคงต้องตายเป็นแน่แท้,

อะจิรัง วะตะยัง กาโย,
อีกไม่นานหนอ, ร่างกายของเรานี้,

ปะฐะวิง อะธิเสสสะติ,
จักนอนทับบนแผ่นดิน,

ฉุฑโฑ อะเปตะวิญญาโณ,
ครั้นปราศจากวิญญาณแล้ว, จักถูกทอดทิ้ง,

นิรัตถังวะ กะลิงคะรัง,
ดุจท่อนไม้และท่อนฟืน, หาประโยชน์มิได้เลย,

(ขุ.ธ. ๒๕/๔๑)

อะนิจจา วะตะ สังขารา,
สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ

อุปาทะวะยะธัมมิโน,
เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไปเป็นธรรมดา,

อุปปัชฌิตฺวา นิรุชฌันติ,
เกิดขึ้นแล้วดับไป,

เตสัง วูปะสะโม สุโข.
การระงับสังขารทั้งหลายเหล่านั้นได้แล้ว, เป็นความสุขแล.

(ที.มหา. ๑๐/๑๘๖)

๕. ภารสุตตคาถา
ขันธ์ ๕ เป็นภาระที่สุด

(นำ) **หันทะ มะยัง ภาระสุตตะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาภารสูตร พร้อมกันเทอญ

ภารา หะเว ปัญจักขันธา,
ขันธ์ทั้ง ๕ เป็นของหนักเน้อ,

ภาระหาโร จะ ปุคคะโล,
บุคคลแหละเป็นผู้แบกของหนักพาไป,

ภาราทานัง ทุกขัง โลเก,
การแบกถือของหนัก, เป็นทุกข์ในโลก,

ภาระนิกเขปะนัง สุขัง,
การสลัดของหนักทิ้งลงเสีย, เป็นความสุข,

นิกขิปิตฺวา คะรุง ภารัง,
พระอริยเจ้า, สลัดทิ้งของหนักลงเสียแล้ว,

อัญญัง ภารัง อะนาทิยะ,
ทั้งไม่หยิบฉวยเอาของหนักอันอื่นขึ้นมาอีก,

สะมูลัง ตัณหะมัพพุยฺหะ,
เป็นผู้ถอนตัณหาขึ้นได้พร้อมทั้งราก,

นิจฉาโต ปะรินิพพุโต.
เป็นผู้หมดสิ่งปรารถนา, ดับสนิทไม่มีส่วนเหลือเลย.

(สำ.ขนฺธ. ๑๗/๒๒)

๖. ภัทเทกรัตตคาถา
เพียงคืนเดียวก็ประเสริฐสุด

(นำ) **หันทะ มะยัง ภัทเทกะรัตตะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาทำราตรีเดียวให้เจริญ พร้อมกันเทอญ

อะตีตัง นานุวาคะเมยยะ, นัปปะฏิกังเข อะนาคะตัง,
บุคคลไม่ควรอาลัยถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว,
และไม่พึงพะวงถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง,

ยะทะตีตัมปะหีนันตัง, อัปปัตตัญจะ อะนาคะตัง,
สิ่งเป็นอดีตก็ละไปแล้ว, สิ่งเป็นอนาคตก็ยังไม่มา,

ปัจจุปปันนัญจะ โย ธัมมัง, ตัตถะ ตัตถะ วิปัสสะติ,
อะสังหิรัง อะสังกุปปัง, ตัง วิทธา มะนุพรูหะเย,
บุคคลใด, เห็นธรรมอันเกิดขึ้นเฉพาะหน้า,
ในที่นั่น ๆอย่างแจ่มแจ้ง, ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน,
เขาควรพอกพูนอาการเช่นนั้นไว้,

อัชเชวะ กิจจะมาตัปปัง, โก ชัญญา มะระณัง สุเว,
ความเพียรเป็นสิ่งที่ต้องทำวันนี้, ใครจะรู้ความตายในพรุ่งนี้,

นะ หิโน สังคะรันเตนะ, มะหาเสเนนะ มัจจุนา,
เพราะการผัดเพี้ยนต่อมัจจุราชซึ่งมีเสนามาก,
ย่อมไม่มีสำหรับเรา,

เอวัง วิหาริมาตาปิง, อะโหรัตตะมะตันทิตัง,
ตัง เว ภัทเทกะรัตโตติ, สันโต อาจิกขะเต มุนี,
พระมุนีผู้สงบ, เรียกผู้มีความเพียรอยู่เช่นนั้น, ไม่เกียจคร้าน
ทั้งกลางวันกลางคืนว่า, ผู้เป็นอยู่เพียงราตรีเดียวก็น่าชม.

(มชฺ.อุปริ. ๑๔/๕๒๗)

๗. ธัมมคารวาทิคาถา
แสดงความเคารพพระธรรม

(นำ) **หันทะ มะยัง ธัมมคารวาทิคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาแสดงความเคารพพระธรรม พร้อมกันเทอญ

เย จะ อะตีตา สัมพุทธา, เย จะ พุทธา อะนาคะตา,
โย เจตะระหิ สัมพุทโธ, พะหุนนัง โสกะนาสะโน,
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใด, ที่ล่วงไปแล้วด้วย,
ที่ยังไม่มาตรัสรู้ด้วย, และพระพุทธเจ้าเหล่าใด,
ผู้กำจัดความเศร้าโศกของมหาชน, ในกาลบัดนี้ด้วย,

สัพเพ สัทธัมมะคะรุโน, วิหะริงสุ วิหาติ จะ,
อะถาปิ วิหะริสสันติ, เอสา พุทธานะ ธัมมะตา,
พระพุทธเจ้าทุกพระองค์, ที่เป็นไปแล้วด้วย,
ที่กำลังเป็นอยู่ด้วย, และจักเป็นด้วย,
ล้วนมีความเคารพในพระธรรม,
เพราะธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย, เป็นเช่นนั้นเอง,

ตัสฺมา หิ อัตตะกาเมนะ, มะหัตตะมะภิกังขะตา,
สัทธัมโม คะรุกาตัพโพ, สะรัง พุทธานะ สาสะนัง,
เพราะฉะนั้น, บุคคลผู้รักตน, หวังอยู่เฉพาะคุณเบื้องสูง,
เมื่อระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่,
จงทำความเคารพในพระธรรม,

(สำ.สคาถ. ๑๕/๕๖๒)

ธัมโม หะเว รักขะติ ธัมมะจาริง,
ธรรมะนั่นแล, ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม,

ธัมโม สุจิณโณ สุขะมาวะหาติ,
ธรรมะที่ประพฤติดีแล้ว, ย่อมนำสุขมาให้เสมอ,

เอสานิสังโส ธัมเม สุจิณเณ.
นี้เป็นอานิสงส์ในธรรม, ที่ตนประพฤติดีแล้ว,

นะ ทุคคะตึ คัจฉะติ ธัมมะจารี.
ผู้ประพฤติธรรม, ย่อมไม่ไปสู่ทุคคติ,

นะ หิ ธัมโม อะธัมโม จะ, อุโภ สะมะวิปากิโน,
ธรรมะและอธรรมทั้งสอง, จะมีผลเหมือนกันก็หาไม่,

อะธัมโม นิระยัง เนติ, ธัมโม ปาเปติ สุคะติง,
อธรรมย่อมนำไปสู่นรก, ธรรมะย่อมนำไปสู่สวรรค์.

(ขุ.วิมาน.๒๖/๓๓๒, ขุ.ชา. ๒๘/๒๒๘๓-๔)

๘. พุทธปฐมภาสิตคาถา
ภาษิตแรกของพระพุทธเจ้า

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ปะฐะมะภาสิตัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดปฐมภาษิตของพระพุทธเจ้า พร้อมกันเทอญ

อะเนกะชาติสังสารัง, สันธาวิสสัง อะนิพพิสัง,
คะหะการัง คะเวสันโต, ทุกขา ชาติ ปุนัปปุนัง,
เมื่อเราแสวงหานายช่างผู้ปลูกเรือน, คือตัณหา, เมื่อไม่พบ,
จึงได้ท่องเที่ยวไปในสงสาร, หลายภพหลายชาติ,
การเกิดแล้วเกิดอีก, เป็นทุกข์ร่ำไป,

คะหะการะกะ ทิฏโฐสิ, ปุนะ เคหัง นะ กาหะสิ,
นี่นายช่างผู้ปลูกเรือน, เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว,
เจ้าจะทำเรือนให้เราไม่ได้อีกต่อไป,

สัพพา เต ผาสุกา ภัคคา, คะหะกูฏัง วิสังขะตัง,
โครงเรือนทั้งหมดของเจ้า, เราหักเสียแล้ว,
ยอดเรือนของเจ้า, เราก็รื้อเสียแล้ว,

วิสังขาระคะตัง จิตตัง, ตัณหานัง ขะยะมัชฌะคา.
จิตของเรา, เข้าถึงสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป,
ได้บรรลุความสิ้นไปแห่งตัณหาแล้วแล.

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๕๓-๑๕๔)

๙. ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ขั้น

เหตุเกิดผลก็เกิด เหตุดับผลก็ดับ

(นำ) **หันทะ มะยัง ปะฏิจจะสะมุปปาทะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดพระปฏิจจสมุปบาท พร้อมกันเทอญ

(**อนุโลมนัย** : เหตุเกิด ผลก็เกิด)

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา, (๑-๒)
เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร เครื่องปรุงแต่งจิต,

สังขาระปัจจะยา วิญญาณัง, (๓)
เพราะสังขารเป็นปัจจัย จึงมีวิญญาณ รับรู้อารมณ์,

วิญญาณะปัจจะยา นามะรูปัง, (๔)
เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย จึงมีนามรูป,

นามะรูปะปัจจะยา สะฬายะตะนัง, (๕)
เพราะนามรูปเป็นปัจจัย จึงมีอายตนะ ๖,

สะฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโส, (๖)
เพราะอายตนะ ๖ เป็นปัจจัย จึงมีสัมผัส ๖,

ผัสสะปัจจะยา เวทนา, (๗)
เพราะผัสสะ ๖ เป็นปัจจัย จึงมีเวทนา ๓ หรือเวทนา ๕

เวทะนาปัจจะยา ตัณหา, (๘)
เพราะเวทนาเป็นปัจจัย จึงมีตัณหา ทะยานอยาก

ตัณหาปัจจะยา อุปาทานัง, (๙)

เพราะตัณหาเป็นปัจจัย จึงมีอุปาทาน ยึดมั่นขันธ์ ๕

อุปาทานะปัจจะยา ภะโว, (๑๐)

เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย จึงมีภพ เวียนว่ายตายเกิด,

ภะวะปัจจะยา ชาติ, (๑๑)

เพราะภพเป็นปัจจัย จึงมีชาติ เกิดแล้วเกิดอีก,

ชาติปัจจะยา ชะรามะระณัง,
โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา สัมภะวันติ, (๑๒)

เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงมี **ชรา** ความแก่, **มรณะ** ความตาย, **โสกะ** ความโศก, **ปะริเทวะ** ความคร่ำครวญ, **ทุกขะ** ความทุกข์กาย, **โทมะนัสสะ** ความทุกข์ใจ, และ**อุปายาสะ** ความคับแค้นใจ,

เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ สะมุทะโย โหติ,

เหตุเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้ ย่อมมีอย่างนี้แล.

(**ปฏิโลมนัย** : เหตุดับ ผลก็ดับ)

อะวิชชายะ เตฺววะ อะเสสะวิราคะนิโรธา สังขาระนิโรโธ,

เพราะอวิชชาดับไปไม่มีเหลือ สังขารจึงดับ,

สังขาระนิโรธา วิญญาณะนิโรโธ,

เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ,

วิญญาณะนิโรธา นามรูปะนิโรโธ,

เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ,

นามะรูปะนิโรธา สะฬายะตะนะนิโรโธ,

เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ,

สะฬายะตะนะนิโรธา ผัสสะนิโรโธ,

เพราะสฬายตนะดับ ผัสสะจึงดับ,

ผัสสะนิโรธา เวทนานิโรโธ,

เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ,

เวทนานิโรธา ตัณหานิโรโธ,

เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ,

ตัณหานิโรธา อุปาทานะนิโรโธ,

เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ,

อุปาทานะนิโรธา ภะวะนิโรโธ,

เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ,

ภะวะนิโรธา ชาตินิโรโธ,

เพราะภพดับ ชาติจึงดับ,

ชาตินิโรธา ชะรามะระณัง,
โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา นิรุชฌันติ,

เพราะชาติดับ, ความแก่ ความตาย, ความเศร้าโศก
ความคร่ำครวญ, ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ,
และความคับแค้นใจ จึงดับ,

เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ นิโรโธ โหติ.

เหตุดับแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้ ย่อมมีอย่างนี้แล.

(วิ.มหา. ๔/๑)

๑๐. โอวาทปาติโมกขปาฐะ

พระพุทธโอวาท ๑๒ ข้อ เพื่อกำจัดกิเลส

(นำ) **หันทะ มะยัง โอวาทะปาติโมกขะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดโอวาทปาติโมกข์ พร้อมกันเทอญ

ขันตี ปะระมัง ตะโป ตีติกขา,
ขันติคือความอดกลั้น, เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง,

นิพพานัง ปะระมัง วะทันติ พุทธา,
ผู้รู้ทั้งหลาย, กล่าวพระนิพพานว่า, เป็นธรรมอันสูงสุด,

นะ หิ ปัพพะชิโต ปะรูปะฆาตี,
ผู้กำจัดสัตว์อื่นอยู่, ไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิตเลย,

สะมะโณ โหติ ปะรัง วิเหฐะยันโต,
ผู้ทำสัตว์อื่นให้ลำบากอยู่, ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะเลย,

สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง,
การไม่ทำบาปทั้งปวง,

กุสะลัสสะ อุปะสัมปะทา,
การทำกุศลให้ถึงพร้อม,

สะจิตตะปะริโยทะปะนัง,
การชำระจิตของตนให้ขาวรอบ

เอตัง พุทธานะ สาสะนัง,
ธรรม ๗ อย่างนี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย,

อะนูปะวาโท อะนูปะฆาโต,
การไม่พูดร้าย, การไม่ทำร้าย,

ปาติโมกเข จะ สังวะโร,
การสำรวมในปาติโมกข์,

มัตตัญญุตา จะ ภัตตัสมิง,
ความเป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภค,

ปันตัญจะ สะยะนาสะนัง,
การนอนการนั่งในที่อันสงัด,

อะธิจิตเต จะ อาโยโค,
ความหมั่นประกอบในการทำจิตให้ยิ่ง,

เอตัง พุทธานะ สาสะนัง.
ธรรม ๕ อย่างนี้, เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

(ที.มหา. ๑๐/๕๔)

๑๑. ปัจฉิมโอวาท
พระพุทธโอวาทสุดท้าย

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ปัจฉิโมวาทะปาฐัง ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดปัจฉิมโอวาทของพระพุทธเจ้า พร้อมกันเทอญ

หันทะทานิ ภิกขะเว อามันตะยามิ โว,
ภิกษุทั้งหลาย, บัดนี้ เราขอเตือนเธอทั้งหลายว่า,

วะยะธัมมา สังขารา,
สังขารทั้งหลาย, มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา,

อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถะ,
เธอทั้งหลาย, จงทำกิจทุกอย่างให้ถึงพร้อม,
ด้วยความไม่ประมาทเถิด,

พุทธุปปาโท ทุลละโภ โลกัสมิง,
การอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้า, ได้ยากในโลก,

มะนุสสัตตะภาโว ทุลละโภ,
การเกิดเป็นมนุษย์, ได้ยากในโลก,

ทุลละภา สัทธาสัมปัตติ,
การถึงพร้อมด้วยศรัทธา, ได้ยากในโลก,

ปัพพะชิตะภาโว ทุลละโภ,
การได้เป็นนักบวช, ได้ยากในโลก,

สัทธัมมัสสะวะนัง ทุลละภัง,
การได้ฟังพระสัทธรรม, ได้ยากในโลก,

เอวัง ทิวะเส ทิวะเส โอวะทะติ.
พระพุทธเจ้า, ทรงโอวาทอย่างนี้, ทุกๆวัน. (ที.มหา. ๑๐/๑๘๕)

๑๒. สัพพปัตติทานคาถา
คำแบ่งส่วนบุญแก่สัตว์ทั้งปวง

(นำ) **หันทะ มะยัง สัพพะปัตติทานะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคาถาแบ่งส่วนบุญแก่สัตว์ทั้งปวง พร้อมกันเทอญ

ปุญญัสสิทานิ กะตัสสะ, ยานัญญานิ กะตานิ เม,
เตสัญจะ ภาคิโน โหนตุ, สัตตานันตัปปะมาณะกา,
ขอสัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้, จงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญ, ที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วในบัดนี้, และจงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญอื่นๆ, ที่ข้าพเจ้าได้กระทำไว้แล้ว,

เย ปิยา คุณะวันตา จะ, มัยหัง มาตาปิตาทะโย,
ทิฏฐา เม จาปยะทิฏฐา วา, อัญเญ มัชฌัตตะเวริโน,
ชนเหล่าใด, มีมารดาบิดาเป็นต้น, ผู้เป็นที่รัก, มีอุปการะแก่ข้าพเจ้า, และแม้สัตว์เหล่าอื่น, ทั้งที่เคยเห็นและไม่เคยเห็น, ที่เป็นกลางและที่จองเวรกัน,

สัตตา ติฏฐันติ โลกัสมิง, เย ภุมมา จะตุโยนิกา,
ปัญเจกะจะตุโวการา, สังสะรันตา ภะวาภะเว,
สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในโลก, ที่เกิดในภูมิ, มีกำเนิดทั้ง ๔, มีขันธ์ ๕, มีขันธ์ ๔, หรือมีขันธ์เดียว, ท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่,

ญาตา เย ปัตติทานัง เม, อะนุโมทันตุ เต สะยัง,
เย จิมัง นัปปะชานันติ, เทวา เตสัง นิเวทะยุง,

ขอสัตว์เหล่านั้นจงรับรู้, การแผ่ส่วนบุญกุศลของข้าพเจ้า,
จงร่วมกันอนุโมทนา, และขออัญเชิญเทวดา,
ไปแจ้งแก่สัตว์ผู้ยังไม่รู้ให้รู้ด้วย,

มะยา ทินนานะ ปุญญานัง, อะนุโมทะนะเหตุนา,
สัพเพ สัตตา สะทา โหนตุ, อะเวรา สุขะชีวิโน,
เขมัปปะทัญจะ ปัปโปนตุ, เตสาสา สิชฌะตัง สุภา.

ด้วยการอนุโมทนาบุญ, ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วนี้,
ขอสัตว์ทั้งปวง, จงเป็นผู้ปราศจากเวร, มีชีวิตเป็นสุขอยู่เสมอ,
ขอให้บรรลุแดนเกษมคือพระนิพพาน, ขอความปรารถนา
ที่ดีงามของสัตว์เหล่านั้น, จงสำเร็จด้วยเทอญ.

๑๓. ติโรกุฑฑคาถา

คำอุทิศส่วนบุญให้ผู้มีอุปการคุณ ๕ จำพวก

(นำ) **หันทะ มะยัง ติโรกุฑฑะคาถาโย ภะณามะ เส.**
เชิญพวกเรา สวดคำอุทิศส่วนบุญแก่ผู้มีอุปการคุณ พร้อมกันเทอญ

อะทาสิ เม อะกาสิ เม, ญาติมิตตาสะขา จะ เม,
เปตานัง ทักขิณัง ทัชชา, ปุพเพ กะตะมะนุสสะรัง,

เมื่อบุคคลระลึกถึงอุปการะคุณ, ที่ท่านได้ทำแก่ตนในกาลก่อนว่า,
(๑) ผู้นี้ได้ให้สิ่งนี้แก่เรา, (๒) ผู้นี้ได้ช่วยเหลือเรา,
(๓) ผู้นี้เป็นญาติของเรา, (๔) ผู้นี้เป็นมิตรที่หวังดีต่อเรา,
(๕) ผู้นี้เป็นเพื่อนของเรา,
ควรถวายทักษิณาทาน, เพื่อผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้ว,

นะ หิ รุณณัง วา โสโก วา, ยา วัญญา ปะริเทวะนา,
นะ ตัง เปตานะมัตถายะ, เอวัง ติฏฐันติ ญาตะโย,

การร้องไห้, การเศร้าโศก, หรือการร่ำไรรำพันอย่างอื่น, บุคคลไม่ควรทำเลย, เพราะการร้องไห้เป็นต้นนั้น, ไม่เป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลายผู้ละโลกนี้ไปแล้ว, ญาติทั้งหลายยังคงดำรงอยู่อย่างนั้น,

อะยัญจะ โข ทักขิณา ทินนา, สังฆัมหิ สุปะติฏฐิตา,
ทีฆะรัตตัง หิตายัสสะ, ฐานะโส อุปะกัปปะติ,

ทักษิณานุปทานนี้แล, ที่ท่านถวายแล้ว, ประดิษฐานไว้ดีแล้วในสงฆ์, ย่อมสำเร็จประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วนั้น, ตามฐานะตลอดกาลนาน,

โส ญาติธัมโม จะ อะยัง นิทัสสิโต,
เปตานะ ปูชา จะ กะตา อุฬารา,
พะลัญจะ ภิกขูนะมะนุปปะทินนัง,
ตุมเหหิ ปุญญัง ปะสุตัง อะนัปปะกันติ.

ญาติธรรมนี้นั้น, ท่านได้แสดงให้ปรากฏแล้ว, และการบูชาอันยิ่ง, ท่านก็ได้ทำแล้ว, แก่ญาติทั้งหลายผู้ละโลกนี้ไปแล้ว, อนึ่ง กำลังกายของภิกษุทั้งหลาย, ชื่อว่าท่านได้เพิ่มให้แล้ว, บุญไม่น้อยเลย, ท่านได้ขวนขวายทำแล้วดังนี้แล.

(ขุ.ขุทฺ. ๒๕/๗/๙))

๑๐. ภาคพุทธาภิเษก

๑. ตำนานพิธีมหาพุทธาภิเษก

การประกอบพิธีพุทธาภิเษกหรือมหาพุทธาภิเษกนั้น หากรู้ผิด เข้าใจผิด และกล่าวผิด ทำผิด อันเป็นความหลงงมงาย จะเกิดโทษและอันตรายแก่ผู้กระทำและผู้ร่วมพิธี หากรู้ถูก เข้าใจถูก และกล่าวถูก ทำถูก ก็จะเกิดพลานุภาพอันเป็นหิตประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่แก่ผู้ทำและผู้ร่วมพิธีอย่างดียิ่ง จึงขอเสนอความรู้ความเข้าใจและวิธีที่ถูกต้องดังต่อไปนี้

พุทธาภิเษก คำเดิมมาจากคำบาลีว่า “**พุทธาภิเสกะ**” แยกออกเป็น ๒ คำ คือ คำว่า “พุทธะ” และ “อภิเสกะ (อภิเษก)”

พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ ผู้มีปัญญาเครื่องตรัสรู้ ผู้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

อภิเสกะ หรือ **อภิเษก** แปลว่า การตรัสรู้ ขั้นตอนการตรัสรู้ วิธีชนะพญามารและเสนามาร วิธีการเอาชนะสิ่งชั่วร้ายทั้งภายในและภายนอก

เมื่อรวมคำทั้ง ๒ เข้าสมาสกัน จึงได้คำว่า “**พุทธาภิเษก**” มีความหมายว่า “**การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ขั้นตอนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า วิธีชนะพญามารและเสนามารของพระพุทธเจ้า วิธีการเอาชนะสิ่งชั่วร้ายทั้งภายในและภายนอกของพระพุทธเจ้า**” การประกอบพิธีพุทธาภิเษก จึงหมายถึง พิธีปฏิญาณตนให้ดำรงอยู่ในพระพุทธคุณ น้อมนำเอาทั้งคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระอริยสงฆ์มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ชีวิตมีพลังในการดำเนินไปสู่ความสุขและความเจริญ

พิธีพุทธาภิเษกในสมัยพุทธกาล

เมื่อค้นคว้าหลักฐานจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา จึงได้ทราบชัดวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการประกอบพิธีพุทธาภิเษก ซึ่งสมควรที่จะนำมาขยายความเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้ได้รับคุณานุภาพยิ่งใหญ่กว่าการกระทำที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ และจะได้ใช้องค์ความรู้นี้เป็นคู่มือในการประกอบพิธีพุทธาภิเษกให้ถูกต้องตามพุทธประสงค์ ซึ่งจักปราศจากโทษ และนำมาซึ่งประโยชน์อันน่าปรารถนาที่ยิ่งใหญ่ จึงขอเล่าเหตุการณ์และบรรยากาศของพุทธาภิเษกที่เกิดขึ้นในปฐมโพธิกาลให้เป็นแนวทางปฏิบัติในการประกอบพิธีมหาพุทธาภิเษกต่อไป

ในวันวิสาขปูรณีดิถี ซึ่งเป็นวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวง ช่วงเดือน ๖ นั้น ภายใต้ร่มพระศรีมหาโพธิ์วิชัยพฤกษ์มณฑล ที่ชูช่อยอดและพุ่มใบโดดเด่นเหนือไม้มงคลทั้งปวง อยู่ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ (ปัจจุบันคือรัฐพิหาร ประเทศอินเดีย)ที่แห่งนี้แม้จะเคยเกลื่อนกล่นด้วยหมู่วิหคเหินถลาลม ทั้งส่งเสียงเจื้อยแจ้วอื้ออึง วันนี้กลับเงียบสงบไร้เสียงสกุณชาติทั้งปวง

ณ ที่แห่งนี้ พระมหาโพธิสัตว์ผู้ทรงบำเพ็ญพุทธบารมีญาณ ๑๐ ประการ มาอย่างเต็มเปี่ยม วันนี้พระองค์ได้เสด็จมาประทับนั่งคู้อปราชิตบัลลังก์บนฟ่อนหญ้าเกลี่ยให้บางกว้าง ๑๔ ศอก ขณะประทับนั้น ทรงผินพระปฤษฎางค์(หันหลัง)ให้ไม้โพธิ์พฤกษ์ซึ่งสูงตระหง่าน ๕๐ ศอก และผินพระพักตร์(หันหน้า)ตรงต่อทิศบูรพา โดยมีพระหฤทัยมุ่งมั่นต่อการตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ คือการบรรลุพระนิพพานอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ ไม่ทรงละจากความเพียรอันยิ่งใหญ่ ทรงตั้งสัตยาธิษฐานขึ้นไว้ในพระหฤทัยอย่างแน่วแน่ ตามอย่างมหาบุรุษทั้งหลายในอดีตว่า “**แม้เลือดและเนื้อของเราจักเหือดแห้งไป เหลือแต่หนังและเส้นเอ็นรึงรัดกระดูกก็ตามเถิด เมื่อยังไม่ได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เราจักไม่ลุกจากที่นั่งนี้อย่างแน่นอน**” ทรงหวนระลึกถึงพุทธบารมีญาณที่ได้สั่งสมมาในอดีตนับชาติไม่ถ้วน ก็ทรงทราบว่าพุทธการกธรรม คือบารมีทั้ง ๑๐ ประการนั้น ได้ทรงบำเพ็ญมาบริบูรณ์ดีแล้ว ปัญญาธรรมเครื่องตรัสรู้นั้น ก็ถึงความเต็มเปี่ยมดีแล้ว

ขณะนั้น พญาปรนิมมิตวสวัตตีมาร ผู้เป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นที่ ๖ สามารถสะกดจิตของสัตว์ทั้งหลายให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตน เมื่อเห็นว่า พระมหาโพธิสัตว์ทรงมีบารมีเต็มเปี่ยมดีแล้ว ก็เกรงว่าจะล่วงพ้นอำนาจของตนไป จึงเคลื่อนพลนิกรเสนามารผู้หาญกล้ามาพร้อมกันถึง ๑๐ กองทัพ เข้าจู่โจมพระมหาโพธิสัตว์ทันที โดยแสร้งกล่าวด้วยความเป็นห่วงเป็นใยไพเราะอ่อนหวานก่อนว่า “ท่านผู้เจริญ ทำไมปล่อยให้ร่างกายผ่ายผอมจนผิวพรรณเศร้าหมองอย่างนี้เล่า มัจจุราชคงเข้าใกล้ท่านแล้ว ชินะ โอกาสตายมีถึงพัน โอกาสรอดมีเพียงหนึ่งเท่านั้น ขอให้ท่านจงรักษาชีวิตไว้เถิด การรอดชีวิตเป็นสิ่งที่ประเสริฐกว่า เมื่อยังมีชีวิตอยู่ จะสามารถบำเพ็ญบุญกุศลได้ตั้งมากมาย ท่านจักพากเพียรไปเพื่อประโยชน์อะไรเล่า จงหยุดเสียเถิด”

ฝ่ายพระมหาโพธิสัตว์ผู้มีพระทัยตั้งมั่นไม่หวั่นไหว ได้ตรัสพระคาถาปฏิญญาด้วยพระสุรเสียงอันไพเราะกังวาน ดุจเสียงบรรลือสีหนาทว่า

๒. พระพุทธปฏิญญา

๑. กามา เต ปะฐะมา เสนา ทุติยาระติ วุจจะติ
ตะติยา ขุปปิปาสา เต จะตุตถี ตัณหา ปะวุจจะติ.
๒. ปัญจะมัง ถีนะมิทธัง เต ฉัฏฐี ภีรู ปะวุจจะติ
สัตตะมี วิจิกิจฉา เต มักโข ถัมโภ เต อัฏฐะโม.
๓. ลาโภ สิโลโก สักกาโร มิจฉาลัทโธ จะ โย ยะโส
โย จัตตานัง สะมุกกังเส ปะเร จะ อะวะชานะติ.
๔. เอสา นะมุจิ เต เสนา กัณหัสสาภิปปะหารินี
นะ นัง อะสูโร ชินาติ เชตวา จะ ละภะเต สุขัง.
๕. เอสะ มุญชัง ปะริหะเร ธิรัตถุ มะมะ ชีวิตัง
สังคาเม เม มะตัง เสยโย ยัญเจ ชีเว ปะราชิโต.

(สุตฺตนิ. ๓๔๒, มหานิ. ๗๓,๑๓๕ จูฬนิ. ๑๑๔)

แปลว่า "มารเอ๋ย เราเรียกกิเลส ๑๐ กองนี้ ว่าเป็นกองทัพ ๑๐ หมู่ ของท่าน คือ

(๑) **กองกาม** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้ลุ่มหลงติดใจในวัตถุกามทั้งหลาย
(๒) **กองอรดี** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ผู้ตกอยู่ในกามจะไม่อยากทำบุญกุศล
(๓) **กองขุปปิปาสา** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้หื่นกระหายแย่งชิงเอาของกันและกัน
(๔) **กองตัณหา** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้หลงระเริงจนละทิ้งการงาน
(๕) **กองถีนมิทธะ** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้หดหู่เซื่องซึมท้อถอย
(๖) **กองภีรุ** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้สะดุ้งหวาดกลัว
(๗) **กองวิจิกิจฉา** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้งวยงงสงสัยตัดสินใจไม่ถูก
(๘) **กองมักขะถัมภะ** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้เย่อหยิ่งทะนงตัวดูหมิ่นผู้อื่น
(๙) **กองลาภสักการะ** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้ลุ่มหลงในลาภและสักการะ
(๑๐) **กองมิจฉาทิฏฐิ** สามารถย่ำยีหมู่สัตว์ ให้หลงผิดจากทำนองคลองธรรม

มารเอ๋ย กองทัพทั้ง ๑๐ ของท่าน ชนะได้แต่ผู้หมกมุ่นในบาปอกุศล มีความประสงค์ร้ายต่อสมณะพราหมณ์ ทั้งขลาดกลัวเท่านั้น, ไม่อาจเอาชนะคนกล้าหาญได้ เมื่อคนกล้าหาญเอาชนะกองทัพมารได้แล้ว ย่อมได้รับความสุข

นักรบ เมื่อเข้าสู่สงครามแล้ว ย่อมไม่ถอย เพื่อจะเตือนศัตรูให้รู้ว่าตนไม่ยอมถอย จึงผูกพู่หญ้าไว้ที่ศีรษะ ที่ธง หรือที่อาวุธ เพื่อแสดงความกล้าหาญ ก็ยังถูกตำหนิได้เลย หากเราจะพ่ายแพ้ต่อกองทัพของท่านแล้วยังมีชีวิตอยู่ ให้เราสละชีวิตในสงครามยังประเสริฐกว่า” ดังนี้

๓. มารวิชัย : เหตุการณ์ตอนชนะพญามาร

เวลาค่ำย่ำสนธยาวันนั้น ขณะที่พระมหาโพธิสัตว์ผู้ประทับนั่งคู้บัลลังก์ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงปรารภความเพียร มุ่งมั่นต่อพระสัพพัญญุตญาณอยู่นั้น ท้าวสักกเทวราชได้ยืนเป่าสังข์วิชยุตร์ ปัญจสิงขรเทพคนธรรพ์ ถือพิณสีเหลืองคล้ายผลมะตูมสุก ยืนบรรเลงขับเพลงอันประดับด้วยมงคลต่างๆ ท้าวสุยามเทวราช ถือพัดทิพย์จามร อันมีแสงเจิดจ้าดั่งดวงจันทร์ในวันเพ็ญเดือน ๑๑ ยืนพัดโบกลมอ่อนๆ ส่วนท้าวสหัมบดีพรหม ยืนกั้นเศวตฉัตรไว้เบื้องบนพระพุทธองค์ แม้แต่มหากาฬนาคราชแวดล้อมด้วยนางนาคฟ้อนรำแปดหมื่น ก็มาพร้อมกันร่ายคาถาสดุดีหลายร้อยบท ยืนนอบน้อมพระมหาโพธิสัตว์ เทวดาทั่วหมื่นจักรวาฬ พากันยืนถวายสาธุการบูชาด้วยพวงดอกไม้หอมและจุรณจันทร์ พากันเข้าถวายบูชาพระมหาโพธิสัตว์อยู่ไม่ได้ขาด

ทันใดนั้น พญามารวสวัตตีหวั่นวิตกว่า “สิทธัตถราชกุมาร พยายามจะพ้นอำนาจของเรา เราจักไม่ยอมให้เขาหลุดพ้นไปได้” จึงเรียกสั่งหมู่เสนามารให้ยกพลออกไป พญามารขี่ช้างคิริเมขลาตัวสูงใหญ่ เนรมิตมือนับพันแล้วจับอาวุธชนิดต่างๆ ห้อมล้อมด้วยเหล่าเสนามารทั้งซ้ายขวาหน้าหลัง เร่งรุดเข้าจู่โจมพระมหาโพธิสัตว์ทันที

บรรดาเหล่าเทวดาและพรหม พร้อมด้วยนาค ครุฑ แม้เพียงตนใดตนหนึ่ง ก็ไม่อาจจะดำรงอยู่ได้ ต่างทะยานหนีกลับไปทางใครทางมัน เป็นโอกาสให้พญามารพร้อมเหล่าเสนา ระดมขว้างและยิงด้วยศัสตราวุธชนิดต่างๆ แต่อาวุธเหล่านั้นก็หาได้ระคายผิวของพระมหาโพธิสัตว์แต่อย่างใดไม่

ฝ่ายพญามารจ้องรอโอกาสอยู่ จึงซัดใส่พระมหาโพธิสัตว์ ด้วยศัตราวุธ ๙ ชนิด คือ

๑. **วาตมณฑล** ทำให้เกิดพายุลมหมุนเข้ากระหน่ำ
๒. **มหาพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนห่าใหญ่ตกอย่างลืมหูลืมตาไม่ขึ้น

๓. **ปาสาณพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนหินตกลงอย่างหนัก
๔. **ปหรณพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนศาสตราวุธตกหลั่งพลั่งพลู
๕. **วาลุกาพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนทรายซัดสาดใส่อย่างรุนแรง
๖. **กุกกุฬพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนขี้เถ้าร้อนเทกระหน่ำ
๗. **กลลพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนโคลนตมเอ่อไหลท่วมทับ
๘. **อังคารพรรษ** ทำให้เกิดพายุฝนถ่านหินเพลิงตกลงอย่างร้อนระอุ
๙ **อันธการ** ทำให้เกิดความมืดมนอนธการไปทั่วทุกทิศ

แม้พญามารจะเนรมิตอาวุธ ๙ ทั้งชนิด ซัดเข้าทำร้ายพระมหาโพธิสัตว์อย่างรุนแรง ก็ไม่อาจทำความสะดุ้งกลัวให้เกิดแก่พระมหาโพธิสัตว์ ผู้ทรงเต็มเปี่ยมด้วยพุทธบารมีญาณ เป็นเกราะป้องกัน และทรงแผ่พระเมตตาออกไป เป็นดั่งกงจักรทำลายศัตราวุธได้ทุกอย่าง

๔. คาถาป้องกันอาวุธทั้ง ๙

วาตัง วัสสัญจะ ปาสาณัง อาวุธัง วาฬุกัง ตะถา
กุกกุฬัง กะละลังคารัง อันธะการันติเม นะวะ.
สัตเถ มาเรนะ วิสสัฏเฐ วิชะยันตัง ชินัง นะเม
อะหัมปิ เตนะ ปุญเญนะ วิเชยยัง สัพพะมาวุธัง.

(ตวน เต สยาด่อ)

แปลว่า ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมกราบไหว้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงชนะพญามารพร้อมทั้งเสนามาร ด้วยพุทธบารมีญาณ ผู้ดั่งบิดามีเมตตากำราบบุตรที่ดื้อด้าน ทรงชนะศัสตราวุธ ๙ ประการ ที่มารผู้ใจบาปซัดจู่โจมมา คือ อาวุธลมหมุน อาวุธห่าฝน อาวุธฝนหิน อาวุธศาสตราหลายอย่าง อาวุธฝนทราย อาวุธฝนเถ้าร้อน อาวุธฝนโคลนตม อาวุธพายุถ่านเพลิง และความมืดมนอนธการ

ด้วยบุญญาบารมีญาณคือการนอบน้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงชนะมารนั้น ขอให้ข้าพเจ้า มีชัยชนะต่ออาวุธทั้งปวงของหมู่มาร จนกว่าจะบรรลุมรรคผลและนิพพาน เทอญ

๕. พระคาถามหาพุทธาภิเษก (ตอน ๑ แปล)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ขอนอบน้อม, แด่พระผู้มีพระภาค, อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น.

๑. พระพุทธเดชานุภาพ

ทิวา ตะปะติ อาทิจโจ รัตติมาภาติ จันทิมา
สันนัทโธ ขัตติโย ตะปะติ ฌายี ตะปะติ พฺราหฺมะโณ
อะถะ สัพพะมะโหรัตติง พุทโธ ตะปะติ เตชะสา.

ดวงอาทิตย์, ส่องแสงเจิดจ้าในเวลากลางวัน, พระจันทร์, ส่องแสงเจิดจ้าในเวลากลางคืน, กษัตริย์ผู้ทรงเครื่องรบ ย่อมเจิดจ้าสง่างาม, พราหมณ์ผู้เพ่งฌาน ย่อมรุ่งเรือง, ส่วนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, ทรงรุ่งเรืองทั้งกลางวันและกลางคืน. (สังยุตตนิกาย เล่ม ๑๖ ข้อ ๒๔๕)

๒. พระพุทธเจ้าตัดกิเลส

อะเนกะชาติสังสารัง, สันธาวิสสัง อะนิพพิสัง,
คะหะการัง คะเวสันโต, ทุกขา ชาติ ปุนัปปุนัง,

เมื่อเราแสวงหานายช่างผู้ปลูกเรือนคือตัณหา, เมื่อไม่พบ, จึงได้ท่องเที่ยวไปในสงสาร หลายภพหลายชาติ, การเกิดแล้วเกิดอีก เป็นทุกข์ร่ำไป,

คะหะการะกะ ทิฏโฐสิ, ปุนะ เคหัง นะ กาหะสิ,

นี่นายช่างผู้ปลูกเรือน, บัดนี้ เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว, เจ้าจะทำเรือนให้เราไม่ได้อีกต่อไป,

สัพพา เต ผาสุกา ภัคคา, คะหะกูฏัง วิสังขะตัง,

โครงเรือนทั้งหมดของเจ้า, เราหักเสียแล้ว, ยอดเรือนของเจ้า, เราก็รื้อเสียแล้ว,

วิสังขาระคะตัง จิตตัง, ตัณหานัง ขะยะมัชฌะคา.

จิตของเรา, เข้าถึงสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป, ได้บรรลุความสิ้นไปแห่งตัณหาแล้วแล.

๓. ปฏิจจสมุปบาท (รอบที่ ๑)

อนุโลม : เหตุเกิด ผลก็เกิด

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา,	เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร
สังขาระปัจจะยา วิญญาณัง,	เพราะสังขารเป็นปัจจัย จึงมีวิญญาณ
วิญญาณะปัจจะยา นามะรูปัง,	เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย จึงมีนามรูป
นามะรูปะปัจจะยา สะฬายะตะนัง,	เพราะนามรูปเป็นปัจจัย จึงมีสฬายตนะ
สะฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโส,	เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย จึงมีผัสสะ
ผัสสะปัจจะยา เวทะนา,	เพราะผัสสะเป็นปัจจัย จึงมีเวทนา
เวทะนาปัจจะยา ตัณหา,	เพราะเวทนาเป็นปัจจัย จึงมีตัณหา
ตัณหาปัจจะยา อุปาทานัง,	เพราะตัณหาเป็นปัจจัย จึงมีอุปาทาน
อุปาทานะปัจจะยา ภะโว,	เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย จึงมีภพ
ภะวะปัจจะยา ชาติ,	เพราะภพเป็นปัจจัย จึงมีชาติ
ชาติปัจจะยา ชะรามะระณัง โสกะ ปะริเทวะ ทุกขะ – โทมะนัสสุปายาสา สัมภะวันติ,	เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงมีชรา มรณะ, โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส และอุปายาส
เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ, ทุกขักขันธัสสะ สะมุทะโย โหติ.	กองทุกข์ทั้งสิ้นนี้, มีการเกิดขึ้น, ด้วยอาการอย่างนี้แล.

ปฏิโลม : เหตุดับ ผลก็ดับ

อะวิชชายะ ตฺเววะ
อะเสสะวิราคะนิโรธา สังขาระนิโรโธ, อนึ่ง, เพราะอวิชชาดับไปไม่เหลือ โดยปราศจากราคะ, สังขารจึงดับ

สังขาระนิโรธา วิญญาณะนิโรโธ, เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ
วิญญาณะนิโรธา นามะรูปะนิโรโธ, เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ
นามะรูปะนิโรธา สะฬายะตะนะนิโรโธ, เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ
สะฬายะตะนะนิโรธา ผัสสะนิโรโธ, เพราะสฬายตนะดับ ผัสสะจึงดับ
ผัสสะนิโรธา เวทะนานิโรโธ, เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ
เวทะนานิโรธา ตัณหานิโรโธ, เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ
ตัณหานิโรธา อุปาทานะนิโรโธ, เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ
อุปาทานะนิโรธา ภะวะนิโรโธ, เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ
ภะวะนิโรธา ชาตินิโรโธ, เพราะภพดับ ชาติจึงดับ
ชาตินิโรธา ชะรามะระณัง,
โสกะ ปะริเทวะ ทุกขะ
โทมะนัสสุปายาสา นิรุชฌันติ, เพราะชาติดับ ชรา มรณะ, โสกะ ปริเทวะ, ทุกขะ โทมนัส และ อุปายาส จึงดับ

เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ
ทุกขักขันธัสสะ นิโรโธ โหติ. กองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ มีการดับลง ด้วยอาการอย่างนี้แล.

๔. พระพุทธอุทาน (ครั้งที่ ๑)

ยะทา หะเว ปาตุภะวันติ ธัมมา
อาตาปิโน ฌายะโต พฺราหฺมะณัสสะ
อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา
ยะโต ปะชานาติ สะเหตุธัมมัง.

เมื่อใดแล, ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์, ผู้มีความเพียร, เพ่งอยู่, เมื่อนั้น, ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป, เพราะมารู้ธรรมพร้อมทั้งเหตุ.

๕. ปฏิจจสมุปบาท (รอบที่ ๒)

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา, เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร .....

๖. พระพุทธอุทาน (ครั้งที่ ๒)

ยะทา หะเว ปาตุภะวันติ ธัมมา
อาตาปิโน ฌายะโต พฺราหฺมะณัสสะ
อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา
ยะโต ขะยัง ปัจจะยานัง อะเวทิ.

เมื่อใดแล, ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์, ผู้มีความเพียร, เพ่งอยู่, เมื่อนั้น, ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป, เพราะได้รู้ความสิ้นไปแห่งเหตุทั้งหลาย.

๗. ปฏิจจสมุปบาท (รอบที่ ๓)

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา, เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร .....

๘. พระพุทธอุทาน (ครั้งที่ ๓)

ยะทา หะเว ปาตุภะวันติ ธัมมา
อาตาปิโน ฌายะโต พฺราหฺมะณัสสะ
วิธูปะยัง ติฏฐะติ มาระเสนัง
สูโรวะ โอภาสะยะมันตะลิกขัง.

เมื่อใดแล, ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์, ผู้มีความเพียร, เพ่งอยู่, เมื่อนั้น, พราหมณ์นั้นย่อมกำจัดมารและเสนามารได้, ดุจดวงอาทิตย์อุทัยขึ้น, สาดส่องท้องฟ้าให้สว่างไสว ฉันนั้นแล.

๙. มหาปัฏฐาน

ปัจจัย ๒๔ (ยอดพระอภิธรรม)

เหตุปัจจะโย, (๑)

ธรรมที่มีเหตุ ๖ คือ, ความโลภ ความโกรธ ความหลง, และความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อารัมมะณะปัจจะโย, (๒)

ธรรมที่มีอารมณ์ ๖ คือ, รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรม, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อธิปะติปัจจะโย, (๓)

ธรรมที่มีอธิบดี ๔ คือ, ฉันทะ ความพอใจ, วิริยะ ความพากเพียร, จิตตะ ความเอาใจใส่, และ วิมังสา ความพิจารณาเห็นตามความเป็นจริง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อนันตะระปัจจะโย, (๔)

ธรรมที่มีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่น, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สะมะนันตะระปัจจะโย, (๕)

ธรรมที่มีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่นตามลำดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สะหะชาตะปัจจะโย, (๖)

ธรรมที่อาศัยธรรมที่เกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อัญญะมัญญะปัจจะโย, (๗)

ธรรมที่อาศัยกันและกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

นิสสะยะปัจจะโย, (๘)

ธรรมที่มีรูปธรรมที่เกิดก่อน ๒ ประเภท, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อุปะนิสสะยะปัจจะโย, (๙)

ธรรมที่เข้าไปอาศัยธรรมที่เกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ปุเรชาตะปัจจะโย, (๑๐)

ธรรมที่มีธรรมอันเกิดก่อน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ปัจฉาชาตะปัจจะโย, (๑๑)

ธรรมที่มีธรรมอันเกิดภายหลัง, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อาเสวะนะปัจจะโย, (๑๒)

ธรรมที่มีการเสพอารมณ์ต่อเนื่องกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

กัมมะปัจจะโย, (๑๓)

ธรรมที่มีกรรมอันบุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิปากะปัจจะโย, (๑๔)

ธรรมที่มีผลของกรรมที่บุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อาหาระปัจจะโย, (๑๕)

ธรรมที่มีอาหาร ๔ คือ, กวฬิงการาหาร อาหารคือคำข้าว, ผัสสาหาร อาหารคือสัมผัส, มโนสัญเจตนาหาร อาหารคือความตั้งใจ, วิญญาณาหาร อาหารคือความรู้, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อินทฺริยะปัจจะโย, (๑๖)

ธรรมที่มีความเป็นใหญ่ในทวาร ๖, เป็นปัจจัยให้เกิด,

ฌานะปัจจะโย, (๑๗)

ธรรมที่มีองค์ฌานเครื่องระงับกิเลส, เป็นปัจจัยให้เกิด,

มัคคะปัจจะโย, (๑๘)

ธรรมที่มีอริยมรรคองค์ ๘, เป็นปัจจัยให้เกิด,

สัมปะยุตตะปัจจะโย, (๑๙)

ธรรมที่มีจิตและเจตสิกรู้อารมณ์เดียวกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิปปะยุตตะปัจจะโย, (๒๐)

ธรรมที่มีรูปและนามแยกกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อัตถิปัจจะโย, (๒๑)

ธรรมที่มีรูปและนามอันยังไม่ดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด,

นัตถิปัจจะโย, (๒๒)

ธรรมที่มีเจตสิกที่ดับแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด,

วิคะตะปัจจะโย, (๒๓)

ธรรมที่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด,

อะวิคะตะปัจจะโย. (๒๔)

ธรรมที่ยังไม่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด.

๑๐. พุทธวิชยมงคลคาถา

ชัยชนะของพระพุทธเจ้าเป็นมงคล

(๑) **พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง,**
คิริเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง,
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อพญามารเนรมิตแขนหลายพัน, มือถือศัสตราวุธ, ทรงช้างคิริเมขลา,
สะพรึบพร้อมด้วยกองทัพอันน่าสะพรึงกลัว, พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว,
ด้วยทานบารมีเป็นต้นอันชอบธรรม, ด้วยเดชานุภาพนั้น,
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๒) **มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง,**
โฆรัง ปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง,
ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่ออาฬวกยักษ์, ผู้ดุร้ายหยาบช้าและโหดเหี้ยม,
เข้ามาราวีตลอดทั้งคืน, ยิ่งกว่าพญามาร, พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว,
ด้วยการใช้พระขันติเป็นอุบายสั่งสอน, ด้วยเดชานุภาพนั้น,
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๓) **นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง,**
ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง,
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อพญาช้างนาฬาคิรีตกมัน, ดุร้ายเหลือเกิน, แล่นเข้ามาราวกับไฟไหม้ป่า, ดุจจักราวุธ, เหมือนฟ้าผ่า, พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยน้ำพระเมตตา, ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๔) **อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง,**
ธาวัง ติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง,
อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อองคุลีมาลโจรผู้ดุร้าย, เงื้อดาบวิ่งไล่ติดตามไปไกล ๓ โยชน์, พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์, ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๕) **กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา,**
จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ,
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อนางจิญจมาณวิกา, ใช้ผ้าห่อท่อนไม้ทำเป็นท้อง,
เหมือนหญิงมีครรภ์, กล่าวหาใส่ร้ายในท่ามกลางหมู่ชน,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยอาการสงบเย็น,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๖) **สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง,**
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง,
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อสัจจกนิครนถ์ผู้ไม่เข้าถึงความจริง, ชูลัทธิของตนว่าถูกต้อง,
เป็นผู้มืดบอดอย่างยิ่ง, ประสงค์จะโต้คารมกับพระพุทธเจ้า,
พระจอมมุนีทรงชนะแล้ว, ด้วยพระปัญญาดุจประทีปอันโชติช่วง,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๗) **นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง,**
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต,
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ,

เมื่อนันโทปนันทนาคราชผู้หลงผิด, แผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่,
พระจอมมุนีให้พระมหาโมคคัลลานเถระ, พุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ,
ทรงชนะด้วยการแสดงอิทธิฤทธิ์, ด้วยเดชานุภาพนั้น,
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ,

(๘) **ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง,**
พฺระหฺมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง,
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท,
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพรหมนามว่าพกะ, ผู้บริสุทธิ์ผ่องใส, ทรงฤทธิ์, มีหัตถ์ถูกงูพิษ,
คือมิจฉาทิฏฐิขบกัดแล้ว, พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถ,
ด้วยเดชานุภาพนั้น, ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้าเทอญ.

(๙) **เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา,**
โย วะจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที,
หิตฺวานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ,
โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ.

บุคคลใด มีปัญญา, ไม่เกียจคร้าน, ระลึกถึงพุทธชัยมงคล,
ทั้ง ๘ พระคาถาเหล่านี้แล้ว, สวดอยู่ทุกๆวัน,
บุคคลนั้น จักปลอดภัย, ไม่ประสบอันตรายในวัฏฏสงสาร,
บรรลุถึงพระนิพพาน, อันเป็นความสงบสุขที่ประเสริฐสุดแล.

๑๑. ชัยมงคลคาถา

พระพุทธเจ้าชนะพญามาร

มะหาการุณิโก นาโถ, หิตายะ สัพพะปาณินัง,
ปูเรตฺวา ปาระมี สัพพา, ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา,

พระโลกนาถ, ผู้ทรงมีพระกรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่, ได้บำเพ็ญบารมีมา
เต็มเปี่ยม, เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง, ทรงบรรลุพระอนุตตระ,
สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม, ด้วยการกล่าวสัจวาจานี้,
ขอข้าพเจ้า, จงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ,

ชะยันโต โพธิยา มูเล, สักยานัง นันทิวัฑฒะโน,
เอวะเมวะ ชะโย โหตุ, ชะยามิ ชะยะมังคะเล,

พระพุทธเจ้า, ผู้เป็นที่เคารพรักของเจ้าศากยะทั้งหลาย,
ทรงชนะพญามาร, ณ ควงต้นพระศรีมหาโพธิ์, ขอข้าพเจ้าจงมีชัยชนะ,
และได้รับชัยมงคล, เหมือนพระพุทธเจ้า ฉันนั้นเทอญ,

อะปะราชิตะปัลลังเก, สีเส ปุถุวิปุกขะเล,
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง, อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ,

พระพุทธเจ้าทรงบรรลุธรรมอันประเสริฐ, เบิกบานพระทัย,
เหนือบัลลังก์แห่งชัยชนะ, ณ ภาคพื้นปฐพีอันประเสริฐเลิศแผ่นดิน,
อันเป็นสถานที่ตรัสรู้, ของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์,

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง, สุปปะภาตัง สุหุฏฐิตัง,
สุขะโณ สุมุหุตโต จะ, สุยิฏฐัง พฺรหฺมะจาริสุ,

ฤกษ์ดี, มงคลดี, รุ่งเช้าดี, ยามตื่นดี, ขณะดี, ครู่เดียวก็ยังดี,
ทานที่ถวายเจาะจง, แก่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์, เป็นทานชั้นดี,

ปะทักขิณัง กายะกัมมัง, วาจากัมมัง ปะทักขิณัง,
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง, ปะณิธี เต ปะทักขิณา,
ปะทักขิณานิ กัตฺวานะ, ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ,

กายกรรม, วจีกรรม, มโนกรรม, และความตั้งใจในวันนั้น, เป็นสิ่งที่ดี,
เมื่อทำความดีแล้ว, ย่อมได้รับผลดี,

เต อัตถะลัทธา สุขิตา, วิรูฬฺหา พุทธะสาสะเน,
อะโรคา สุขิตา โหถะ, สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ.

ขอให้คนทั้งหลาย, พร้อมทั้งญาติมิตรทั้งปวง, จงได้รับประโยชน์,
มีความสุข, รุ่งเรืองในพระศาสนา, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า,
จงเป็นผู้หายโรค, และมีความสุขโดยทั่วกันเทอญ.

๑๒. คำบูชาพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์

นะโม เม สัพพะพุทธานัง อุปปันนานัง มะเหสินัง
ตัณหังกะโร มะหาวีโร เมธังกะโร มะหายะโส
สะระณังกะโร โลกะหิโต ทีปังกะโร ชุตินธะโร
โกณฑัญโญ ชะนะปาโมกโข มังคะโล ปุริสาสะโภ
สุมะโน สุมะโน ธีโร เรวะโต ระติวัฑฒะโน
โสภิโต คุณะสัมปันโน อะโนมะทัสสี ชะนุตตะโม
ปะทุโม โลกะปัชโชโต นาระโท วะระสาระถี
ปะทุมุตตะโร สัตตะสาโร สุเมโธ อัปปะฏิปุคคะโล
สุชาโต สัพพะโลกัคโค ปิยะทัสสี นะราสะโภ
อัตถะทัสสี การุณิโก ธัมมะทัสสี ตะโมนุโท
สิทธัตโถ อะสะโม โลเก ติสโส จะ วะทะตัง วะโร
ปุสโส จะ วะระโท พุทโธ วิปัสสี จะ อะนูปะโม
สิขี สัพพะหิโต สัตถา เวสสะภู สุขะทายะโก
กะกุสันโธ สัตถะวาโห โกนาคะมะโน ระณัญชะโห
กัสสะโป สิริสัมปันโน โคตะโม สักยะปุงคะโว.
เตสาหัง สิระสา ปาเท วันทามิ ปุริสุตตะเม
วะจะสา มะนะสา เจวะ วันทาเมเต ตะถาคะเต
สะยะเน อาสะเน ฐาเน คะมะเน จาปิ สัพพะทา.

คำแปล

นะโม เม สัพพะพุทธานัง, อุปปันนานัง มะเหสินัง,

ข้าพเจ้าขอนอบน้อม, แด่พระพุทธเจ้าทุก ๆพระองค์, ผู้แสวงหาซึ่งคุณอันยิ่งใหญ่, ได้อุบัติแล้ว ๒๘ พระองค์ คือ,

๑. **ตัณหังกะโร มะหาวีโร** พระตัณหังกร ผู้กล้าหาญ
๒. **เมธังกะโร มะหายะโส** พระเมธังกร ผู้มียศใหญ่

๓. สะระณังกะโร โลกะหิโต พระสรณังกร ผู้เกื้อกูลต่อชาวโลก
๔. ทีปังกะโร ชุตินธะโร พระทีปังกร ผู้ทรงปัญญาอันรุ่งเรือง
๕. โกณฑัญโญ ชะนะปาโมกโข พระโกณฑัญญะ ผู้เป็นประมุขแห่งหมู่ชน
๖. มังคะโล ปุริสาสะโภ พระมังคละ ผู้ประเสริฐสุดในหมู่บุรุษ
๗. สุมะโน สุมะโน ธีโร พระสุมนะ ผู้มีปัญญาและหฤทัยงาม
๘. เรวะโต ระติวัฑฒะโน พระเรวะตะ ผู้เพิ่มพูนความยินดี
๙. โสภิโต คุณะสัมปันโน พระโสภิตะ ผู้สมบูรณ์ด้วยพระคุณ
๑๐. อะโนมะทัสสี ชะนุตตะโม พระอโนมทัสสี ผู้สูงสุดในหมู่ชน
๑๑. ปะทุโม โลกะปัชโชโต พระปทุมะ ผู้ทำโลกให้สว่างไสว
๑๒. นาระโท วะระสาระถี พระนารทะ ผู้เป็นสารถีประเสริฐสุด
๑๓. ปะทุมุตตะโร สัตตะสาโร พระปทุมุตตระ ผู้เป็นที่พึ่งของหมู่สัตว์
๑๔. สุเมโธ อัปปะฏิปุคคะโล พระสุเมธะ ผู้หาบุคคลเปรียบมิได้
๑๕. สุชาโต สัพพะโลกัคโค พระสุชาตะ ผู้เลิศกว่าสัตว์โลกทั้งปวง
๑๖. ปิยะทัสสี นะราสะโภ พระปิยทัสสี ผู้ประเสริฐกว่านรชน
๑๗. อัตถะทัสสี การุณิโก พระอัตถทัสสี ผู้มีพระกรุณา
๑๘. ธัมมะทัสสี ตะโมนุโท พระธัมมทัสสี ผู้บรรเทาความมืด
๑๙. สิทธัตโถ อะสะโม โลเก พระสิทธัตถะ ผู้ไม่มีใครเสมอในโลก
๒๐. ติสโส จะ วะทะตัง วะโร พระติสสะ ผู้ประเสริฐกว่าปราชญ์ชน
๒๑. ปุสโส จะ วะระโท พุทโธ พระปุสสะ ผู้ประทานธรรมอันประเสริฐ
๒๒. วิปัสสี จะ อะนูปะโม พระวิปัสสี ผู้หาบุคคลเปรียบมิได้
๒๓. สิขี สัพพะหิโต สัตถา พระสิขี ผู้ศาสดาเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์
๒๔. เวสสะภู สุขะทายะโก พระเวสสภู ผู้ประทานความสุข
๒๕. กะกุสันโธ สัตถะวาโห พระกกุสันธะ ผู้นำสัตว์ออกจากกิเลส
๒๖. โกนาคะมะโน ระณัญชะโห พระโกนาคมนะ ผู้ทำลายข้าศึกคือกิเลส
๒๗. กัสสะโป สิริสัมปันโน พระกัสสปะ ผู้สมบูรณ์ด้วยสิริ
๒๘. โคตะโม สักยะปุงคะโว พระโคตมะ ผู้ประเสริฐในหมู่ศากยราช

เตสาหัง สิระสา ปาเท, วันทามิ ปุริสุตตะเม,
วะจะสา มะนะสา เจวะ, วันทาเมเต ตะถาคะเต,
สะยะเน อาสะเน ฐาเน, คะมะเน จาปิ สัพพะทา.

ข้าพเจ้า, ขอกราบไหว้เบื้องพระยุคลบาท, ของพระพุทธเจ้าเหล่านั้น,
ด้วยเศียรเกล้า, และขอกราบไหว้บูชา, พระพุทธเจ้าเหล่านั้น,
ผู้เป็นมหาบุรุษประเสริฐสุด, ด้วยกายวาจาใจ,
ทั้งในเวลายืน เดิน นั่ง นอน, ในกาลทั้งปวงนั่นแล.

๑๓. พุทธชัยมงคลคาถา

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม.

ขอสิริมงคลทั้งปวง, จงมีแก่ข้าพเจ้า, ขอเหล่าเทวดาทุกองค์,
จงคุ้มครองรักษาข้าพเจ้า, ด้วยอานุภาพของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์,
ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ.

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม.

ขอสิริมงคลทั้งปวง, จงมีแก่ข้าพเจ้า, ขอเหล่าเทวดาทุกองค์,
จงคุ้มครองรักษาข้าพเจ้า, ด้วยอานุภาพของพระสัทธรรมทั้งปวง,
ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ.

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม.

ขอสิริมงคลทั้งปวง, จงมีแก่ข้าพเจ้า, ขอเหล่าเทวดาทุกองค์,
จงคุ้มครองรักษาข้าพเจ้า, ด้วยอานุภาพของพระอริยสงฆ์ทุกองค์,
ขอความสวัสดี, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อเทอญ.

๖.พระคาถามหาพุทธาภิเษก (ตอน ๒ ไม่แปล)

พระพุทธคุณ ๑๐๘

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (๓ จบ)

๑. **พุทธาทิจโจ มะหาเตโช ธัมมะจันโท ระสาหะโร,**
สังฆะตาระคะโณ เสฏโฐ อัมเห รักขันตุ ปายะโต,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา มะนุสสัตตาทิอัฏฐะวิธาภินีหาระสัมปันโน.
๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทานะปาระมิสัมปันโน.
๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทานะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทานะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สีละปาระมิสัมปันโน.
๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สีละอุปะปาระมิสัมปันโน.
๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สีละปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เนกขัมมะปาระมิสัมปันโน.
๑๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เนกขัมมะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๑๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เนกขัมมะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๑๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัญญาปาระมิสัมปันโน.
๑๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัญญาอุปะปาระมิสัมปันโน.
๑๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัญญาปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๑๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา วิริยะปาระมิสัมปันโน.
๑๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา วิริยะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๑๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา วิริยะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๑๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ขันติปาระมิสัมปันโน.
๑๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ขันติอุปะปาระมิสัมปันโน.
๒๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ขันติปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๒๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัจจะปาระมิสัมปันโน.

๒๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัจจะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๒๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัจจะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๒๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะธิฏฐานะปาระมิสัมปันโน.
๒๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะธิฏฐานะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๒๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะธิฏฐานะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๒๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เมตตาปาระมิสัมปันโน.
๒๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เมตตาอุปะปาระมิสัมปันโน.
๒๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เมตตาปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๓๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อุเปกขาปาระมิสัมปันโน.
๓๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อุเปกขาอุปะปาระมิสัมปันโน.
๓๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อุเปกขาปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๓๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทะสะปาระมิสัมปันโน.
๓๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทะสะอุปะปาระมิสัมปันโน.
๓๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทะสะปะระมัตถะปาระมิสัมปันโน.
๓๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สะมะติงสะปาระมิสัมปันโน.
๓๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อังคะปะริจจาคะปาระมิสัมปันโน.
๓๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ชีวิตะปะริจจาคะปาระมิสัมปันโน.
๓๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปุตตะปะริจจาคะปาระมิสัมปันโน.
๔๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ภะริยาปะริจจาคะปาระมิสัมปันโน.
๔๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ติวิธะจะริยาสัมปันโน.
๔๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา โลกัตถะจะริยาสัมปันโน.
๔๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ญาตัตถะจะริยาสัมปันโน.
๔๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา พุทธัตถะจะริยาสัมปันโน.
๔๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา กายะสุจะริตะสัมปันโน.
๔๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา วะจีสุจะริตะสัมปันโน.
๔๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา มะโนสุจะริตะสัมปันโน.
๔๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะภิสัมโพธิสัมปันโน.
๔๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัพพัญญุตะญาณะสัมปันโน.
๕๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะนาวะระณะญาณะสัมปันโน.

๕๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา มะหาปัญญาสัมปันโน.
๕๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปุถุปัญญาสัมปันโน.
๕๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา คัมภีระปัญญาสัมปันโน.
๕๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา หาสะปัญญาสัมปันโน.
๕๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ชะวะนะปัญญาสัมปันโน.
๕๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ติกขะปัญญาสัมปันโน.
๕๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา นิพเพธิกะปัญญาสัมปันโน.
๕๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ยะมะกะปาฏิหาริยะญาณะสัมปันโน.
๕๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ติวิธะวิชชาสัมปันโน.
๖๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทิพพะจักขุวิชชาสัมปันโน.
๖๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อาสะวักขะยะวิชชาสัมปันโน.
๖๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา จะตุเวสารัชชะญาณะสัมปันโน.
๖๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา พุทธัตเต วิสาระทะญาณะสัมปันโน.
๖๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อาสะวักขะเย วิสาระทะญาณะสัมปันโน.
๖๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะนันตะราเย วิสาระทะญาณะสัมปันโน.
๖๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ธัมมะเทสะนายะ วิสาระทะญาณะสัมปันโน.
๖๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา จะตุปะฏิสัมภิทาญาณะสัมปันโน.
๖๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปะเภทะคะตาอัตถะปะฏิสัมภิทา-
ญาณะสัมปันโน.
๖๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปะเภทะคะตาธัมมะปะฏิสัมภิทา-
ญาณะสัมปันโน.
๗๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปะเภทะคะตานิรุตติปะฏิสัมภิทา-
ญาณะสัมปันโน.
๗๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปะเภทะคะตาปะฏิภาณะปะฏิสัมภิทา-
ญาณะสัมปันโน.
๗๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัญญาจักขุสัมปันโน.
๗๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อาสะยานุสะยะญาณะสัมปันโน.
๗๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา เหฏฐิมะมัคคะผะละญาณะจักขุสัมปันโน.
๗๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สะมันตะจักขุสัมปันโน.

๗๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทิพพะจักขุสัมปันโน.
๗๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัญญาจักขุสัมปันโน.
๗๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะสาธาระณัญญาณะสัมปันโน.
๗๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อินทฺริยะปะโรปะริยะญาณะสัมปันโน.
๘๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อาสะยานุสะยะญาณะสัมปันโน.
๘๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ยะมะกะปาฏิหาริยะญาณะสัมปันโน.
๘๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา มะหากะรุณาสะมาปัตติญาณะสัมปันโน.
๘๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะนาวะระณะสัมปันโน.
๘๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัพพัญญุตะญาณะสัมปันโน.
๘๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัตตะโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๘๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สะติสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๘๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ธัมมะวิจะยะสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๘๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา วิริยะสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๘๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปีติสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๙๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัทสิทธิสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๙๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สะมาธิสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๙๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อุเปกขาสัมโพชฌังคะระตะนะสัมปันโน.
๙๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อัฏฐะวิชชาสัมปันโน, ฉัตติงสะโกฏิ-สะหัสสะมะหาวะชิระวิปัสสะนาญาณะวิชชาสัมปันโน, จะตุวีสะติโกฏิสะตะ-สะหัสสะสะมาปัตติปุเรจาริกมะหาวะชิระวิปัสสะนาญาณะวิชชาสัมปันโน, มะโนมะยิทธิญาณะวิชชาสัมปันโน, อิทธิวิธิญาณะวิชชาสัมปันโน, ทิพพะโสตะญาณะวิชชาสัมปันโน, เจโตปะริยะญาณะวิชชาสัมปันโน, ปุพเพนิวาสานุสสะติญาณะวิชชาสัมปันโน, ทิพพะจักขุญาณะวิชชา-สัมปันโน, อาสะวักขะยะญาณะวิชชาสัมปันโน.
๙๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา นะวานุปุพพะวิหาระสัมปันโน, ปะฐะมัชฌานะสะมาปัตติสัมปันโน, ทุติยัชฌานะสะมาปัตติสัมปันโน, ตะติยัชฌานะสะมาปัตติสัมปันโน, จะตุตถัชฌานะสะมาปัตติสัมปันโน, อากาสานัญจายะตะนะสะมาปัตติสัมปันโน, วิญญาณัญจายะตะนะ-สะมาปัตติสัมปันโน, อากิญจัญญายะตะนะสะมาปัตติสัมปันโน,

เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะสะมาปัตติสัมปันโน, สัญญาเวทะยิตะนิโรธะสะมาปัตติสัมปันโน.

๙๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ทะสะพะละญาณะสัมปันโน.

๙๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ฐานาฐานญาณะพะละสัมปันโน.

๙๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัพพัตถะคามินีปะฏิปะทาญาณะพะละสัมปันโน.

๙๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะเนกะธาตุนานาธาตุญาณะพะละสัมปันโน.

๙๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา สัตตานัง นานาธิมุตติกะญาณะสัมปันโน.

๙๙. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนานัง กัมมะสะมาทานานัง ฐานะโส เหตุโส วิปากัง เวทิตัตตาญาณะพะละสัมปันโน ปะระสัตตานัง ปะระปุคคะลานัง อินทฺริยะปะโรปะริยะญาณะพะละสัมปันโน, สัพเพสัง ญาณะวิโมกขะสะมาธิสะมาปัตตีนัง สังกิเลสะโวทานะวุฏฐานะญาณะพะละสัมปันโน.

๑๐๐. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปุพเพนิวาสานุสสะติญาณะสัมปันโน.

๑๐๑. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา จุตูปะปาตะญาณะพะละสัมปันโน.

๑๐๒. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อาสะวักขะยะญาณะสัมปันโน.

๑๐๓. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา ปัณณะระสะจะระณะสัมปันโน. สีละสังวะระจะระณะธัมมะสัมปันโน, อินทฺริเยสุ คุตตัทฺวาระตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, โภชะเนมัตตัญุตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, ชาคะริยานุโยคะตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, สัทธาจะระณะธัมมะสัมปันโน, หิริจะระณะธัมมะสัมปันโน, โอตตัปปะจะระณะธัมมะสัมปันโน, พาหุสัจจะจะระณะธัมมะสัมปันโน, อารัทธะวิริยะตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, อุปัฏฐิตะสะติตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, ปัญญะวันตะตาจะระณะธัมมะสัมปันโน, ปะฐะมัชฌานะจะระณะธัมมะสัมปันโน, ทุติยัชฌานะจะระณะธัมมะสัมปันโน, ตะติยัชฌานะจะระณะธัมมะสัมปันโน, จะตุตถะฌานะจะระณะสัมปันโน.

๑๐๔. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อัฏฐาระสะพุทธะธัมมะสัมปันโน.

๑๐๕. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อะตีตัง เส อัปปะฏิหะตะญาณะ-

สัมปันโน, อะนาคะตัง เส อัปปะฏิหะตะญาณะสัมปันโน, ปัจจุปปันนัง เส อัปปะฏิหะตะญาณะสัมปันโน.

๑๐๖. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อิเมหิ ตีหิ ธัมเมหิ สะมันนาคะตัตตา โส ภะคะวา ญาณะปุพพังคะมะญาณานุปะริวัตติตะกายะกัมมะสัมปันโน, ญาณะปุพพังคะมะญาณานุปะริวัตติตะวะจีกัมมะสัมปันโน, ญาณะปุพพังคะมะญาณานุปะริวัตติตะมะโนสัมปันโน.

๑๐๗. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อิเมหิ ตีหิ ธัมเมหิ สะมันนาคะตัตตา โส ภะคะวา สันทัสสะนะปะริปุณโณ, ธัมมะเทสะนายะ ปะริปุณโณ, วีริยัสสะ ปะริปุณโณ, สะมาธิสสะ ปะริปุณโณ, ปัญญายะ ปะริปุณโณ, วิมุตติยา ปะริปุณโณ.

๑๐๘. นิสสังสะยัง โส โข โน ภะคะวา อิเมหิ ทวาทะสะหิ ธัมเมหิ สะมันนาคะตัสสะ ภะคะวะโต นัตถิ ทะวา, นัตถิ ระวา, นัตถิ อัปปะมัตตัง, นัตถิ เวคายิตัตตัง, นัตถิ อัพยาวัฏฏะมาโน, นัตถิ อัปปะฏิสังขา, อุเปกขาติ อัฏฐาระเสวะ เต โหนติ, พุทธะธัมมา อะจินติยา อะจินเตยเยสุ ปะสันนานัง วิปาโก โหติ, อะจินติยา เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ พุทโธ วิยะ เอตานิ มะหาเตชานิ มะหานุภาวานิ ภะวันตุ สัพพะทา. อะโถปิ ราชะภัณฑานิ อาวุธานิ อะเนกะธา เตชะวันตานิ ติฏฐันติ อานุภาวะปะสิทธิยา. เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

สิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิการิยะ ตถาคโต
สิทธิลาโภ สิทธิเตโช สัพพะสิทธิ ภะวันตุ เม.

กิจที่ควรสำเร็จ ก็ขอให้สำเร็จ, การงานที่ควรสำเร็จ ก็ขอให้สำเร็จ, โชคลาภที่ควรได้ ก็ขอให้ได้, อำนาจที่ควรมี ก็ขอให้มี, พระพุทธเจ้าทรงสร้างบารมีให้สำเร็จแล้วฉันใด, ขอความสำเร็จทุกอย่าง, จงมีแก่ข้าพเจ้า ฉันนั้นเทอญ.

จบมหาพุทธาภิเษกเพียงเท่านี้

รายนามเจ้าภาพร่วมพิมพ์

๑๐๐,๐๐๐ บาท : มูลนิธิอุทยานธรรม (๑๐๐,๐๐๐)

๑๐,๐๐๐ บาท : พระมหาสมปอง มุทิโต และโยมแม่มนพร พิบูลภานุวัธน (๑๐,๐๐๐)

๕,๐๐๐ บาท : คุณฐิตินันท์ วัธนเวคิน, นายมานพ กลับดี, คุณกนิษฐ์ฐ์-คุณเหมรัชฏ์-คุณแทนคุณ เจียมรุจีกุล, คุณวิลาวัณย์ บุญโสภณ, คุณอำนวยพร เหรียญทองเลิศ, ครอบครัวพิกุลทอง วิไลสอน เคนนี่ เหงียน, คุณแม่จำเนียร-คุณสัมพันธ์-คุณกรรณิกา กลิ่นสุนทร (๓๕,๐๐๐)

๓,๓๔๙ บาท : คุณดาว-คุณฟองสมุทร กองมณีจันท์ และครอบครัว (๓,๓๔๙)

๓,๐๐๐ บาท : ครอบครัวธนสีลังกูร, น.ส.ชิดชนก บุญญาวิจักสน์, คุณศิริกาญจน์ สุธานุภาพวุฒิ, คุณแสงมณี กาหลง, คุณรัตนา-คุณวรรณา งามพงศ์พรรณ และคุณธนิดา ฤทธิราชคัมพร (๑๕,๐๐๐)

๒,๐๐๐ บาท : พ่อสมาน-แม่แอ๋ว บริวงษ์ และครอบครัว, นางอุณาโลม คล้ายทิม-นายธวัช วัฒนากูล-นายทรงพล-และนางวีรวรรณ พูนภักดี, คุณจรินทร์ แทนคุณ, นายไพรัตน์ สกุลศรีประเสริฐ, นางกรียดา วิชัยธนพัฒน์, คุณเบญจพร สุขสมพร, คุณอนันต์ เจียรวงศ์, คุณศิริพรรณ สุทธาโรจน์, คุณพนิดา ชองวณิชชา, คุณสิงหเดชะ เดชะไชย (๒๐,๐๐๐)

๑,๕๐๐ บาท : นายวิชยุตม์ เหรียญทองเลิศ, คุณธนวันต์ ชัยวัฒนะ และครอบครัว, นางเสียน ลับพระไส - นายอภิชัย - แม่ซียุพิน แก้วประโคน, คุณสุมาลิน ขุนทอง (๑,๒๐๐) (๕,๗๐๐)

๑,๐๐๐ บาท : พระธงชัย หลวงตาน้อย, พระสายัญ เตชวโร, พระเดือนเพ็ญ กตปุญโญ, พระครูสังฆรักษ์ สุรเกียรติ ปญฺญาธโร (เลาหไพบูลย์), นางสุเพียบ แดงนา และครอบครัว, คุณจูลี่ นักเรียนบาลีพระไตรปิฎก, นางนภารัตน์ วัฒนวิกรัย และครอบครัว, นางสรินนา อรรถกิจโกศล, น.ส.ฐิติพร อรรถกิจโกศล, คุณอุดมพร ศิรสุทธิ, คุณกนกรัตน์-สุวกร-กัปตันบัณฑิตย์-พิราภรณ์-โชติวิทย์ ด่านกุลชัย, นายลลิตย์ ติวารีย์, นายอาทิตย์ พลภักดี, นายณฐกฤต กอแก้ว, คุณเนรัญชรา ไชยยา, นายศรายุทธ-นางสุภาภรณ์ สมศรี, นางบัญจางค์ สุขเจริญ, Niramol Vashrangsi, นางลัดดา พวงคิด, คุณประพิม คังคายะ และครอบครัว, ด.ต.สมพงษ์-นางทองแท่ง ฟูกลาง อุทิศให้ ด.ต.วันเฉลิม ฟูกลาง, นางยุวนิตย์ ชัยนะกุล, คุณบุญเรือง-เต่า, บุญเรือง-ทิพย์สุนี จันทร์ประภาพ, น.ส.ณฐมน จุงใจ, น.ส.มาสสุภา ศิลาสานต์, นางพูนภัทรา พูลผล, นายคณิน เหรียญทองเลิศ, คุณแม่บังอร เดโชพลชัย, คุณสุทธิพันธ์ สิทธิรักษ์, ร.ต.อ.(ญ) พิกุล สีนวลสด, คุณวราพร พงษ์เสวลักษณ์, คุณทวีชัย รุ่งวาณิชสุขานนท์, คุณอิชยาพร ก้องเกียรติโสภณ, คุณฐิติพร อรรถกิจโกศล, คุณสรินนา อรรถกิจโกศล, คุณณรงค์ วงศ์บา, คุณกนกรัตน์, สุวกรกัปตันบัณฑิตย์, พิราภรณ์, โชติวิทย์ ด่านกุลชัย, คุณลลิตย์ ติวารีย์, คุณแสวง-คุณทวี คล้ายทิม และคุณทรัพย์-คุณสำลี บุญส่ง, คุณถวิล-คุณสุดจิตต์-คุณกู่กี่-คุณดวงเล็ก-คุณดวงน้อย-คุณน้องชาย วัฒนากูล, คุณนุสรา พัวรัตนอรุณกร, คุณไพฑูรย์-คุณนันทิยา-คุณศิริมา พูนภักดี และครอบครัว, คุณวิภา เอนกลาภากิจ, คุณปัญจธรรม สันทัดเลขา-คุณศรีสังวร แสงโสมทรัพย์, คุณชัยยศ เสตะจันทน์, คุณพรรณทิพย์ ยงค์พีระกุล และครอบครัว, คุณจิรบุญนี อิศรางกูร ณ อยุธยา, คุณศรายุทธ-คุณสุภาพรณ์ สมศรี, คุณนิภา-คุณสมบัติ-คุณณัฐนันท์ วัฒนวนิชกานนท์, คุณภาวนา ภูสุวรรณ, คุณแม่สอิ้ง อุดมสมุทรหิรัญ, คุณพิรพร คล่องเวสสะ และครอบครัว, คุณเสรี-กาญจนา กรับไกรแก้ว และครอบครัว, คุณจิรา ภูกลิ่นสุคนธ์, คุณพรรัตน์ ตั้งธนะพงศ์, คุณวาสินี ศิวะเกื้อ, นายแผน-นางนิรามิสา จงศิริรักษ์, นาวาโทหญิงพิไลลักษณ์ พิพิธกุล, น.ส.โสภิญญา สุวรรณมณี, วัดชัยมงคลสามัคคี, นางรวีวรรณ จันทร์จริยกุล, คุณไพบูลย์-คุณอุทัยวรรณ-คุณภูมิพิพัฒน์-คุณวรันธร คล้ายทิม, คุณภัทราพร เขียนบุญเจริญ, ครอบครัวแม่ครูโบว์ ระวิโรจน์, นายบุ่งจิว แซ่เตียว (๖๖,๐๐๐)

๖๐๐ บาท : คุณบัญจางค์, พระครูปริยัติกิตติวัฒน์, คุณสิริรัตน์ บวรวัฒนุวงศ์ (๗๐๐), คุณชนิกา รุ่งสิริธนบูลย์ (๕๕๕) (๒,๓๕๕)

๕๐๐ บาท : พระยุรนันท์ สุมังโค, พระประมวล สังข์ศิริ, พระมหาธนา แสนณรงค์, พระชวิน อนาลโย, พระภัทรวรรธน์ ฐานสมฺปุณฺโณ, พระฉัตรชัย สุมโน, พระวันชัย วิสุทฺโธ, พระครูปลัดธณัท กลฺยาโณ (เงินอินต๊ะ), พระเทียนเอก สนฺตมโน, นางปานพินทุ หอมจันทร์, นางวิพรรณี ประทุมพรศิริ, นางกุลิสรา ทอหล่อ และครอบครัว, น.ส.ธัญพร นาถาบำรุงกิจขจร, ด.ญ.พัฒนรัตน์ อร่ามเรืองสกุล-นายพลพัฒน์-น.ส.ลัดดาวัลย์ อร่ามเรืองสกุล, คุณกิตติโชติ์-รำพรรณ-คุณสาธิต แก้วจันทร์, คุณพรทิพย์ สีจร, คุณกาญจนา บูรณะบัญญัติ - คุณชลิดาพร-คุณณัฐนันท์-คุณขาญยุทธ อินทร์แป้น, น.ส.จุฬารัตน์ วิลัยพรรณ, นายสมชาย กาญจนสันติกุล, นางบุญยัง สิบต๊ะ, คุณสานิกร สุภาพ, นายทวีป-นางมรุกัญญา ธนกรณพวุฒิ-หาเรือนพุฒ, นายนิพนธ์-นางวรรณ-นายกวี สุวกร, นางกฤษณา กิ่งคำ, เจนจิรา ทานะแสน, น.ส.พัชมน วงศ์ฝาย, นางอรณิศา, นางนภัสสร ผิวผ่อง, น.ส.อารีย วงศ์ศรี, คุณอรรถพล-คุณสุดาทิพย์ ประเสริฐยิ่ง, กิจชัย ลู่บุญเกรียงไกร และครอบครัว, คุณวันเพ็ญ ลอออร, คุณเพชราภรณ์ โชติถาวรรัตน์, คุณวัลภา พัฒนาภรณ์, คุณศรีประภา ปิยะศิริศิลป์, คุณนงนุช สัมฤทธิ์ และบุตรชาย, คุณพรพรรณภักดีวัลย์, คุณสมชาย กาญจนสันติกุล, คุณวรรณา กลันทกานนท์, คุณนวลพรรณ ศาสตร์เวช, คุณอำนวย เอวาลท์, คุณณัฐสรวง ปานะศุทธะ, คุณกัณล์ภัสร โพธิ์ศิริสุข, คุณกานต์รดา เรืองรัตน์, คุณเฉลิม-คุณทับทิม-คุณถาพร โรจนวิสุทธิ์, คุณชมชื่น สมประเสริฐ(ผศ.), คุณกุลิสรา ทองหล่อ พร้อมครอบครัว, คุณวิไลพร วีระวัฒนานนท์, คุณมนชยา เชยเกษ, คุณณรัฐนันท์ จันทร์จาด, คุณวิสิทธิ์ คีระวณิชพงศ์, คุณสินาถ ไทยวัฒนา-คุณภรณ์สินี ลือชาพิพัฒน์, คุณกมล-คุณละเอียด ชินประหัษฐ์ และครอบครัว, คุณฟิลิป เอิร์น, คุณกานดา เอนกลาภากิจ, คุณอรุณรัศมี บุนนาค, คุณประชิตร เผื่อนพิภพ ร.น., คุณสมคิด-คุณเฉลียว กระเวนกิจ, คุณฐานิตา สามัคคี, คุณศุวิมล แซ่ลิ้ม และครอบครัว, คุณพรทิพย์ อุดมสมุทรหิรัญ, คุณณัฐญา โทณานนท์, คุณมลิวัลย์ ชุนถนอม, คุณณิชาพร ลีลารัตนรุ่งเรือง, คุณฤดีรัตน์ ทองแสงจันทร์ พร้อมครอบครัว, คุณชั้น ปานจันทร์, ไม่ประสงค์ออกนาม, คุณสมพงษ์ เผ่าศรีเจริญ, คุณสมศรี-คุณจารึก จันทร์สม, คุณนฤมล ดุษฎีพฤติพันธุ์, คุณจิตต์จารึก จันทร์สม, คุณสุทธินันท์-คุณพรเพ็ญ เตมีย์ พร้อมครอบครัว, คุณสุวิทย์-คุณทัศนีย์ กอปรวิริยะกิจ, น.ส.ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา, น.ท.(ญ) นราทิพย์ รักแต่งาม, น.ส.สรินทิพย์, คุณนพกมล แสงรุ่งอรุณ และครอบครัว, คุณสิริวรรณ สุจริต, คุณสรภพ-คุณนงเยาว์ ปัทมะสุคนธ์, นายทองวัน ศรีบุญเรือง, พระศิริวุฒิ ฉมฺมฉนฺโท, คุณเตรียมใจ โลมรัตน์, นายสุเวช-นางทองย้อย ถูวัตสี พร้อมครอบครัว (๔๑,๐๐๐)

๔๕๐ บาท : น.ส.สมพิศ, คุณสุนิดา พงษ์ไพจิต, น.ส.วิไล ปฐมปัทมะ (๑,๓๕๐)

๔๐๐ บาท : น.ส.สมศรี ตีระวนิชพงศ์, คุณแสงดาว วงศ์ปัน (๘๐๐)

๓๐๐ บาท : พระธนกร กตปุณฺโณ (เมืองเหลือ) (๓๓), แม่พัน อุดทา, แม่สุวรรณ อนุฤทธิ์, นายดนุรุจ วณิชชาธรรมกุล, นายอัศวิน แสงโสภาพรรณ, น.ส.กรรณิการณ์ วิริยะกอบบุญ, นางบุญเลี้ยง ผ่องแผ้ว, น.ส.มะลิวัลย์ กอทอง, น.ส.อุบลพร รัตนเกื้อกูล และครอบครัว, น.ส.ธรรมทัพห์ บุญช่วย, น.ส.ชาดา บุนนาค, คุณสำเนียง ศรีวนา, คุณยุพาพร จันทร์แช่มช้อย, คุณกุลนิษฐ์ สุทวีปราโมชานนท์, คุณภธรกร อมาตยกุล, คุณกานดา ลุ่มเจริญ, ทพ.หญิง อัจฉราทันตแพทย์, คุณนพวรรณ แก้วชมภูนุช, คุณทิพภา ชื่นชูรัตนา, คุณชนม์นิภา ภู่ประยูร, คุณอรัญญา ปูรณัน, คุณชาลี ก้างตั้น, คุณขนิษฐา อังศธรรมรัตน์, คุณกุลพรภัสร์ ภราดรภิบาล, คุณกัญญา ม่วงแก้ว, คุณสิร เดชประสิทธิ์, คุณสุมิตรา พิริยพลพงศ์, คุณนันท์นภัส ธันยาเดชสิทธิ์, คุณดวงจันทร์ เพ็ชร์น้อย, คุณธิติวรรณ พรตรีสัตย์, คุณเพชรรัตน์ สุวรรณล้ำสกุล และครอบครัว, คุณภัทรกร บำรุงตระกูลสุข, คุณอุไร เตชะขจีพาณิชย์, คุณจิตติมา เพ็ชร์อำไพ, คุณศิริพรรณ บุญเกิด, ภคฤชา ภูปภัสศิริ, นายไพศาล ฆโนทัย อุทิศให้คุณแม่จงจิตร์ ขนิษฐกุล พระอรหันต์ของลูกๆ, คุณจิตติ ศรีรัตนไพฑูรย์, น.ส.จิรารุ พูลฉนวน, คุณเสวนีย์ เลี้ยงโชตชัย (๑๒,๐๓๓)

๒๕๐ บาท : น.ส.บุณฑรีก์ ไมตรีบริรักษ์, นางรัศมี-น.ส.กัญญา คำมณี-แม่ตู้สมร ชมพูแดง, น.ส.พัชญ์ยศพร อุดมศิลป์, น.ส.นันทกา อรรจนียกุล, น.ส.ปิยธิดา จิตติวนากร, คุณสุรชัย วงศ์นำทรัพย์, นายเกรียงศักดิ์, น.ส.ศิริกร (๒,๐๐๐)

๒๐๐ บาท : พระวรากร ธมฺมโชสโก, พระประกิจ สมาจาโร, พระครูวีรญาณ สุนทร (จรินทร์ อาบคำ),

พระมหาพิษณุ ธมฺมวาที, นางวรนิษฐา-นายวิชญ์พร--ทองรุ้ง-ฟ้าใส โรจนวิสุทธิ์, แม่รำพึง โตเลิก, นางหนูพิษ ปัญญาเร็ว, นางสุนี พรมจันทึก, นางลำพอง สมสกุล, นายเนติ, น.ส.อนงค์, นายวีระศักดิ์ ว, นางอัจฉรา จูยืนยง, คุณธนพร อนันต์สรรักษ์, พระนันท์วัฒน์ คำภักดี, คุณลักขณา จินตนอำไพ, คุณวรนิษฐา, คุณวิชญ์พร, คุณทอรุ้ง, คุณฟ้าใส โรจนวิสุทธิ์, คุณแม่บุญเซ็ง ศรีบุญชัย คุณพ่อโหวง แซ่โคว้, คุณศังกร มณีรมย์, คุณอาวร ญาติรักษ์, คุณภาษิภร เชื้อบุญชัย, คุณมัลลิกา ฉัตรมงคล, คุณปัณณพร อุดมสมุทรหิรัญ, คุณสมจิตร กัลยาณมโน, คุณภควรรณ เจียสุวรรณ, คุณฐาปานีย์ วัฒนาวงศ์ศิริ, คุณพัชรพร สกุลณี, น.ส.วิมาลา กัลยาณมโน, คุณนันทนัช เกลียวอรรคเดช, นางพรพิมพ์ กิจสิริพันธุ์, คุณพยนต์-คุณจำลอง สวนเพ็ชร, คุณสิงหเดช เดชะไชย, คุณวิภารัตน์ คุณปกรณ์-คุณชนสรณ์ กิจพิทักษ์, คุณพยนต์-คุณจำลอง สวนเพ็ชร (๗,๖๐๐)

๑๕๐ บาท : นายภาคภูมิ-นางพัชรา-นาพัชรภูมิ พูนภักดี, น.ส.พรชนก ชาติชำนิ, คุณชัญญา วุฒิวงศ์ไพศาล, คุณนวลอนงค์ เดชะไชย, คุณอรวรรณ-คุณสุเทพ บุญสูตร, คุณสนั่น กิตติกาญจนารัตน์, คุณเยาวดี กิตติกาญจนารัตน์, คุณพิชัย กิตติกาญจนารัตน์, คุณรัชนี กิตติกาญจนารัตน์ (๑,๓๕๐)

๑๐๐ บาท : พระนันทวัฒน์ วฑฺฒโน, แม่ชีเส็ง แก้วทอง, พ่อเฮียง หงษาองค์, นางมยุรี หงษาองค์, แม่หนูเจน ไชยดวงดี, แม่พัน หนันดี, น.ส.กันทิมา ช้วยปัด, แม่ชีคำพัน ประเสริฐ, นางแสงจันทร์ พรมจันทึก, นายสุขวุฒิ ชินประยูร, คุณสิริรัตน์บวรวัฒนุวงศ์, นายกำพล-นางขนิษฐา-ด.ญ.วชิรญาณ์ คำนึงผล, นายธนายงค์ สังฆทิพย์, น.ส.พรไพรินท์ ภักดี, แม่สมบูรณ์ เวียงวงษ์, นางเบญจวรรณ สุวรรณเสรี, นายเชฏฐภงฆ์ สุวรรณเสรี, นายธงไชย สุวรรณเสรี, ด.ช.แทนคุณ สุวรรณเสรี, นางสุทธิดา กุลราช, แม่มะลิพันธ์ อารีเอื้อ, นางยูร บุญหา, นางสมบัติ สิงห์วงศ์, แม่แก้ว บ้านนาแค, แม่ประจัก บ้านน้ำปู่, แม่เต้ย บ้านหยวก, แม่ตุ๊ บ้านหยวก, แม่บัวรัตน์ บ้านน้ำปู่, แม่น้อย พัดพาน บ้านน้ำปู่, แม่ตาลอ่อน โชตะวัน, นางใจ สามกุล, นางทองขาว ใจหนัก, แม่ปอง สิงห์สุวรรณ, แม่อุทัย มาลาแสง, แม่บัวลอง แสงศรีเรือง, นางละมัย ขนุนทอง, นางภำพร อินทรีกร, แม่พัด แข็งขัน, นางถาวร โพธิ์แสง, แม่หนูรัก ดวงสีหา, นายหนู่ เหง้ามณี, นางวาสนา กองพิลา, แม่ปัน เหง้ามณี, นางนำ เหง้ามณี, น.ส.แพรวพรรณ, น.ส.ปานเลขา เจิมสุวรรณ, น.ส.สมพิศ, น.ส.วิสุมิตรา เอกปิยะกุล, น.ส.ศุภนันทน์, น.ส.ณัชมน, น.ส.จุฬาพรรณ สมบูรณ์, คุณ ปวันรัตน์, คุณ นวภพ, คุณ ประสาทชัย, คุณอารีย์, น.ส.ธนิดา ฤกษ์สินสาโรจน์, คุณจรรยาวรรณ จรรยาธรรม (๑๑๐), คุณไพศาล ฆโนทัย (อุทิศให้แม่จงจิตร์ ขนิษฐกุล), คุณสมจินตนา ฆโนทัย, คุณสุขวุฒิ ชินประยูร พร้อมครอบครัว, คุณทองคำ ทุมรินทร์, คุณกัญญา เกียรติบุตร, คุณพูลศรี พงศ์สมานบุตร, คุณศักย์ศรณ์ หอมเดชนะกุล, คุณชัย เจียมกิตติกุล, คุณชัย-คุณเชียมง้อ กิมสมบูรณ์, คุณเพ็ญพร บัวงาม, คุณทรรศนีย์ สิรธนพงศ์, คุณนันทา ธงชัยสุริยา, คุณอภิชัย เลิศสิริมั่นคง, คุณภัทรุตม์ วัตทัน, ผู้ปิดทองหลังพระ, คุณอมรรัตน์ รุ้งพิบูลย์, นางสมศรี สรินทร์, นางสนิดา ไชยอาษา, คุณรัตนา ตรีรัตน์ดิลกกุล, นายโยธนาท สายศรี, แม่บัวลัย สายศรี และครอบครัว, แม่อุไร ประเสริฐ, แม่ไพร ทับสุวรรณ์ (๘,๐๑๐)

๕๐ บาท : แม่อาทิตย์ บ้านโสมเยี่ยม (๖๐), แม่ยอด ผาทองธี, แม่ลุ่มฤทัย โพธิแสน, แม่โจ, นางราตรี น้ำโสม, แม่มะลิวัณ แข็งแรว, คุณชื่นจิตร์ กิตติกาญจนารัตน์, คุณสหัสวรรษ กิตติกาญจนารัตน์, คุณกฤษดา กิตติกาญจนารัตน์, คุณภคิน สุขอัมพร, คุณพศธร สุขอัมพร, คุณวรรณวิภา สุขอัมพร, คุณธาร์ม สุขอัมพร, คุณธารา สุขอัมพร, นางบุญเฮียม พรหมสอน, นางกรมรี เหลืองอร่าม (๘๑๐)

๔๐ บาท : แม่หล่ำ ผลทรัพย์, แม่ติ้ว บ้านน้ำปู่, แม่พิมพ์ บ้านน้ำปู่, แม่แป๋ว คล้ายเพชร, แม่บุญมา มิสา, คุณณิชรัตน์ แสงงาม (๓๘), นางจันทรา อินติยะ (๓๐) (๒๖๘)

๒๐ บาท : นางบัวฮอง ดาฤทธิ์, แม่รด อ่วนออ, นางไอ่ แก้วพิฑูร, แม่สุพิศ กัตติยะ, แม่อุดม เทพารักษ์, แม่หนูทอง บ้านหยวก, แม่คำหล้า บ้านหยวก, นางคำกอง จุฬาพันธ์, นางจิดาพา ดงเย็น (๑๘๐)

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน ๓๓๓,๔๕๕ บาท จัดพิมพ์หนังสือได้จำนวน ๖,๖๖๙ เล่ม

ขออนุโมทนา สาธุ สาธุ สาธุ